

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egy évre — — 50 K — f.
 Hat óra — — 25 K — f.
 Három óra — — 13 K — f.
 Egyes számok ára 1 korona
 Magyarországra 63 K — f.
 Egyébb külföldre 75 K — f.

TELEFON : 98.

BARS

N. v. p. riad p a t. v Bratislave
 cis. 26448/III. a 1925.

HIRDETÉSEK:

centiméterenként — fillér.
 Nyilvántartott közlemények gammaord
 soronként — fillér.
 Gyakori hirdető- és a velünk
 összeköttetésben levő hird. irodák
 árengedményben részesülnek.

KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

A kéziratok a szerkesztőséghez küldendők.
 Kéziratok vissza nem adtnak.
 Alapította: HOLLÓ SÁNDOR

Megjelenik:
 Minden vasárnap reggel.
 Szerkesztésért felelős: A LAP KIADÓJA.

A hirdetőseket, előfizetőseket s a reklam-
 ciókat a kiadóhivatalba kérjük utasítani.
 A lap kiadója: NYITRAI ÉS TÁRSA

Helyet a szivekben a betlehemi csillagnak!

Írta: KOPERNICZKY KORNÉL.

Drága izek illatát hordják be a hegyvidékről érkező kocsik a zöld fenyőkkel. Egy mély szippantás a csodálatos szagból s hatalmas varázserője nyomban visszavezet bennünket a jóság országa felé, amelynek kapuját olyan nagy örömmel léptük át valamikor, nem is gondolva arra, hogy lesz még idő, amikor vágyva vágyunk oda vissza, de akkor már örök tilalomfa fog állani utunkban. Számunkra nincsen visszatérés a jóság országába. Karácsony is csak a kapujához vezet, hogy emlékezetes nagylelkűségével a kapu hasadéknál keresztül izelítőt adjon belőle, feltámassza bennünk a régi bájos emlékeket.

Csodálatos ereje és lelkeket alakító hatalma van a karácsonynak, amikor a legridegebb embert is egy cseppnyi fenyőillattal, egy pár vékony, színes gertya világával annyira tudja formálni, hogy képes legyen szeretetteljesebb érzéseket melengetni keblében.

Örök jóság országa, boldog gyermekkor! Ellágyult emlékezésünk szárnyain visszarepülünk hozzád, örömprepeső szívvel állunk meg kapud előtt, hol régi önmagunkkal találkozva, megegyszer megfűrösszük bűnös lelkünket feledhetetlen szépségeid szivárványos tündértavában, hogy lemoszuk róla gyarló emberi önzésünket s tisztaszívű gyermekekké váljunk újra.

Ilyen bohó vágyakat ringatnak az emberek karácsony hetében, de vajjon miért mindég csak a multba nézünk karácsonykor, mikor Betlehem ragyogó csillaga és a karácsonyi szent misztérium valójában pedig előre mutat, hiszen a szeretet szülte megváltás nem jöhet a multból, a megváltás szent akaratát az emberiség mindég a jövőtől várja.

Azért mégis szép az emberek karácsonyi multbanéző ellágyulása, mert ez azt mutatja, hogy a szivek még nem kövesedtek meg teljesen, a tisztaszívű gyermekek lelkesedésén keresztül pár perces melegség önti el a nagyok szívét is.

Most ismét a betlehemi csillag kigyulladását várja az emberiség. Aki megérti azt a gyönyörű szimbólumot, amit a karácsonyi szent misztérium jelent a világnak, az kövesse a betlehemi csillagot, amely a

szívében új világosságokat, emberi megértések magasan lobogó tüzeit gyújtja föl.

Kár, hogy ezt a szent karácsonyi lágyszívű hangulatot nem tudjuk örökre megfogni s az angyali szózat immár 1929-szer zengi ismert szózatát: Békeség a földön a jóakaratu embereknek! Hol van a béke? Hol van a jóakaratu az emberek szívéből, lelkéből? Karácsonyi tűznek jó ez csak, a fázó szívet kissé megmelengetni lenseges gondolata mellett.

Elmulik a karácsony, a gyűlölködő rosszakaratu ismét átveszi a kormánypálcát a lelkek világa fölött s az emberi szeretetből fakadó jóakaratu szégyenkezve huzódik vissza csigaházába, így a béke, a lelkek békéje merő óhaj még mindég csupán s a szeretet nem képes olyan elementáris erővel áttogni az embereket, nem csak az egész világon, hanem még az ország határán belül sem, hogy végre igazi győzelmét ünneplhetnének.

A világ megváltásának szent misztériuma karácsonykor, Krisztus születésével kezdődött és a Golgotha keresztfáján nyert belejezést, de fenségesen felemelő tanítása nem hatotta még mindég keresztül tiszta önzetlenséggel az emberiség szellemi akaratát, nem tudja megváltani még mindég emberi méltatlanságaitól, inkább új Golgothákat rendez, új kereszteteket rak a sebes vállakra.

Csoda-e hát, hogy ha a szenvedők még mindég azt a szent nagy karácsonyt várják, amelynek csillaga új tüzet gyújt föl a tétova lelkekben, új betlehemi csillagot várnak, amelynek fényében végre megtudja látni az emberiség életének igazi hivatását.

Mikor lesz az az idő, amidőn a karácsony tiszta örömébe nem vegyül már sajgó fájdalom sehol sem és hulló könnyek helyett végre karácsonyesti ostyánkat az édes méz igazi örömeivel öntözhetjük meg.

Emberek! Nagyobb helyet a szivekben a betlehemi csillagnak!

Ragyogó fénye hintse el a szeretet melegét a sivár világban, hogy végre valóra váljék a karácsonyi angyal szózata!

A karácsonyi ajándékról.

Mikor a karácsonyi ünnepek előtti napokban az utcákon sétálgatok és előttem a fényes, mindenféle drágaságokkal telekötött kirakatokat, melyek előtt a vásárlók tömege fel és alá hullámgzik, akkor mindig eszembe jut gyermekkorom egy karácsony-estéje, még akkor hét éves szívemet oly nagy gyönyörűséggel töltötte el, amilyenre egy gyermeki szív csak képes.

Még ma is letudnám festeni a karácsonyfát az ő viaszgyertyáival, aranyozott dióival és pirosposztagos almáival, mézeskalácsos sziveivel és tarka papírláncáival. Alatta pedig volt ott sok más dolog is, játékszer is, persze nem párisi toillettekbe bujtatott babák, nem mozgatható mechanikus remekművek! De mindezt nem láttam! En csak egy színes papírokkal teleragasztott apró pappen deklí dobozt láttam a helyemen és hangos örömkriálással vettem magamat rá. Hiszen ebben a dobozban volt a régóhajtott kincs, 12 drb. palavessző. Tizenkét arany és ezüst papírosba göngyölt palavessző szépesten meghegyezve és gyönyörű skatulyában elrendezve! Azon az estén keveset láttam az összes többi ajándékokból. A griffik teljesen lekötötték figyelmemet. Mindég újból és újból elővettem és másként rakosgattam őket — egyszer mind az aranyosakat helyeztem egyútvé, aztán felváltva raktam egy-egy aranyosat és ezüstöt, aztán hármas csoportokba rendeztem el őket. És ha ma egy örömteljes karácsony estét képzelek el magamnak, akkor ama griffidozoz a főszerepet viszi benne.

Nagyon kicsike és ostoba voltam még akkor. Hogy kinevetne most egy hét éves gyermek és hogyan számolná elő nekem, hogy egy ilyen palavessződoboz 1 koronába kerül és azonkívül még a „hasznos tárgyak” közé tartozik, tehát nem tekinthető karácsonyi ajándéknak. A mai gyermeknek egészen más kívánságai vannak és ha elérkezik a karácsony estéje, akkor ott áll a kikészített ajándékszalag előtt és tu'ajdonképen mégis mindent még szebbnek képzelt magának és talán duzzog, mert valami egészen rendkívül nem kapott és a végén a csokoládéjával és cukorkáival elrontja a gyomrát.

Mi nem rontottuk el magunkat ve'ük, mert amilyen embernek nincs, az nem is árthat. Aranyozott dióink, piros szép almáink, mézeskalácsaink nem feküdték meg

gyomrunkat. Aztán az az ajándék, amit talán más gyermekek kaptak, szintén nem bántott minket. A mi holmink nekünk mégis legszebb volt! A kívánságainkat szülein mindig teljesítették. Hogy azok telje síthetők voltak, arról is az édesanyánk gondoskodott. Mi is már néhány nappal a szent karácsony estéje előtt a legmerészebb kívánságokkal foglalkoztunk. Azonban jó anyánk idejében leintett bennünket.

— Egy várat akartok? De gyerekek mi jut eszetekbe? Honnan is kerüljön reszettekre elő egy vár? Hiszen csak tavaly kaptátok azt a nagy építőszeke'nyet! A Jézuska ezt éppen azért hozta, hogy annyi várat építhessetek magatoknak, amennyit csak akartok! Akkor az időn nem lehet megint várat kívánni! Ne is kívánjatok magatoknak, legalább nem lesz családostok.

És mire elérkezett a vára várt nap, a kívánságaink szinte észrevétlenül le voltak szorítva a teljesíthető mértékre.

De aztán örömrünk is tellett azokban a dolgokban, amiket a Jézuska hozott nekünk. Szolid, erős, vizsgálódó gyerekek részére teremtvé. A híres nagy építő szeke'ny egész gyermekésgünk alatt exisztált.

Édesanyánk és apánk egyébként szintén megajándékozták egymást. Apánk minden karácsony estéjére szívesen fogadott ajándéku'k édesanyánktól egy csomag legfinomabb dohánykeveréket, azonkívül még valami kézimunkát, melyet mindnyájan megcsodáltunk. Manap ezek a kézimunkák még sokkal bámulatra méltóbbnak tűnnek fel e'lttem, amár sok modern asszony nemigen részesítené megbecsülésben. Azonban a mi édesanyánk, egy cseléd'annyal, aki tizenöt esztendeig szolgált a házunknál, a mi Katinakkal, ellátta az egész háztartást, ez ajándékokért bizonyára sok éjjeli órát áldozott fel anélkül, hogy azért ideges vagy agyon-dolgozott lett volna.

Édesatyánk a legkülönfélébb tárgyakkal ajándékozta meg jó anyánkat, minden esetre olyanokkal, amiket már régóta kívánt magának; de amelyek mindig hasznosak voltak. Emlékszem egy mosdóasztal készletre, melyet egy ízben a Jézuska hozott, nagyon megbámultuk. Azután egy nagy karmantyú, melyet a rákövetkező évben egy prêmes gallér követett, hosszas tanácskozásokrak, sőt egy utazásnak volt az eredménye, melyet szülein együtt tettek.

A ház cselédei szintén megkapták a

részüket. Egy ünneplő ruhá', fehérmeműt.

Hogy ennek a régi történetnek mi a morálja? Ah, hiszen moráljának nem is kell lenni.

Csak néha — néha, valahányszor modern karácsonyi ajándékozást látok, a fát, amely a művészies értékes díszítésekkel túl van rakva és az ajándék-asztalokat a kicsinyeknek szánt körömfont, komplikált játékszerekkel, felnőtteknek tartogatott ezerféle fényűzési cikke', a cselédség részére beszerzett ócsó lim-lomma', — akkor eszembe jut az én griffiszeke'nyem, édesapám dohány-csomagja, édesanyám karmantyuja és Kati ünnepi ruhája.

És ha az ideges, fáradt háziasszonyt szemlélem és a házigazda arckifejezéséből kiolvasom, amint összeszámolja, hogy ez az ünnepek ünnepe mennyibe került neki — és látom, amint a cselédek takálják, hogy ez vagy amaz olcsó végeledásban vajjon mennyibe kerülhetett és ha a gyerekek az ő játékszereikkel nem tudnak mást kezdeni mint azokat tönkre tenni, mert unottak, b'azirtak, csömörök var, — akkor mindnyájunknak csupán csak egyetlen karácsony estéjét kívánok: olyat, amilyen az volt, mikor a palavesszőszeke'nyet kaptam a tizenkét griffival!

Ma délben zárul Gwerk képképzéskészítése.

Mult vasárnap nyitott meg Gwerk Ödön festőművész képképzéskészítése. A művész az igazi, értékes művészek élete szerint, csendes visszavonultságban dolgozik a selmeci hegyek között levő műteremében s csak egy-egy kiállítás kapcsán kap hírt róla a közönség s veszi tudomásu', hogy a szlovéniai képzőművészet ezen komoly reprezentánsa ismét friss értékekkel, új alkotásokkal kért szót s helyet az egyetemes művészet életében.

A prágai képzőművészeti egyesület közreműködésében az északi államokban rendezett kiállításokon a művész hat monumentális alkotásával vett részt. Képei októbertől uton vannak. Norvégiából Dániába vitték át a kollektív s jelenleg Koppenhágában vannak kiállítva, szép siker mellett.

Gwerk Ödön a lévai kiállítást kisebb műveinek kollektívájából állította össze, de változatosságuknál fogva maradék nélkül fejezik ki alkotójuk művészetét s hűen adják vissza egy öntudatos művészi szellem sajátos megnyilatkozásait.

A JÓNEVELÉSŰ LEÁNY

a XVIII. században.

Mária Terézia császárné és királyné idejében élt egy bizonyos Johanna Müller nevű asszony, ki a bécsi kisasszonyok részére egy füzetben megírte, hogy hogyan kell egy szemérmes ur leánynak viselkednie?

Természetesen, ha fiatal ember jelentkezik a látóhatáron. Mert azt már a XVIII. században is tudták, hogy a viselkedés csakis akkor válik fontossá, ha megfelelő médium részére állítjuk be.

Tehát haljunk Johanna Müller bö'cs intelmét:

A szemérmes ur hajdon soha sem mutatja ki, hogy egyik vagy másik fiatal ember tetszik neki. Nem mutatja ki, főként nem, az illető ifju előtt. Mert hát o'yan orcátlan a férfiember, hogyha bizonyosra veszi a dolgot, akkor szerelmi ostroma mindjárt lanyhábbá válik.

(Sajnos a férfiember az orcátlan természetűek me, a XX. században is megtartották).

A leányzó, — folytatta tovább oktatásait Johanna Müller, — legyen óvatos és ildomos. Nem kell tu'ontul sokat egyedül maradnia az ifjuval, főként pedig nem az alkonyati órákban. Ha az ifju látogatása ilyen időre esik, akkor az anye, vagy valamelyik idősebb, tiszteletreméltó személy azonnal gyujtsa fel a gyertyát. Am sem az anyánkat, sem a tiszteletreméltó személynek nem kell mindig az ifjak mellett ülni. Mivel, hogy módot és időt kell engedni a férfúnak arra, hogy érzelmeiről és tisztesleges szándékáról a leánynak tájékozassa. Ez a tájé-

koztatás egy harmadik személy jelenlétében nagyon bajos.

Legokosabb, ha az a tisztesleges éltesebb személy, vagy anya, már aki a fiatalokra felügyel, a szomszéd szobában ül és kézimunkával vagy olvasással mulatja magát. Magától értetődik, hogy a közbülső ajtónak mindig nyitva kell lenni. Az is tanácsos, hogy a felügyelő éltesebb személy időről időre hagyja abba a kézimunkát vagy az olvasást és mintha csak véletlen tenné, menjen végt a szobán, mintha valami ottfelejtett dolgot keresgélne. Ha a fiatalokat tu'ontul elmerült diskurzusban találja vagy furcsa, akadozott zavart vesz észre beszédjökben, az annak a jele, hogy közeledik a nyilatkozás perce és vonuljon vissza. Ha zongora volna a szomszéd szobában, akkor jól teszi, ha valami dalra gyujt, de nem túl hangos játékkal, hogy közben a fiatalokat is figyelhesse. Ha be-benévén a szobába, úgy ta'álja, hogy a fiatal pár nem beszélget elég élénken, avagy durcáskodik, néminemű civakodás van köztük, jól teszi, ha letűl közéjük pár percre és okos, értelmes szavakkal egyengeti az egymásnak szánt fiatal pár utját. Ha az ifjuban a tisztesleges, jó szándék gyenge, okos viselkedéssel lehet biztatgatni. De sem a leányzó, sem az őt körül vevő tiszteletreméltó éltesebb személyek ne sürgessek a megkérést, mert az efajta sürgetéstől meghidegedik az ifju szive. Mivel, hogy gyarló természetű a férfiember és csak az olyan várat kedveli és tartja becsben, melyet hosszú ostrom után bír bevenni.

(Keveset változik a világ. Ezt a gyarlóságot azóta sem birtuk a férfiemberből kioperálni).

Ha egy ifju felette huzamos ideig cselik-botlik a lányos házban, mindentéle hiábavalóságokról társalog, ahelyett, hogy arról beszélne, amit a leányzó és családja már várnak tőle, szép lassan, ildomosan, mindentéle zajt kerülve, az ajtó elé kell tenni. Mert az efajta férfiember csak üres szépelgéssel szeret elmulatni és a többi komoly, tiszteletreméltó ajánlattevőnek az utjában áll.

A leányzó mindig kézimunkával fogadja az ifju látogatását. Ez szorgalma és jó erkölcséről tanuskodik. Azonfelül pedig, ha az ifju ostroma túl menne az illem határain, a kötő vagy horgolóú ebben gyorsan megakadályozhatja.

(Félünk, hogy ez a Johanna Müller nevű asszony felette harcias természetű hölgy lehetett).

A leányzó legyen szemérmes és soha se nézzen a férfi szemé közé, akivel beszélget. Legokosabb, ha csevegés közben kézimunkájára figyel. Ha az ifjuember végre kinyilatkozta becsületes szándékát, a leányzó ne mutassa, mintha régóta várta volna már ezt a nyilatkozatot. Sőt ellenkezőleg, nagyon meg kell rémülni és ha érzékeny szívu' (nem tudjuk, hogy ebben az esetben, kinek kell érzékeny szívu'nek lenni, a leány-nak vagy az ifjunak?), jó, ha azonnal sirva is fakad. Ez mind csak szemérmességének és járatlanságának lesz a bizonyítéka.

A férfiu kíváncsi természetű és ha mindentéle kérdéseket tesz a leányzóknak, hogy szeret-e már valakit, vagy megcsókolt-e már valakit, akkor a leányzóknak azonnal sirva kell fakadni. Ha teljesen ártatlan, azért, mert meg nagyon sértve, ha pedig néminemű speplők, vagy foltok volnának multjában,

Gwerk a karakterisztikusan selmeci lélek ravalációja, a selmeci természet, a selmeci táj és a selmeci lélek poétája. Ennek a vidéknek a lelke lobog ritmikus lendülettel minden festményében. Mert Gwerk képein a tájban lélek él s a hullámos vonalak mintha csak fizikai, való élet kelve, úgy mozognának, amint mesterüknek az alkotás szent hevetében felkerekedett belső indulata készítené őket a vászon síkján kigyózó kuszsára.

Gwerk Ödön lelkében nem születik kacagás, az ő lelkére borongós felhő fátyola borul, akár csak a selmeci Szitnyára, amelyen pedig a botanikusok csodálatos szépségeit s nagy változatait fedezték fel a lórának s csupán a vadrózsának mintegy háromszáz változata él. Gwerk lelke is dugzagdaságu az érzések vibrálásában, de azok annyira mélyenjárók, annyira komolyak, hogy nem jutnak el még csak egy vadrózszaszterű röpke mosoly felszínességére sem.

Gwerk a felelősségteljesebb életet kívánó háboru utáni kor művésze.

A Szitnya környékén, a selmeci aknák téjekán gyönyörű romantikájú a vidék, de szomorú a valóság amelyben él, más világ járja, mint azt a derűs mikszáthi színek festették.

Gwerk lelkében mintha állandó folyamatban a selmeci bányászok „klopacská”-jának bánatos, tóphangú zenéje ömlene keresztül s ennek a tájnak, a selmeci tájnak fájdalmas, ősi örök zenéje ott kong-bong, rezeg tovább a palettán is és a festékek együtt aztán ennek a busz romantikának a színeit is felrakja a képre, ahol megrázó époszok gyanánt élnek.

Su'yo's piktura a Gwerk Ödön művészete, amelyben — úgy érezzük — a százados küzdelmekben fáradt selmeci lélek revalódódik.

Csak ezen a tájon válhatott Gwerk Ödön a bánat festőjévé, bár könnyek nélkül. Lát-szólag nem sir itt senki! Mégis érezzük, hogy a hegyek szívébe könnypatak csordul titokzatos mélységű sejtelmes drámák nyomán...

Van egy különösen megrázó erejű vászna Gwerknek. Nem történik rajta semmi, csak sötét, komor hegyek néznek a világba. Barnáló, keskeny sávok: szegényes szántók félve kapaszkodnak feléjük. Felettük gomolygó, égő láva módjára kavarognak a zord felhők. A kompozíció címe: A hegyvidék szimfóniája! Gigantikus wagneri muzsika hangja hasít a lelkünkbe a vászon előtt s fékeveszettezen érezzük a reménytelen vagy heroikus, de haszon-

talán küzdelmet a lehetetlenségért... Az ember szinte segítség után szeretne kiáltani! „A harmonikák.” Hegyormon harmonikával kezében legény ül. Elmélázó arccal tekint a kéklő csucokra, melyek fogva tartják őt, mintha azt gondolná: a kis akarásoknak is nagy torlaszok szabnak gátat s a küzdelem vége: a lemondás zenéje. Vagy talán a hegyekre zárt művészek a napsugaras, tündöklőn színes keletei vagyakozó lelke fátyolozza be a harmonikás legény szemét? És így tovább minden képe gondolatokat ébreszt a nézőben.

A kiállítást a művész a Lévai Kaszinó égisze alatt rendezte s megnyitása nagy és díszes közönség jelenlétében történt, a művészek a művészetről tartott értékes előadásával kapcsolatban. A kiállítás ma dében zárul.

Koperniczky Kornél.

Ének a karácsonyi éjszakában.

Irtá: Konecsny Ede.

Mirriad csillog suttogta imáját...

A hold büszkén szórta széjjel ezüstcsipkés glóriáját
Betlehem mezői felett, —

amidőn Ő megszületett...

A világot körülöngte
egy éves béke-fuvalom,
mint a boldog, tiszta ember
szívét a szent nyugalom.

Üstökös támadt szárnyalva
az ég keleti ivén,
hogy hirdesse tündökölve,
Mint bűvös szeráfi fény,

im: leszállt a Szereget!

S az üstökös lángsugara
most is: késő századoknak hajnalán
bevilágít a megcsapzott
Élet poros és homályos ablakán.

És az ember: e bús vándor,
— amikor a jászol fénye
sápadt arcán átvilágol, —
megremeg...

Megremeg... mert szíve fázik
s mert ma éjjel újra érzi,
hogy a megkorbaécsolt lélek
Világosság után vágyik...

Különfélék.

KASZINÓZÓ NŐK.

A kaszinózó nő említésére hajdan nyomban a sufragettekre, a feminista nőkre gondoltak, akik a kaszinóban cigarettázva kártyáznak, míg férjük pelenkát vált otthon a kis gyerek alatt. A kaszinózó nő fogalma a nagy világdulás nyomán bekövetkezett társadalom átváltozás következtében mérőben megváltozott. Alakult a társadalom képe és átváltozott vele a régi élet képe is, amely azonban még mindég nem jutott el egyszemélyi helyzetéhez, a nagy rázkódtatás nyomán támadt rések kitöltése és a keretek formázása állandó vajadásban van. A törekvés természetesen a minél szélesebb keretű tömörülésre irányul s minden társadalmi érték megmentéséért, összegyűjtéséért előzta abba a nagy rezervoárba, amit ma magyar társadalom gyűjtőfogalom alatt ismerünk. Az utóbbi időben észrevehető volt, hogy mintha a nők határeje vesztett volna régi uralmából és a nők ugyszólván teljesen visszavonultak családi életük meleg bástyái mögé, ahol tiszteletre méltó heroizmussal veszik ki részüket az élet emelkedő gondjaiból. A nőknek a társaséleti való eme visszavonulásával színtelenebb lett az élet. Megérthető, hogy a nők egyrésze idegenkedik a nyilvános helyiségekben való megjelenéstől, a társasélet azonban milderősebben érzi a nők hiányát, a női szellem fokozatos kikapcsolódását az életből. Hiányzik a nők meleg szíve, hiányzik lélek, jellem és emberformáló hatású a társaséletből. Az ekként veszendőbe menő társadalmi értékek szépsége megmentésének gondolatkapcsán lépett előtérbe Lévai is a kaszinózó nő. Természetesen nem abban a régi értelemben, amelyre cikknünk bevezetőjében történt célzás. A kaszinózó nő fogalma természetesen a jelenlegi adottságokhoz képest módosul s a praktikus életvilág mindjobban feltörekedő diadalát hirdetik a folyamatban levő kísérletek, amelyekről a lévai kaszinó vezetősege a következőket mondja:

A Lévai Kaszinó a lévai társadalmi élet fellendítése érdekében érdekes ujtással tett kísérletet. Ugyanis társadalmi életünkben régóta tapasztalható, hogy hölgyközönségünknek különösen azoknak, akik nem szívesen keresik fel a nyilvános helyeket, mint a vendéglőket, kávéházakat, nincs alkalma összejönni, egymással találkozni, s az aktuális társadalmi, irodalmi, művészeti kérdéseket megbeszélni. Régebben bő alkalom nyílt ezekre az egyes nagyobb körök maguk köré gyűjtött tudó családok szalonjai, estélyei, összejövetelei révén. A megváltozott életviszonyok, a mai nehéz gazdasági helyzet és a mai lakáskérdések, no, de meg ezzel szemben a kultúréletet igénylők mindig szélesebb és szélesebb körűen folytán a régi megoldása ennek a kérdésnek lehetetlenné vált s aint a külföldön már évtizedekkel előbb, úgy nálunk is ma már szükségessé vált egy olyan semleges hely, ahol nemcsak a férfiak, de hölgyközönségünk is összejön, megismerik egymást, kicserélik eszméiket, meghányják — vetik az aktuális társadalmi kérdéseket, ahol megfelelő számú lapok, könyvtár áll rendelkezésükre s ezek mellett kellemes szórakozásra is alkalom nyílik. Ennek a szükségletnek akar a Lévai Kaszinó eleget tenni, amikor a kaszinói életbe a hölgytagokat is be akarja vonni. A néhány hét óta folyó ez irányú és csak szűkebb térre szorított kísérletek fénnyesen bevaltak s a legzsebb eredményekre jogosítanak. Amint a minden oldalról megnyilvánuló érdeklődésből látjuk, ezental a Kaszinó helyiségeit a szokásos, esti órákban (5—8) nemcsak férfi tagjai, hanem a hölgytagok is nagy előszeretettel fogják felkeresni, hogy ott egy-két órát kellemes szórakozásokkal eltöltsék, alkalom kínálkozzék nekik társadalmunk olyan férfi és hölgy tagjaival s találkozni, akikkel egyébként nincs alkalom megismerkedni és ezzel a társadalmi együttműködés feletta fontos céljait szolgálják.

D. L. L.

azért, hogy e kivárcsi férfi tovább ne tudakozódják, hanem bocsánatkérésbe és engesztelésbe fogjon.

(Napoleon nem volt nagyobb stratégia, mint ez a tiszteletreméltó Johanna Müller nevű asszonyság).

A jegység ideje alatt a leány még szemérmesebb legyen, mint annak előtte. Egy-egy ártalmatlan csók, simogatás megengedhető, de ebben is tanácsos az óvatosság, mert a fiatal vér hamar fel forr. És gyakran van úgy, hogy maga sem akarja a rosszat, amit aztán mégis megcselekszik.

(Tessék, Ime Freud tanárnak egy előfutárja).

Az anyának, a néniknek, vagy a tiszteletreméltó felvigyázó asszonyszemélynek a jegység ideje alatt meg kell kettőztetni éberségüket.

A hosszú mátkaság nem egészséges sem az ifjubarbernek, sem a leányszónak. Azért a gyűrűváltást gyorsan kövesse az esküvő. A hosszú mátkaságot már csak azért sem szabad megengedni, mert a fiatalok a huza mos jegység alatt türelmetlenné válnak, civakodnak és vagy felbomlik a mátkaság, ami mindig szegény a leányzóra, vagy tulontul jól kiismerik egymás gyöngeségeit és gyarlóságait, amit pedig csak a házasságkötés után kell megismerni. A leány ne egyék és ne cifrálkodják sokat. Bár a férfi házasságkötés előtt az ilyesmit gondosan eltitkolja, pedig mindegyik örül, ha nem kell sokat költeni feleségére.

A leány soha se legyen haragos, vagy durcás, mert előt félnek legjobban a férfiak. Okos, értelmes beszéddel mulattassa és vidámita fel az ifjú szívét. Ha énekelni tud, vagy spínáten játszik, annál jobb. Muzsika-

szónál a férfi szíve rendesen felolvad. Ne csak azt várja, hogy az ifjú folyton szépelegjen előtte, hanem tudakozdjon dolgairól, hivatásáról, munkájáról, olvasmányairól, mert a férfi szereti, ha érdeklődnek ilyesfajta ügyei-bajai iránt. Ezekből látja, hogy nem egy csúgok üres személy léz mellette, hanem okos, derék feleséggel fog együtt élni.

A leány pedig ne ócsárolja folyton barátait, leányrokonait, mert ez azt mutatja, hogy hű és álnokszívű teremtés, azonföltul a barátok e'öb-utóbbi megdudják, hogy mit beszéltek róuk és ók is ugyanannyi hitvány locsogással fognak felelni.

Az eljegyzés után a legnagyobb tisztelettel vegye körül mátkája rokonait, főképp annak anyját és apját. Mindenben alázatos engedelmséget mutasson, mert csak így teszi magát kedvelté és nem szabad elfelednie, hogy a házasságkötés után az asszony szokott a férje lelkén uralkodni, de míg az oltár elől vissza nem jöttek, csendben és szerényen huza meg magát.

Mulatság, tánc, szórakozás, és mind jól esik a leányzó szívének. De a vidám mulatozás közben ne felejtse el, hogy a férfiember nem a világ számára vesz feleséget. Házasságban a férfiember ugys sokban alkalmazkodik felesége kívánságaihoz, de mindenek előtt látnia kell, hogy szorgalmatos, ügyes, derék asszonyt visz majdan otthonába.

A jótanácsok interpretálását még folytathatnánk, de tán ennnyiből is meg lehet látni, hogy Johanna Müller asszonyság igen okos személyiség lehetett és a száználvan esztendőkel ezelőtt is eléggé tisztában volt a férfiember és az asszony alaptermészetével.

Hölgyeink! A Kaszinó kapuját kitarták a férfiak önök előtt. Tessék besétálni rajta. Vigyék el a durvuló férfiak közé lényük finomságát, szellemük csillogását, lelkük meleg varázsával rajzoljanak amely tavaszt a lucskos öszbe, amely fakó színeivel ráülpedett a férfiak szívére. Változtassanak át bennünket, gyurják át keményedő lelkünket lágyabb, érzőbb maszszává. Tessék a nagy munkát megkezdzeni a társasélet reneszánsza érdekében!

— **Karácsonyi mellékletünk** a bars megyei szegény diákok nagy mecenásának és Léva város muzeum alapja lerakója emlékének áldor, es a di történetének közléseivel. Léva közvéleményének halálját akarjuk kifejezésre juttatni a Nécsy-családdal szemben, ezzel a történelmi munkával, amely a nemes gondolkozású Nécsy József életére és szellemére van hivatva örök fényt vetni.

— **A lévai árvaházban** kedden d. u. 4 órakor gyűjtik fel az árvák karácsonyfáján a szeretet lángjait. Akiiket a kis árvák karácsonyi öröme érdek, szívesen látja a vezetőség.

— **Karácsonyi műsoros ünnepség a szardában.** A lévai írgalmas nővérek intézetének tornatermében f. hó 25-én és 26-án d. u. fél 5 órai kezdettel az idén is megrendezik a szokásos karácsonyi ünnepséget, a növendékek szereplésével. Színe kerül: Blaskó M. Mit adjunk a Jezuskának, című 3 jelenetű karácsonyi színjáték és Kozák Jolán: Angyalmuzsika c. nagy alkalmi színjátéka. A látványos darabok után előkép lesz. Helyárak: 6—4 és 2 K.

— **Wick Jolán hangversenye.** Wick Jolán énekesnő, akinek nevével az utóbbi időben gyakran találkozunk a napilapok művészeti rovatában, múlt szombaton este nagyszerű hangversenyt adott Léván. Nemes szívére vall, hogy a hangverseny bevételének egyrészét a Vörös Kereszt egyesület lévai diák-ingyenkonnya-akciójára ajánlotta fel. A hangverseny a Városi Színházban zajlott le igazán nagy és díszes hangverseny-közönség jelenlétében, amely valóban szívóbb fakadt hangulatával forró estét varázsolt az éjszaka hangversenyt s a művésznek lévai sikerét bizonyára eddigi legszebb emlékei közé fogja helyezni. A műsor egy volt összeállítva, hogy mind a szlovák, mind a magyar publikum számára érthető és élvezetel nyújtó legyen. Verdi, Schneider Trauvazky, Leo Biech, Weber, Massenet, Ady-Reinitz, Kacsóh Pongrácz és Arditi szerepeinek repertoárján. A fiatal művésznek lebilincselő dekoratív jelenségek s szívesen csengő szopránjának használata azt mutatja, hogy jó iskolában kulturelták ki. Meglehető volt, hogy a szlovák és a magyar nyelvet egyaránt zengő szépséggel használta a műsorán, ami nyomban természetessé válik, hogyha eláruljuk, hogy Wick Jolán bölcsője a Szepességen ringott. Gölnicbányáról került Pozsonyba, ahol atyja állami föltisztviselő. Meglátászik, hogy családja nagyobb művészi képességekkel rendelkezik, mert Magda hűg, aki a bécsi táncakadémian Bodenwieser-Wiesenthal növendéke, egy pár bemutatott ritmikus táncprodukciójában szintén megfelelő képességről tett bizonyosságot s hogy teljes legyen a családi szereplés, a zongorakíséretet fivérék: Wick Béla látta el diszkrét finomsággal. A figyelmes rendezőség a hölgyeknek pompás virágcsokrokkal kedveskedett. (Ky.)

— **Karácsonyi teatestély a Lévai Iparos Olvasó Körben.** A Lévai Iparos Olvasó Kör az idén felújítja régi, kedves hangulatú karácsonyi teatestélyét. A műsoros teatestély dec. 26-án, karácsony másodnapján este fél 9 órai kezdettel lesz megtartva a Kör Honvéd utcai helyiségében. Teatestélyre meghívók nincsenek kibocsátva. A tagokat és a Kör barátait ezután hívja meg a Rendezőség.

— **Gyász hír.** Özv. Zimmermann Józsefné, szül. Iványi Berta, életének 68. évében hosszas szenvedés után elhunyt. Férje ismert lévai iparos volt, akit hosszú özvegyeség után most követett a sírba. Temetése f. hó 17-én ment végbe nagy részvétel mellett.

— **Karácsonyi előadás a Ker. Munkás Egyletben.** A Lévai Ker. Munkás Egylet karácsonyi második ünnepén (csütörtökön) Barsi utca 11 szám alatt színdarabban egybekötött teatestélyt rendez, mely után reggelig tartó tánc lesz. Világposta, szerpentin és confetti csata. A vezetőség és a rendezőség mindent megtett, hogy a nagyérdemű közönség szíves meglegedéséért kiérdemeje. Színe kerül a „Porszívó” c. humoros karácsonyi színjáték, három felvonásban. (Írta: Dr. Erdy Ferenc.) Sugó: Porubszky József. Rendező: Akács József. Személyek: Özvegy Réthátné: Lohoczky Manczika. Lujza tanti, özv. Réthátné nagynéje: Szuokovszky Ionka. Samu bácsi, Lujza tanti férje: Weisz Miklós. Mancsi, özv. Réthátné 8 éves kisleánya: Major Annuska. Julia szobaleány: Csenger Annuska. Lizi, szatácsnő és gazdasszony özv. Réthátnéknál: Haskó Bözsike. Vadas Mór, az „Electör-Porturbátor utazója: Simovica Vimos. A zenét 36. Autos Rudi zenekara szolgáltatja. Belépti díj: 5 K. Kezdet 8 órakor. A vezetőség.

— **A Lévai Prot. Leánykör** ma este 6 órai kezdettel vallásos estét tart, amelyre szeretettel meghívják az érdeklődőket.

— **Továbbképző tanfolyam.** A lévai róm. kath. elemi fiúiskola igazgatósága feltöltött részére továbbképző esti tanfolyamot rendez Felhivatnak azo, akik e tanfolyamon kezdők, ill. haladók csoportjában részt venni óhajtanak, hogy szándékukat december hó 29-ig a r. k. fiúiskola igazgatóságánál jelelték be.

— **Eljegyzés.** Szilárd Bözsike és dr. Weisz Gyula jegyesek. (M. k. é. h.)

— **Házasság.** Márkus Ella és Lövincz József Léván f. hó 21-én házasságot kötöttek. (M. k. é. h.)

— **A lévai r. k. fiúiskola karácsonyi színelőadása.** A lévai r. k. fiúiskola a szegény gyermekek ruhahely alapja javára f. hó 22-én, ma, vasárnap este 6 órakor, a Kath. Kör színpadán karácsonyi színelőadást rendez. Színe kerül: *Az édes apa alma* karácsonyi színjáték 4 felvonásban. Szereplők: Kocsis János fuvagó Maurer S., Katalin a felesége Pánzes Erzs. Sanyi, Pisti gyermekeik Rév Sanyi, Laufer B., Andria bá, Miska fuvagók Pigler I., Szuokovszky D., Szent Péter Pigler István, Örsibangyal Heckmann Gy., Alomangyal Kecskés J., Evangélista Rohács G., Csillagos fiú Széll Ödön. Angyalok, pásztorok, betlehemesek. *Karácsony est* szavallja: Holovics Béla. Belépti díj: Üölhely 5 K, állóhely 2 K. Felülfizetéseket a nemes célra való tekintettel köszönettel fogadjunk. A kedves szülőket, a tanügyi barátait s a Kath. Kör. tagjait szeretettel meghívja az iskola igazgatósága s a Kath. Kör vezetősége.

— **Benkő Lajos jubileuma.** Szép ünnepségekben részesült Dr. Benkő Lajos a régi Barsvármegyének hosszú éveken volt tiszti főorvosa. 90 születésnapjának évfordulóján Pintér Károly apátplébános vezetése alatt küldöttség kereste fel a főorvost, hogy tisztelői nevében szerencsekívánataikat tolmácsolják. A jubiliás meghatóttan válaszolt Pintér apát üdvözlő szavaire, megköszönve az ünneplést. Dr. Benkő Lajos nemcsak Aranyosmaróton, hanem a volt vármegye egész területén különös tiszteletnek és szeretetnek örvend.

— **A „Garamvölgyi Magyar Akadémikusok Köre”** e hó 28-án d. e. 11 órakor (szombaton) a Kath. Kör helyiségében közgyűlést tart, melyre a tagokat ezután meghívja a választmány. Mivel szövetéségi és egyesületi programkérdezővel kapcsolatos ügyek fontos megtárgyalásáról lesz szó, a tagok minél nagyobb számú megjelenését kérjük. Hridina Lajos elnök, Géczy Károly titkár.

— **A lévai izraelita Nőegylet** december 26-án, azaz karácsony másodnapján délután fél 5 órai kezdettel tartja teadélutánját a Stránsky szálló éttermében, melyre a tagokat, azok családjaikat és vendégeit, valamint az egylet iránt érdeklődőket ezután hívja meg az egylet vezetősége.

— **Katolikus Kör Szilveszter-estje.** A Lévai Katolikus Kör régi szokásához híven az idén is megrendezi hagyományos Szilveszter estjét. Ezen a meleghangulatú estelyen, mely a régi meghitt egyszerű baráti szórakozások képét mutatja, a törzskörs lévaiak és azok barátai adnak egymásnak találkozózt s itt köszöntik egymásra a boldog újévet. Az estély az idén is pompás műsorral lesz fűszerezve s előreláthatóan nagy közönséget fog vonzani, már csak azért is, mert most a megnagyobbított régi nagytermen kívül még egy új nagy terem is várja a vendégeket.

— **A Lévai Kereskedelmi Csarnok közleménye.** Az Orsz. Hivatali rendeleto értelmében f. hó 22-én vasárnap az összes üzletek reggel 8—12-ig, délután 2—6 óráig nyitva tarthatók.

— **Nagy álarcos bál Léván.** Az idei farsang legnagyobb szenációja lesz a Lévai Torna Egylet nagy álarcos bálja. A napokban 100 tagból álló rendezőbizottság alakult és megtette az előkészületeket a siker érdekében. Az álarcos bál február hó 15-én lesz megtartva a Városi Színházban.

— **Az üzletek karácsonyi és karácsony előtti ünnepi munkaszünetet** tárgyában az országos hivatal által a közgazgatási hatóságokhoz intézett körrandolat szerint ma, december 22-én az üzletek délelőtt 8—12-ig és délután 2—6-ig tarthatók nyitva. December 24-ig az összes üzletek déli megszokás nélkül és mindazok az üzletek, amelyek részére rövidebb záróra volt megállapítva, este 7-ig tarthatók nyitva. December 24-én az összes üzletek csak délután 5-ig tarthatók nyitva.

— **Szerencsesziget. Operette bemutatató Léván.** A Lévai Iparos Olvasó Kör mely Léva kulturéletében fennállása óta mindig jelentős szerepet visz, a közelmúltban két nagyszerű, felejthetetlenül szép színelőadást rendezett. Az egyik Szirmai operettjének a Mézeskalácsnak a színelőadása, a másik Kersék János népezenművészek a Kis cselédnek bemutatója volt. Az idén, hogy a Kör tagjainak rég óhajtott vágya végre sikerült és a Kör a saját színházába beköltözött, a Kör választmánya elhatározta, hogy ezt a jelentős eseményt szép és pazarul díszes színelőadással fogja megünnepelni. Sikerült a rendezőségnek megszerezni dr. Kórács—Makra—Barta 3 felvonásos eredeti operettjét A szerencse szigete. A darab nagy látványosság lesz és 20 tagból álló zenekar fogja az előadást kísérni. Már most elárulhatunk annyit belőle, hogy 30 gör szerepel benne. Az előadás 1930 január hó 11-én este 8 órai kezdettel lesz megtartva a Városi Színházban. A darabról előre csak annyit akarunk megjegyezni. Barta Mór, ez az igaz-erő művészetrajongó, alkotó, soha nem phéno lelkű fiatalember alkotta meg a Szerencsesziget librettóját és versét, rengeteg ötletet és humor hozva össze a három felvonásba. Ehhez azután két finomlelkű, friss invenciója muzsikusa: Kersék János dr. és Makra Imre, a főhadnagyból lett zeneművész komponált minden tekintetben frappsául, üdítően ható zenét. Premiere előtt nem lehet mit sem elárulni a darabról. De azt el lehet mondani, amit mindenki lát és érzi, aki a hetek óta folyó próbák egyikére betéved: egy nagy csomó fiatal lévai lány, asszony, fiú, annyi meglegel, amennyi nemes szívűbe belelér, készül január 11-én Léván egy feledhetetlen estét csillogtasson fel: három felvonásos keresztül könnyes mosolyt, kacagást, vidám és új muzsikát, operettet, nem közönséges értékű és sikerű operettet, melynek minden tréfája, taktusa, táncja, ötlete és melódiaja lévai természet, s első nagy siker első nagy diadal lévai taps, lévai diadal lesz!

— **A Bars már többinben sürgette a koldusok megszűntetését és járási aggenház létesítését.** Léva városa rendszeresen gondoskodik szegényeiről havi járulékl nyújtásával, azonban a vidék koldusai napról-napra ellepik a várost. Kerületi főnökünk is felvetette egyidőben a járási szegényház létesítésének tervét, nem tudjuk miért ejtette el a praktikus gondolatot. Az érdeklőjári já-

rési főnök ugyanezt a gondolatot most terjesztette a járási bizottság elé s a Masaryk Ligával és a Vöröskereszttel együttesen keresik az ügy megoldását. Mindenki szívesen látná, hogyha Léván is az apró eredményre nem igen vezetett segítyések helyett egy átfogó és megfelelő megoldást találnának. Az Érsekújvári járási főnök az ügyről újságíró előtt így nyilatkozott: Nincs mit szépiteni rajta: a szegényügy teljesen el van hanyagolva. Illetékes faktorok évek óta érzik, hogy valamit kell csinálni. Az államnak volt néhány rendelkezése, azonban ez legfeljebb tompította, de nem szüntette meg a nyomort. Az egyre súlyosbodó nyomor megszüntetése a társadalom feladata, közigazgatásilag a városoké s a járásoké. Az 1886 évi 22. tc. 145 szakasza lehetővé teszi a vármegyéknek, tehát most a járásoknak, hogy a járási szegényalapokat csoportosítsa s az erők csoportosításával rendezze centrálisan ezt a kérdést. — Ez a meg gondolás készített arra, hogy javaslatot tegyen a járási képviselőtestületnek egy járási agghajlék építésére, amelyben eddigi tervek szerint 80—100 szegényember találna otthonra, ahol ápolnák, ellátnák, ruháznak őket. A járási agghajlékot a járás építendő fel, előre láthatólag megfelelő állami hozzájárulással. A telket a város ajándékozza. Ezenkívül ugy Érsekújvár városa, mint a járás többi községei átengednék az agghajléknak szegényalapjukat s ez nagyrészen elég volna az intézmény fenntartására. Az agghajlék vezetésére apácákat kérnének fel, úgy, hogy ez már garancia volna arra, hogy a házat tisztán és humanusan fogják vezetni. Előttém mindig a szakolcái példa lebeg, ahol még a háboru előtt építettek 20 szegény beteg számára ideális mintá agghajlékot. Ezt szeretném nagyobbban Érsekújvárot. — Eddig a nyilatkozat. Mi pedig azt mondjuk, hogy a közönys közöszegeket, amelyek ma szegényeiket világra bocsájtják köldüni, ilyen módon lehet rákényszeríteni, hogy kötelességüket teljesítsék ebben az irányban.

— **A lévai csendőrség új elhelyezése.** Az Ozman té és Ladányi utca sarkán levő Monacó-féle egyemeletes épületet a belügyi tárca terhére a csendőrség részére megvásárolták. A csendőrség új helyét itt e héten már el is foglalta. Az új csendőrlaktanyában most már az összes csendőri hivatalokat el tudják helyezni. T. i. eddig a szakasparancsnokság a piarista rendházban székelt. Eszerint tehát a Monacóházban van az őrs, a járás- és a szakasparancsnokság.

— **Boldog karácsonyi ünnepeket!** kívánunk egymásnak az emberek. De vajjon mikép tolmácsolják ezt a világban élő nemzetek saját anyanyelvükön? Összegyűjtve itt közöljük: Angolországban: Merry Christmas! Németországban: Frohliche Weihnachten! Franciaországban: Bon Noël! Kinában: Tim Hao Nian! Svédországban: Glad Jule! Portugáliában: Ponnas Festas! Oszországban: Felice Natale! Japánban: Kinga Shinen! Romániában: Craciun Felicitatiune! Törökországban: Ichoh Vilara! Csehországban: Veselé Vianoc! Görögországban: Chrystoviena! Lengyelországban: Wesolych Swiat! Horvátoknál: Pretan Božić! Dániában: Gledelig Jule! Hollandiában: Vrolijk Kerstmis! Spanyolországban: Felice Natale! Tehát boldog karácsonyi ünnepeket az olvasóknak, munkatársainknak és lapunk minden barátjának!

— **Motor és traktorkezelői tanfolyam Nagysállón.** Folyó hó 2-án kezdődött a magyar nemzeti párt kezdeményezésére a törőszentmártoni Állami iparfejlesztési intézet által engedélyezett benzín motor és traktorkezelői tanfolyam Nagysállón. A tanfolyamra a nagysállói szép számmal jelentkeztek és azt szorgalommal látogatják. Az előadásokat Bayer Ferenc gépészmérnök tartja. Az ünneptélyen befejezés e hó 28-án lesz, mely után Bősön rendezik a következő január hóban.

— **A magánalkalmazottak önálló betegbiztosításáról** szóló törvényjavaslat előkészítés alatt áll. Mielőtt a magánalkalmazottak saját betegbiztosításának a kérdését Szlovenszkóban megoldották volna, célszerű-

ségi okból meg kellett volna várni míg a törvény elkészül, amely már nem késheát soká Minthogy azonban a legutóbbi napokban a körülmények eszirányban teljesen megváltoztak, a szlovenszkói magánalkalmazottak a saját betegbiztosításuk mielőbbi felkarolását kívánták. A magánbiztosítók és alkalmazottak széles rétegeinek a sürgetősére, kik az iparban, kereskedelemben, valamint a bank és biztosítási intézetekben vannak alkalmazva, elhatározta a „Kereskedelmi- és magánalkalmazottak első prágai intézete" (Prága, II. Jungmannova 29, székhellyel), hogy tevékenységét Szlovenszko területén is megkezdje. Az intézet működési körének ezen országterületére való kiterjesztése érdekében már meg is történtek a kellő lépések a népjóléti minisztériumban. A kereskedelmi- és magánalkalmazottak első prágai betegbiztosító intézete a legrégebbi magánalkalmazotti betegbiztosító (alapított 1858.) és a legjobb hírnévű örvendő az alkalmazottak körében, teljesítményeinek és berendezéseinek következtében és orvosikörökben is a legelőnyösebben ismert intézmény. Ezen intézetnek saját szanatóriuma van (Sanops), több gyógyintézettel rendelkező gyógyhelyeken és részese egy magaslai szanatóriumnak is a Magas Tátrában. A kereskedelmi- és magánalkalmazottak első prágai betegbiztosító intézetének hivatala Pozsonyban és vidéken is rövidesen megkezdte tevékenységét, amely körülményt a magánbiztosítók és alkalmazottak nagy nyilvánosságára a legelőnyösebb érdeklődéssel üdvözli. Közlebbi tudósítások a pozsonyi hivatal székfoglalása után fognak megjelenni, amely néhány napon belül meg fog történni. Közlebbi információkat az országos titkárságok adnak: A Magánalkalmazottak Egysége Szövetsége, a Bank és takarékpénztári tisztviselők szövetsége és a Biztosítási alkalmazottak Szövetsége Bratislava, Bognár u/c 1/b.

— **Viccossz libatolvajlov.** *Jakubicska* Kálmán palásti csendőrtől ismertelen tettes ellopott 2 hízott libát. A milicizus tolvaj a két hízott liba helyére két sovány libát tett s a most már meghízott libákat ismét ellopták és a vakmerő tolvajok egy lapot is hagytak ott, melyben kéri a csendőrt, hogy a libákat máskor jobban hűtlálja meg. A palásti csendőrség a károsulttal együtt a legelőnyösebben nyomoz a viccossz tolvajok után és reméli, hogy hamar kézrekeríti őket.

— **Megölte magát, mert nem tudta visszadni a felesége hozományát.** *Németh Tamás* 53 éves feroádi gazdálkodót, aki négy gyermek atyja elhagyta a felesége és visszakövetelte tőle 50 000 korona értékű hozományát. A gazda nem volt abban a helyzetben, hogy felesége kívánságát teljesíthesse és azért végzetes elhatározásra jutott. Elkéseredésében láncot kötött szobájának mestergerendájára és arra felakasztotta magát. Mire rátaláltak már halott volt.

— **Az Apolló mozgónak** ma, vasárnap nagy szenzációs műsorán szerepel A szombatok szombatja című nagy dráma, melynek becsét még fokozza az eredeti zenekíséret, továbbá Rager tenoristák, operabékes személyes szereplése. Ma, d. u. 4 órakor Pat és P. t. a. c. h. a. Práterben, vig népelőadás, 1—2—3—4—5 K-ás helyáramka. Szerdán és csütörtökön, vagyis karácsonykor az idény legszebb filmje: *Trencs báró* megy, történelmi dráma *Mária Terézia* korából. Szereplők: *Mária Terézia—Lili Dagoner, Trencs báró—Ivan Petrovich, Ferenc császár—Henry Stuart.* Ünnepe délutánokon ocsó népelőadás *Szerdán délután: A nagy attrakció, Harry Piellel, csütörtökön d. u. Asszonyháboru, vigjáték, Liane Hayd a főszerepben. Szombat és vasárnap A nagystílusú nő, szenzációs filmjáték Főszerepben: Mady Christiani.*

— **Az Orient mozgó** változatos műsort hoz. Ma, vasárnap este *Koronázatlan királyné* címen *Lady Hamilton* híres életét adják, *Corinne Griffith* és *Várkonyi Mihály* a vezetőszerepekben. Szerdán nagy karácsonyi műsor: *Szent Ilona szigete* cím alatt *Bonaparte Napoleon* tragédiája megy, *Werner Kraussa.* Szerdán d. u. gyermekelőadás: *Frigo a matröz, vigjáték.* Belépődíj: 1—2—3 K. Csütörtökön este Asszony vagy szerető, egy léányzsvi drámája, a cím-

szerepben *Corinne Griffith.* D. u. gyermekelőadás: *Az eladott menyasszony, Szmatana* ismert operája nyomán filmre dolgozva.

M. U. dr. Sós Antal v. állami főorvos, rendel Léván Koháry u. 9. sz. alatt, a Liečebny fond tagjainak is.

Orvosi hír. Orr, fül-, gége- és torok szakorvos, operateur dr. *Liebermann Margit* rendelőjét Köztársaság-ter 13. Józsefcsák udvar, helyezte, ahol mátol, az december 22 től rendel.

Kosa József tanctanár január 4 én szombatn este a Városi Színház nagyteremben 10-ik évadáról próba-bájját rendezi. Hogy minden résztvevő jólérezze magát és január 4-ike legyen a farsang legkedvesebb táncestje, Kosa gondoskodott elsőrendű tánczenéről, továbbá a táncrendet úgy állítja össze, hogy amit 10 éven át tanított, táncolva legyen. Az est érdekességei még: *Balkirályné* választás, táncverseny, (régi és új táncok) a nyertesek emléktárgyat és elismerő oklevelet kapnak a versenyről és stb. A következő számban részletet közlünk.

Ajándék egy koffer 200 K felüli vásárláshoz *HOLZMANN BÓDÓG* férfi-, nődivat- és szőnyeg nagyruházában *LEVICE.* Hol ocsó, nagy karácsonyi és újvári vásárra van a legalkalmasabb, legszebb ajándék tárgyaknak. Legnagyobb választék! Mélyen leszállított árak! Maradékok félig ingyen! Figyelje kirakataimat!

Haladunk a korral. Világvárosok mintájára nagy arányú karácsonyi vásárt rendezünk, amely hétfőn vette kezdetét *Kohn Miksa* divatruházában. Karácsonyi ajándékoknak alkalmas vásznak, zefírek, damaszok, flanelk, kötött- és selyemárak, valamint férfi és női szövetek nagy választékban mélyen leszállított árakon. Ugyanott nagy maradék vásár hihetetlen ocsó árakon.

Londonból megérkeztek a legújabb mintázatu férfi szövetek, amelyek kizárólag *Kohn Miksa* divatruházában kaphatók. Ugyanott nagymennyiségű szövetmaradék kerül féláron kiadásra.

+ **OPTIKUS.** + Nagy választék szemüvegekben, cvikkerekben, lorgonok látásóvek és fényképezési cikkekben. Szemüvegek javítása díjtalan, receptnél allandó szemorvosi felülvizsgálat *PICK ENDRE* DROGERIA *LEVICE*

Köszönet nyilvánítások.

A Prof. Leány Kör karácsonyi bazár-akciójához *Blaú Zsigmond, Kohn Miksa, Tauber Armin, Lachky Elek, Kern Testvérek, Kürti Gusztáv* jönevű cégek, s a lévai *Maria Kongregáció* tagjai közül is többen voltak szívesek különböző adományokkal hozzájárulni, amelyért ezuton mond hálás köszönetet a *Vezetőség.*

A hontvasányi ref. egyház hálás köszönetét fejezi ki *Freid Már* uradalmi nagybérlő urnak azon nemes elhatározásáért, hogy az egyháznak 5000 kor. (ötezer kor.) adományozott. A köző is hit oltáira tett nemes adomány, minden szónál szebben beszél!

PETŐ SÁNDOR
ref. lelkesz.

Jótekonyság.

Egy magát megnevezni nem akaró jólelkű asszony 25 koronát, *Lachky Eekné* urnő pedig 10 kgr 0 lisztet juttatott a karácsonyi ünnepek alkalmából tudóbetegjeinknek. *Schweinecker István* ur *Mikoláról* 50 koronát küldött a lévai tudóbeteg gondozó intézetnek, amely nemeslelkű adományért ezuton mond hálás köszönetet.

DR. LAUFER LIPÓT
ügyvezető elnök.

Kedves vendégeimnek és jóakaróimnak kellemes KARÁCSONYIÜNNEPEKET kívánok

BARTOS BÉLA
úri és női fodrász.

„ÚJ AURÓRA”

irodalmi almanach az 1930 évré.

A cseh-szlovákiai, a romániai és a jugoszláviai magyarság közös irodalmi évkönyve, az 1922-ben megindult s azóta évről-évre megjelenő Új Auróra legújabb kötete a napokban jelent meg a szokottnál is gazdagabb és értékesebb tartalommal. Az Auróra jeles írói közül kiemeljük Mécs Lászlót, R. Berde Mária, Szántó Györgyöt, Gyallay Domokost, Reményik Sándort, Szeredai Gruber Károlyt, Tichy Kálmánt. Rajtuk kívül még számos neves magyar író dolgozatát, versét, novelláját közli az idei Auróra.

Ebből a rövid névjegyzékből is meggyőződhet mindenki, hogy igaz magyar szellemmel, lelkiismeretes odaadással és a legmagasabb művészi szempontra ügyelmevetéssel akarták az Auróra szerkesztői az itteni magyarság kulturáját szolgálni akkor, amikor, nem törődve a kezdet nehézségeivel megremtették Erdély, Szlovénia (Rusinszko) és a Vajdaság egységes írói frontját. Három ország magyarságának lelke szólal meg az „Új Auróra” 1930. évi kötetében. Ennek az évkönyvnek nem szabad egy magyar család asztaláról sem hiányoznia! A közel 250 oldalas, nyolcadrésű, a legfinomabb papírra nyomtatott, izléses és művészi kiállítású évkönyvből ezúttal háromféle kiadás készült. A fűzött kiadás ára 20, a kötött (félvázson, aranytoll betűkkel) 25 korona, míg a félbőr kötésű diszplédány 50 koronába kerül. Kapható Nyitrai és Társa könyvkereskedésében.

A „BARS” rádió műsora

Vasárnap, december 22.

BUDAPEST. 9 Hírek. 10 Egyházi zene, szentbeszéd az Egyetem templomból. 11.15 Unitárius istentisztelet. 12.30 Pótlás. Utána: Operaházi zenekar hangv. 15.30 Földm. miniszt. rádióelőadás-sorozat. 16 Rádió Szabad Egyetem. 18.30 Felolvasás: „A Megváltó szülőhelye”. 18.50 Sporteredmények. 19 Szimfonia a Studióból. Molière: „A Misantrop”. 21 Gramafon. 22.15 Pontos idő. Utána: Farkas Jenő és cigányzenekara.

BRATISLAVA. 19 Zene. 21 Táncezen.

PRÁHA. 12 Hangverseny. 13 Gramafon. 14.45 Verdi: „Trubadur”. 19 Fuvózena. 20 Mechura: „Szenteste” c. kantátája. 21 Népdalok. 21.30 Zongoraverseny. 22.15 Zene.

WIEN. 10.30 Orgonajáték. 11 A wieni szimfonikus zenekar. 15 Zene. 17 Derűs énekgyűlés. 18.05 Olasz dalok és áriák. 18.30 Smetana: „Eletemből” c. vonósgyűlése.

Hétfő, december 23.

BUDAPEST. 9.15 Háziquarter hangv. 9.30 Hírek. 9.45 A hangv. folyt. 11.10 Vizállásjelentés. 12 Déli harangszó. 12.05 Hangv. 12.25 Hírek. 12.35 A hangv. folyt. 13 Pontos idő. 14.30 Hírek. 15.45 Képvitel. 16.20 Asszonyok tanácsadója. 16.45 Pontos idő, hírek. 17.15 Bakos Ákos novellái. 17.40 Rigó Jancsi cigányzenekara. 18.30 Szabolcska Mihály előadása. 19 Műsorcsereorozathoz a prágai közvetítés. Utána: A Fejes-zenekar és Horváth Gyula cigányzenekara. 22.45 Pontos idő, hírek.

BRATISLAVA. 11.30 Gramafon. 12.30–16.30 Szórakoztató zene.

PRÁHA. 11.50 Gramafon. 12.30–16.30 Zene. 19 Smetana: „Az eladott menyasszony” opera. 22.15 Gramafon.

WIEN. 11 Gramafon. 15.15 Zene. 17.15 Zenés gyermekóra. 19 Nemzetközi hangverseny Prahából.

Kedd, december 24.

BUDAPEST. 9.15 Honvéd zenekar hangv. 9.30 Hírek. 9.45 A hangv. folyt. 11.10 Vizállásjelentés. 12 Déli harangszó. 12.05 A Mádits-szalonzene hangv. 12.25 Hírek. 12.35 A hangv. folyt. 13 Pontos idő. 14.30 Hírek. 15.30 A „Tündervásár” meseoraja. 17 Operaházi zenekar hangv. 18.15 A Belvárosi Templom énekkarának énekszámai. 19 Gramafon. Karácsony estéjére való tekintettel a Studio további műsora nem ad.

BRATISLAVA. 11.30–16 Gramafon. 16.30 Zene. PRÁHA. 11.15–12.30 Gramafon. 16.30 Zene. 22.40 Karácsonyi dalok. 23.30 Ejteli mise a kassai Domonkosok templomból.

WIEN. 11 Gramafon. 15.20 Erdei karácsony, négyfelvonásos gyermekdrámák. 17.20 Zene. 19.45 Dalok orgonakisérettel. 20.05 Templomi harangszó és orgonajáték. 20.30 A Stiegler-kürtötés és wieni fiúnekkar hangv. 21 hangverseny.

Szerda, december 25.

BUDAPEST. 9 Református istentisztelet. 10 Egyházi zene és szentbeszéd a Belvárosi templomból. 11.30 Evangélikus istentisztelet. 12.40 Pontos idő. Utána: Operaházi zenekar hangv. 15.30 Manchen Mariska előadása. 16.30 Pontos idő. Utána: Balázs Árpád magyar notadélutánja. 17.40 „A házi-tündér”. Vigjáték 3 felv. 19.30 Operaház közvetítése: „Parasztbeszéd”. Melodráma egy felv. 22.30 Pontos idő, sporteredmények. Majd Pertis Jenő cigányzenekara.

SPORT.

Rovatvezető: BOROS BÉLA

A bajnoki sáison befejeződött és a szabadtéri sportok megszűntek így a LTE mostan a téli sportokat fogja igyekezetével szolgálni. Mindazok, akik e szakosztály munkájában résztvenni óhajtanak, forduljanak Kern Aladár sz. o. vezetőhöz.

A Csl. M. T. Sz. 17.-én tartotta meg őszi közgyűlést Kassán. A lévai klubokat rovatvezetőnk képviselte. 17 egyesület nevében 24-en voltak jelen. Itt meg kell említenünk, hogy Kassa városa a szövetségnek egy nagy területet adományozott sí-ugrás gyakorlására. A közgyűlés után igazgató-tanácsúés volt, amelyen elhatározták, hogy Révay elnök és Fekete igazgató legközelebb Prágába mennek, hogy az önálló tenisz, atletika, téli sport és uszó-szövetségek ügyeit elintézzék.

A pozsonyi kerület f. hó 29.-én tartja évi rendes közgyűlést. A közgyűlésen igen érdekes vitára fog alkalmat adni a pozsonyi I. oszt. intezői kollegiumnak azon javaslata, hogy külföldi vidéki kerületet kell felállítani. Léváról a közgyűlésen többen fognak résztvenni, kik mindannyian követelni fogják az eddigi beosztás fenntartását.

Január 19-én d. e. a CSAF, MLSZ. délután pedig a B. T. tartja közgyűlést, melyre Léváról szintén többen felmennek.

Miként értesülünk, a képviselőházban törvényjavaslatot nyújtottak be a sport vigalmadjának nagyrészen való eltörésére.

BRATISLAVA. 12–13.30 Zene. 19. Hangv.

PRÁHA. 9 Zene. 11 Rádiózenekar. 12 Zene. 14.45 Dvorzák: „Huncut a paraszt” c. kétfelvonásos vígoperája. 18.05 Hangv. 20 Dvorzák: Szláv táncok.

WIEN. 10.30 Orgonajáték. 11 A wieni szimfonikus zenekar. 15.30 Zene. 18.50 Fuvós kamarazene. 20.05 Garzer: Tiroli karácsonyi játék háromfelv.

Csütörtök, december 26.

BUDAPEST. 10 Egyházi zene, szentbeszéd a Budavári Főtemplomból. 11.30 Unitárius istentisztelet. 12.40 Pontos idő. Utána: Operaházi zenekar hangv. 15.30 Földm. Miniszt. rádióelőadásorozata. 16 Rádió Szabad Egyetem. 17 A Mádits-szalonzene hangv. 18.30 Egyfelvonások a Studióból. 19.30 Zágón István vidám karcolata. 19.50 Ügetőversenyeredmények. Utána: Opereteladók a Studióból. „Az erdeszleány”, 3 felv. Utána: Magyar Imre cigányzenekara. 22.45 Pontos idő.

BRATISLAVA. 16–17.30 Hangv. 18.20 Zene.

PRÁHA. 9–11–13.30 Zene. 16 Gramafon. 16.30 A Círl-egyesület hangv. 18 Dalok. 19 Fuvózena. 20 Bethlehemi játék. 22.15 Zene.

WIEN. 10.30 Latin és német karácsonyi dalok, vegyes a capella kórusa. 11.10 Zene. 15.30 A volt népoperai zenekar hangv. 18.10 A Stiegler kürtötés hangv. 20.10 Bizet: Carmen című operája.

Péntek, december 27.

BUDAPEST. 9.15 Tiszti Kaszinó szalonzene. 9.30 Hírek. 9.45 A hangv. folyt. 11.10 Vizállásjelentés. 12 Déli harangszó. 12.05 Háziquarter hangv. 12.25 Hírek. 12.35 A hangv. folyt. 13 Pontos idő. 14.30 Hírek. 15.45 Képvitel. 16.20 Magyar Thoma István előadása. 16.45 Pontos idő, hírek. 17 Turáni Társaság előadása. 17.30 Az Első Budapesti Citekarok hangv. 18.30 „Mit úzen a rádió?” 19.30 Mocsányi László és Lakos Tibor hangv. 20.40 Dohányi Ernő dr. és Stefániai Imre kőzongorás hangv. Utána kb. 21.50 Pontos idő, hírek. Majd ifj. Radics Béla és cigányzenekara.

BRATISLAVA. 11.30 Gramafon. 12.30 Zene. 16 Gramafon. 16.30 Zene. 17.30 Rádiózenekar. 19.05 Magyar óra.

PRÁHA. 15.16 Gramafon. 12.30 Zene. 16.30 Kamarazene. 21 Brokesová Ervina hegedűversenye. 21.30–22.15 Zene.

WIEN. 15 Képrádió. 15.30 Zene. 16.30 Hangv. 20 A wieni mandolin zenekar hangv. 21.05 De Caro kamaracénes ária- és dalesteje. 21.45 Zene.

Szombat, december 28.

BUDAPEST. 9.15 Honvéd zenekar hangv. 9.30 Hírek. 9.45 A hangv. folyt. 11.10 Vizállásjelentés. 12.30 Déli harangszó. 12.05 Hangv. 12.25 Hírek. 12.35 A hangv. folyt. 13 Pontos idő. 14.30 Hírek. 16 Körös Andor novellái. 16.45 Pontos idő, hírek. 17.10 Gramafon. 18.10 Bati Berkó István felolvasása. 18.40 Venczell Béla Operaház örökös tagjának ária- és dalesteje. 19.30 „Darázsleány” szimfonia 3 felv. Utána Sovánka Nádor cigányzenekara.

BRATISLAVA. 11.30 Gramafon. 12.30 Zene. 16. Gramafon. 17.30 Szórakoztató est. 22.20 Jónás Józsa és cigányzenekara.

PRÁHA. 11.15 Gramafon. 12.30 Zene. 16.30 Jazz. 17–22 Mozart: „Don Juan” c. 4. felv. operája. 22.20–23 Zene.

WIEN. 15 Képrádió. 15.30 Zene. 18.50 Az Adler vonósnyegyes. 19.15 Olasz, skót és angol dalok. 20 Raymond: A szellemkirály gyémántja, énekes várszobohozat.

MEGHÍVÓ.

Az LTE ez uton tisztelettel meghívja tagjait 1930. január 5-én (vasárnap) d. e. 1/211 (rakar) a városi színháztermében tartandó közgyűlésre

Tárgyszorokat: 1. Elnöki megnyit. 2. Főtitkári jelentés. 3. Atléikai tenisz, uszó, téli sport, football és birkozó szakosztályok beszámolója. 4. Penztárnok, pályagondnok, szerződés, ellenőr és számvizsgáló-bizottság jelentése és határozathozatal. 5. Esetleges indíványok 6. Tisztújítás. Frsch József elnök. Boros Béla főtitkár.

Az anyakönyvi hivatal bejegyzése

1929 december 15-től — december 21-ig

Születés.

Petruska János Jakubik Rozália leány Ilona.

Házasság.

Frtsu Mihály Duka Mária r kath. — Wiener Lajos Nemhan Serein. izr.

Halálozás.

Özv. Czimmermann Józsefné szül. Cernák Bertta 68 éves. — Novotni Józsefné szül. Cernák Amália 68 éves.

Gabonaárak:

Levice, 1929. december hó 21-én

Buza	—	100 kgr.	—	144 kor.
Roza	—	—	—	110 "
Árpa	—	100	—	105 "
Zab	—	—	—	105 "
Kukorica	—	—	—	110 "
Bab	—	—	—	220 "
Lóheremag	—	—	—	600 "
Lucernamag	—	—	—	700 "

VALUTAÁRFOLYAMOK

Bármegyel Népbank Levice, jelentése.

	dec.	dec
	14-én:	21-én:
100 pengő	—	587 — 585 —
100 osztrák schilling	—	473 — 473 —
1 angol font	—	163 — 161 —
1 amerikai dollár	—	83 20 — 83 20 —
100 svájci frank	—	652 — 652 —
100 francia frank	—	182 — 182 —
100 líra	—	175 — 175 —
100 német márka	—	804 — 804 —
100 dinár	—	69 — 59 —
100 lei	—	20 — 20 —

Čis. E 1480/29.

Exekučná veo Allgemeiner D.utsche Textil fabrik. pre 5270.75 Kč.

Vyhláška o dražbe.

Dňa 24. decembra 10 hod po pol. budú v Levečiach Hviezdoslav u. č. 3. vo verejnej dražbe predávané tieto veci: daždníky, rozličná látka.

Vyzvanie, aby sa podávať o stane sa až za pol hodiny po dobe shora uvedenej. Medzitým možno veci prehládnuť.

Okresný súd v Levečiach doručné a exekučni odd dňa 26 XI. 1929.

ARTHUR TÓTH v. r.

Léván Báthy László téren fekvő Mácsai féle ház eladó. Vétel ajánlatokat átveszek, CSEKEY VILMOS. 1811

Külön bejáratu butorozott szoba azonnal kiadó. Lvdányi utca 5. 1880

Eladó esetleg kiadó fél ház, azonnal beköltözhető Dobó u. 10. 1829

Ujonnan épült ház eladó. Csepregi u. 16. Azonnal beköltözhető. 1827

Elsőrendű takarmány "széna" 200 q ig eladó. Cim a kiadóban. 1807

Házvezetőnek mennék magányos urhoz. Cim a kiadóban. 1808

Eladó modern családi ház, Honvéd u 50. KACIÁN ISTVÁN Levice. 1814

2 szoba, konyha, fürdőszoba, üvegezett veranda mellékhelyiségekkel kiadó. Cim a kiadóban 1838

Kellemes hangu zongora, jutá nyosan eladó. Bővebbet: HEYER IRÉN Sakálás. 1797

Tanulót felveszünk azonnalra, fizetéssel. KLEIN BENŐ UTÓDAI fűszernagykereskedés. 1835

Hármas telek Koháry u. végén, ujonnan épülő házak között, országot mentén, olcsón eladó. Cim: GAJDÁR ISTVÁN, B 61 a pp. Muzsla. 1796

Szecskaavágó használt, jókarban, olcsón eladó. Barno lák u. 13. 1886

Építetők figyelmébe!

Szoba, konyha, spaiz és folyosó, melynek összes munkálata nincs befejezve, sürgősen, potomáron, szabadkézből eladó. Kosztolányi Béla, Mángorló-köz 15.

Ajándéknak alkalmas!

Fenykepezőgép, „Ernemann” gyártmány 9x12 es elsőrangú lencsével olcsón eladó. Cim a kiadóban.

Lakás szonnal kiadó, Zúgó u 17. szám alatt. 1737

Házilag savanyított káposzta kapható kilója 2 K, FISCHER GEZA Mángorló utca 1. 1741

Lakótársnőt keres egyedülálló nyugdíjas özvegyasszony. Bővebbet a BARS kiadóban. 1412

A város centrumában, ujonnan épült házban egy üzlethelyiség raktárral és egy kétszobás lakás azonnal kiadó Cim a kiadóban. 1540

Bukki tűzifát aprítva és hasábkoban szonnal szállít MALOYER AGOSTON Levice, Szepessy u. 22. Telefon 89 1781

Egy modern 3 szobás földszinti és két utcai bejáratu, műhelynek, raktárnak és üzletnek is alkalmas három szobás souteirain lakás kiadó Bővebbet a kiadóban. 1791

Butorozott szoba konyha kiadó. Part utca 2. szám. 1769

Szoba konyha és előszoba kiadó. Csepregi utca 29. 1735

„Ratopax” a mérgegmentes patkány, egér irtószer már Léván kapható! Vezérképviselet Slovenskóra és Rusinskóra: SMOGROVICS ÁRPÁD gyógyszerész Láva, Fötér. Vizitálóknak eredeti gyári áron

Ház sürgősen eladó. Áll: 1 szoba, konyha, üvegfolysó és 1 kisebb szoba konyhából, harmincezer koronáért, azonnal beköltözhető. Lavice, Ujtelep, VI. u. 28. 1825

Eladó fél ház. Ugyanott külön bejáratu butorozott utcai szoba előszobával és türes szoba konyha kiadó. Damjanich utca 6. 1834

Felsőruha varrónó házakhoz ajánlkozók, elmegy vidékre is Cim: Lavice, Schoeller utca 6. 1800

1 hold szántóföld a cigánykai legelőben eladó Bővebbet: Árok utca 8 1799

Kiadó lakás, mely áll: 2 szoba, előszoba, konyha, fürdőszoba és cselédszobából. Vizvezeték a házban. Láva, Ujtelep VIII. u. I. em Az utca kezdetétől 3 ik ház Közlelbbi ugyanott. 1820

Elsőrendű énekes kamarai mndarok eladók. ÉDER IMRE Zúgó 1801

Állásba mennék 7 honposz kismal, kosztért dolgozók KULCSÁR JÜLIA. Honvéd u 35 1803

Kiadó egy magányos lakás, mely áll 3 szoba, konyha, spaiz, fürdőszoba, előszoba, pince helyiségből és szép kertből. Megegyezés esetén azonnal beköltözhető. Bővebb felvilágosítás Ladányi ut 35. (hentes üzletben.) 1818

Egy szoba konyha kiadó január 1 től. Koháry u. 45. 1819

Eladó 2 szoba konyhából álló ház Mángorló u 29 Érdéklődni ugyanott 1804

Jókarban levő használt kerékpár veszek. Cim Rét u 2. 1816

Wertheim kassza, jókarban levő, eladó. Cim a kiadóban. 1817

Borkimérés Saját termésű Ó és Ujborsimnek butellázását e hó 22 től megkezdtem, literenkint 7.— Kéért. Özv DÉKAY LÁSZLÓNÉ, Kálnai utca 18 1810

Báthi u. 11. számú ház eladó. Bővebb felvilágosítás Dr. BALOG SÁNDOR ügyvédi irodájában kapható. 1823

Legolcsóbb

karácsonyi

ajándék az

ékszer!

14 kar. arany pecsét gyűrű már 48 K

” ” ” fülbevaló ” 50 ”

gyermek fülbevaló ” 25 ”

— — is kaphatók — —

Steiner Testvérek

LEVICE.

(Bat'a céggel szemben)

26 év óta főnnálló

és a n. é. közönség bizalmát mindig kiérdemlő műtermemben a legkényesebb ízlést is kielégíthetem **művészeti fényképfelvételimmal.**

Műtermemben speciális gyermek, portré és csoport félvételeken kívül készülnek aquarellek, fényképnagyítások öreg képek után is, valamint minden, e szakmába vágó munkák. Azonkívül megrendelésre külső félvételek (Interieur, Exterieur) is elvállalok. Villany félvételeket a késő esti órákban is.

A n. é. közönség pártfogását tisztelettel kérem

Nagy Arthur

Láva, Kálvin palota II. em.

Müncheni Salvátor Sör

kizárólag HRDINA vendéglőjében.

Minden vasár- és ünnepnap friss csapolás.

Nagy karácsonyi ajándék rádió vásár.

„Radiotechnika“ Kaiser Sándor

műszaki üzletében. MÁRTONFFY U. 2. Telefon 72.

Rádió készülékek teljes felszereléssel 6 és 12 havi kedvező részletfizetésre kaphatók. A vételnél csupán 20% fizetendő. Ezáltal módot nyujtok mindenkinek, hogy elsőrendű rádió készüléket felszereltesen.

Rádió készülékek. — Hangosan beszélők. — Akkumulátorok. — Saját akkumulátor töltő állomás

LACZKÓNÉ

ruhafestő, vegytisztító és
fehérmosó üzlete

Levicén, Báthi u. 16. szám alatt
1930. január 1-én megnyitlik.

Műhely: Szegényházsor 1. alatt.

Karácsonyi vásár!**Értesítés!**

Tisztelettel értesítem a m. tisztelt vásárló
közönséget hogy a karácsonyi ünnepekre
fűszer és csemege arúkat valamint 1-a új
borokat *vörös* és *fehé* *Ó borokat* ajánlok a
legolcsóbb árban. - Oroszkai és lévai hen-
germalmi lisztek és rétesnek való amerikai
liszt kapható. - Saját pörkölésű kávék és
kávékeverékek. Eredeti orosz és kínai tea
különlegességek. - **Nagy választék**
karácsonyfadíszek és cukorkákban.

Becsés pártfogásukat kérve:

FISCHER GÉZA

fűszer és csemegekerekedő
LEVICE, Mángorló u. 1.

FIGYELEM! FIGYELEM!

Új évi ajándék!

A közkedvelt **VALASEK** féle
cukrárszában.

1929. dec. 30-tól 1930. jan. 7-ig
minden 10 drb sütemény után
2 drb gratis.

Figyelem mert Léván cukrárszda
több van, de VALASEK féle csak
egy van!

PORTABLE

Legújabb típus!! Csak 2550.-!!

Világ márka!

Részletfizetésre is!

LERAKAT:

NYITRAI és TÁRSA cégnél
LÉVÁN.

KINO ORIENT MOZI

Vasárnap, december 22-én 1/2 6 és 1/2 9-kor

SZENZÁCIÓS SLÁGER FILM

KORONÁZATLAN KIRALYNE

LADY HILTON szerelmi regénye.

Főszerepben: Corinne Griffith, Varkonyi M.

Szerdán, dec. 25-én 1/2 6 és 1/2 9 órakor
NAGY KARÁCSONYI MŰSOR

SZENT ILONA SZIGETE

Napoleon száműzésének tragédiája.

Főszerepben: WERNER KRAUS.

Szerdán délután 1/2 3 és 4 órakor

nép és gyermekelőadás
FRIGO A MATRÓZ

Nagy sláger vígjáték.

HELYÁRAK 1. 2. 3 korona.

Csütörtökön, dec. 26-án 1/2 6 és 1/2 9 órakor
KARÁCSONYI MŰSOR

ASSZONY VAGY SZERETŐ

Egy leányszív drámája.

Főszerepben: CORINNE GRIFFITH.

Csütörtökön délután 1/2 3 és 4 órakor

nép és gyermekelőadás
Az eladott menyasszony

Smetana operája után.

HELYÁRAK 1. 2. 3 korona.

SZALON ZENE.

Ajándékba kap

1 drb A 4 „ORION“-csövet
vagy
1 drb A 409-es „PHILIPS“-csövet
vagy
1 drb RE 074-es „TELEFUNKEN“-csövet
vagy
1 drb G 407-es „TUNGSRAM“-csövet
vagy
1 drb 500 cm-es forgó-kondenzátort
vagy
1 pár 2x200 ohmos fejhallgatót
aki a

RÁDIÓ UJSÁGRA

1 évre előfizet.

A régi előfizetők is részesülnek e kedvezményben, ha előfizetésüket 1 évvel meghosszabbítják. - A cső, a hallgató, a kondenzátor ára Ké 60.-, 70.- levén, így akkor a Rádió Ujság egyes száma

Csak 75 fillér.

A Rádió Ujság előfizetési ára 1 évre 100.- Ké, 1/2 évre 50.- Ké, 1/4 évre 26.- Ké. - Mutatványszámot készséggel küld mindenkinek a kiadóhivatalt:

Košice, Fő ucca 76.

A Rádió Ujság egy számát megismerés céljából, díjtalanul küldjük meg mindenkinek, aki kéri.

A mutatványszámhoz postatakarék-pénztári befizetőlapot mellékelünk az előfizetési díj beküldése céljából.

A legszebb karácsonyi ajándék a

RÁDIO.

Összes Philips és Telefunken
aparátok és hangszórók
részletre is

SZÉKELY GYULA Rádió szaküzlet LEVICE

Hviezdoslav u. 9.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy
a karácsonyi ünnepekre való tekintettel
naponta reggel 1/2 7 órától

FRISS urasági TEJ kapható
barmily mennyiségben.

Egyben felhívom a n. é. közönség b. figyelmét

I-a minőségű nyitrai Arpád gőzmalmi lisztjeim
mélyen leszállított áraitra.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve,
maradok teljes tisztelettel:

Grapka Mihály Levice
(Hurbanová) Deák Ferenc u. 22.

Telefon 93.

Karácsonyi ajándékokat
DIVATÁRU CIKKEKBEN

Legjutányosabban szerezhethet be
LESZÁLLÍTOTT ÁRAKBAN

GERTLER FÜLÖP cégnél

LEVICE, HVIEZDOSLAV UL. 10.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. közönség
b. tudomására hozni, hogy **LÉVAN,**
Ladányi utca 7. szám alatt
ujjonnan berendezett

asztalos műhelyemet

1930. jan. 1-től megnyitóm.

Főtörekvésem oda irányul, hogy minden reám bízott munkákkal a rendelőim teljes megelégedését kiérdemljem. Épület, bútor, portál és üzlet berendezéseket, valamint antik bútorok szakszerű javítását, n. á. d. székfonást, bútor tisztítást házban vagy azonkívül, szolid árak mellett vállalok.

A n. é. közönség pártfogását kéri
WEISZ BÉLA asztalos.

KINO—APOLLO—MOZI

Vasárnap, dec. 22-én, 6 és 1/2 9 óra or
SLAGER FILM!

Szombatok - Szombatja
(a Jazz-Énekes).

Dráma 8 felv.

Főszerepben: **AL JOLSON** és
MAY Mc AVOY.

Eredeti ének betétekkel valamint zene kísérettel, mely alkalommal közre működik **REGER** tenorista operanékes

Délután 4 órakor 1, 2, 3, 4, 5 Ké,
beléptidij mellett **Népelőadás**

Pat és Patachon a práterben

Nagy vigjáték 7 felvonásban

Szerdán, dec. 25-én 6 és 1/2 9 órakor

Csütörtök, dec. 26-án 6 és 1/2 9 órakor

Az idény legszebb filmje!

Trenck báró

Dráma 7 felv. Mária Terézia idejéből

Főszerepben: **LIL DAGOVER,**
IVAN PETROVICH

Népelőadások

1, 2, 3, 4, 5 Ké. beléptidij mellett.

Szerdán délután 4 órakor

A nagy atraktió

Főszerepben: **HARRY PIEL.**

Csütörtökön délután 4 órakor

Asszony háború

Vigjáték.

Főszerepben: **LIANE HAID.**

Szombaton, dec. 28-án 1/2 9 órakor

Vasárnap, dec. 29-én 6 és 1/2 9 órakor

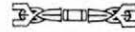
Sláger film!

A nagy stilű nő

8 felvonás.

Főszerepben: **Mady Christians.**

Írópép lerakati: **NYITRAI ÉS TÁRSA**
könyvkereskedésében Léván.

Megkezdődött a**Karácsonyi vásár!!****NEUMANN GÉZA**
DIVATÁRUHÁZÁBAN.

Férfi ingek
nyakkendők
kalapok
harisnyák
keztyük
szvetterek
stb. stb.

női kötött ruhák
pull-overek
gyapjú harisnyák
gyermek kötött ruhák
„ harisnyák
„ garnitúrák
stb. stb.

zsebkendők, törülközők, plaidek ernyők!

Mélyen leszállított szabott árak!

KARÁCSONYI VÁSÁR!!!
KERN TESTVÉREK

fűszer-, gyarmatáru- és vasáruházában

Alapított 1881.

LÉVAN.

Telefon szám 14

Legcélyszerűbb karácsonyi ajándékok!

Legjobb fűszer és csemegeárak!

Prágai karácsonyi kis sonkák! — Uradalmi teavaj. — Angol rumok és tea különlegességek. — Likőrök, cognac és peccsenyeborok. — Dessert cukorkák. **KARÁCSONYI KIS PEZSGÓK!**

KARÁCSONYI CUKORKÁK, függelékek, karácsonyfadiszek, gyertyák, csillagszórók és villamos illuminációs gyertya készletek.

A legcélzóbb modern háztartási és konyhafelszerelési cikkek Villamos főzőedények, vassalók, kávé és tea főzőgépek. Villamos porszívógépek. A'pacca evőeszközök. Korcsolyák, ródlik, fényképezeti és vadászati cikkek.

Tekintse meg karácsonyi kiállításunkat!

Karácsonyi ünnepek előtt
friss élő dunai és balatoni halak!
Előjegyzéseket már most kérjük feladni.

Még csak egy pár nap
és elmulasztotta az alkalmat, hogy

Kötött-, Szövött- és Divatárút
jóval a napiáron alul vásárolhat,

de csak **A D L E R** divatáruházban

Uj üzlet!

LÉVA, Mártonffy utca 1. (Jozsefcsek-féle ház.)

Uj árak!

Halló!

Halló!

A saját pánzének senki ne legyen ellensége. Legjobb minőségű Likőrök, Rumok, Urasági Ujbor és Óbor nálam legjutányosabban beszerezhető. Naponta rádió hangv. hallható.

Minden 1/2 ltr rumhoz 1 csomag orosz tea gratis. Külön billiárd terem Tisztelettel:

BARTOS vendéglős Koháry u. 27

Soffőr tanfolyam

Január 7.-én új kezdődik.

Jelentkezni lehet a
Bars kiadóhivatalában

Tisztelettel

JANCSOVITS BÉLA
instruktor.

**Tüzifa,
szén,
koks**

Kicsinyben és nagyban
Ia minőségben

Eckstein Ferencnél

Levicén
kapható telefon 102.

Városi megrendelő:
DOBROVITZKY hírlapirodájában is telefon 81.

A **PFAFF** varró-
gép a legszebb és
leghasznosabb
karácsonyi
ajándék!

Alapítottott
1862-ben

A meghívók „hímző-
tanfolyamra”
előkészületben
vannak!

BAROSKA J. LEVICE (Léva) Kálnai u. 5.

Lámpással sem talál
kedvesebb és oélszerűbb
karácsonyi ajándékot, mint
a tökéletes **RADIO!**

Siessen antennáját még a **KARÁCSONYI
ÜNNEPEK** előtt felszereltetni

RADIO CENTRAL
KERN TESTVÉREK áruházában.

TUNGSRAM, TELEFUNKEN és **PHILIPS** radiok
kedvező *részletfizetési* feltételek mellett.
Tekintse meg legújabb Tunggram és Telefunken
villamos hálózatba kapcsolható (anod és akkumu-
látor nélküli) radio készülékeinket.

Tökéletes **antennák** szerelését
Akkumulátorok töltését
Radiokészülékek szakszerű **javítását**
és **átalakítását** jutányosan vállaljuk.

Tekintse meg **Karácsonyi radio kiállításunkat!**

Kern Testvérek, Léván
radio- elektrotechnikai és műszaki szaküzlet

KARÁCSONYI OCCASIO

meglepő olcsó árakkal!

HOLZMANN ERNŐ úri, női és gyermek divatáruházában.

Kötött kabátok, pulóverek, szveterrek, gyapju harisnyák, gyermek garnitúrák,
nagy árengedménnyel lesznek kiárusítva.

Győződjön meg.

Győződjön meg.

Nagy választékban mindennemű divatcikk.

NÉCSEY JÓZSEF

1842. augusztus 27. — 1929. január 17.

A magyar nemesség sorsváltozását, abban a családok ki- és visszafejlődését minden korszakban erősen befolyásolták az ország közállapotai. Allott ez főleg a köznemességre s itt is az u. n. minorum-gentiumról. A főnemesség s nyomában a Tekintetes Károkat és Rendeket képviselt familiák anyagi tehetőségük és a megyékben és az országos hivatalokban, az országgyűléseken volt hatalmas befolyásuk alapján (nem is szólván a korona körül eshetett szolgálatok busás ellenértékéről) inkább örizhették meg az Ösiség-adta előnyöket, előjogokat. A „hét-szilvafások“ a családi érvényesülhetésnek anyagi eszközei híjján a „közirtokosság“-ban tömörülve sáncolták körül érdekvédelmüket, avagy — Rebus sic stantibus! — a városi polgárságba olvadtak bele. Bizonyos erősebbfokú történelmi érzék azonban mindig megmaradt bennük. Akár az ekeszarvára kerültek a fringját a sublóbta tett kezek, akár a városi polgárság egy külön rétegét: a kölakó honorációkat csinálta meg az iskola épen a falusi kismemesi könyveskoponyákból. A kutyabőrös, diplomás, aranypecsétcs nemesség fiainak a közigazgatás (törvényhatóságok, minisztériumok) felé nagyarányú orientálódása már egészen újabbkori tünet.

Jóllehet, tanítja a történelem, már Zsigmond király fölmenti a szegényebb — nem is egészen bocskoros — nemességet a gyűlésekre menetel köteleessége alól és a nyomon járó bírságolástól: az alkotmányvédelemnek s ebben a maguk sokszor már egészen sovány érdekeiknek ama váraihoz a polgári-renddel átalakuló köznemesség is szívósan ragaszkodott. Mert a megyék igazságosan vetették ki a háziadót . . . lévén nyilvánosság. A vármegyék oligarchiája ellen panasz sohasem emeltetett az országgyűlésen. Annál több a városi, vagyis tanácsai önkénykedésekkel szemben; mint szintén a királyi adó mértéke ellen is igen sok volt a panasz. Mert ezeknek a sokszor személyei szerint volt érdekképviseletnek rendelkezési önkényen alapultak, zártajtok mögött folyt tanácskozásokból keletkeztek. Ami ellen a magát nem kevésbé Tekintetesnek tartott Komposzszorátus gerinces nemzeti tudatában kemény gravámenekkel élt, bármerre terelte őket családi vagy egyéb kényszer és érdekek. Akár a török-magyar mentalitás, akár a régi- és új-hit, a kuruc-labanc, a XVIII. századtól már a fel-feltűnő nemzetiégi tagoltság között kellett választania. Utóbbi illetőleg tudni kell, hogy mikor a nemzet gerince: a közigazgatás, a főurak, a TKÉR-ek nyelve a latin volt — a közélet szabad poráron járt

s azt választotta, ami kezeügyében legközelebb volt. A prosperálásában gyengült régi nemesség bőven élt ezzel, elvegyült a nemzetiségek sorából keletkezett azzal a más nyelvű renddel, amelyiket szintén bevettek az alkotmány sáncjai közé. Csak az aulikuság nem tudott bennük mélyebb gyökeret eresztetni csa'ádi folytonosság szerint. Az az ősi historikus érzék mindenfelé elkísérte őket. Nemcsak a javukra még megmaradt szűk politikai tere, de az eszközzel-szerzett papi-stallumokban épügy, mint a táblabírói székben s a városi polgárság kötelékében . . . le az ügyel-bajjal megtartani tudott, a fogyatkozott, az elfogyott skvarkákban, intra et extra.

A történet- de a regényirő is sok érdekes forrásanyagot találhat ennek a föld-szagát mindig megőrzött kemény-nyakú társadalmi osztályunknak sorsváltozásában, levelesládában.

Különösebben is így volt az a hegyvidékeken, a Felvidéken — ahol a százados fegyverzajok viszonylag ki-kihagyóbbak voltak és ahol a természet is jobban kedvezett a Városfejlődésnek. Gondoljunk csak a hegyi erdőgazdálkodás és a kisirtokos fogalmának összeférhetlenségére. A felvidékeken keletkezett sok és sokféle iskolákban az értelmi téren kiváló egyének képződésének feltételei — s ez nemcsak a Szepességen volt így — kézenfekvőbben adattak meg az anyagilag könnyebb fajsúlyú családok gyermekeinek is. Akik aztán iskolavegeztén modern, az eszközszerzett diplomákkal értelmi alapon társadalmi prosperitásukban támasztották föl az Ösök élni-akaró, élnitudo szívósságát. Így alakult ki a városi céhes-polgárság közt egy új-Rend: a városi nemesség az ő ígéretnes jövőjével, egy másik ősi-jogon való kulturájával. Amiből azután értékes erőt nyert a hovajobban a polgári társadalom alapján fölépílti indult Allam. — Iparélet kevésbé vonzotta a buzogányos-ösű utódokat; pedig ha műhely, bolt falára került a nemesi jelvény, ott rendszeren a jólét ítűtt tanýát . . . sokszor kecsesgetőbben, mándlisabban is, mint a pipafüstös, kopott-attilás hivatalokban.

Mindenzen társadalmi-történelmi valóságot emberem ismertetésénél elkellett recitálnom, ahhoz képest is, hogy az összefoglaló megvát Nécsey Józsefnek könyvtárában talált Naplójegyzőkönyvből, családi adattárból veszem.

Szűette födeles könyvecské, leszakadt bőr-kötőszinórral. Előlapján az 1800-as legelső évekről születési- elhalálozási dátumok s gazdasági följegyzések az egészen ki nem töltött oldalakon: 7 + 16 + . . . Summa 58;

azután: 100 + 1500 stb. stb. = 2505. Abgerechnet 29-15, Bleibt 2476 fl 45 kr — az öregek szögletes semigót betűkkel és ciferekkel. Majd egy újabb kort és nemzedéket jelentő frisebb tintaszín és szép gömbölyű latin betűk magyar folyóírásban, amint itt következnek: „Csatak 1866. esztben. Münchengrätz Jünius 29-én, Szadova Jünis, Jünius 39-án, Königrätz Jünius 3-án.“ Beljebb a fűzetben a németes-latinos műveltség eltűnésének határáról ez: „Qui usque finem perseverabit Salvabitur. Volt már Bachrendszér, Geringer, Schmerling-rendszér, Belcredi Rendszér, Schmerling-rendszér háromféle is: Vay, Forgács és Zichy Kancellár alatt.“ — S ami a 60-as évek elei „Kis-alkotmány“ korát s abban a naplótíró utódnak gondolkozását és érzését leginkább jellemzi: utána lapokon át a Határozati- és Felirati-párt vitájának méltatása a törvényhozás illetve a törvények és a trón örököse illetve a király vajudott jogairól a házassági viszonyok egyaránt találó, mint retorikailag is szép hasonlatában: a törvényes és törvénytelen, az ágysai és szeplőtlen övezgyi állapotok szimbolikus rajza — s ami végződik így: „És miért nem lehet (t. i. a törvényes együtt-élést) nemzet és fejedelem közt visszaállítani? Talán azért, hogy az 1848-iki magyar törvény valamennyi népek és nemzetek törvényei közt az Isten törvényéhez legközelebb áll!“

Erős, ösgyökeres érzés lakott az ifjúban: erős meggyőződéssel bírálta az áttele változatos idők járását; erős, vasburkolatú agy maradt élete végéig . . . hisz kortársztalanul hosszú idő óta már magányosan járkált köztünk, környezetében. Betelt rajta is bőven az északhona filozofus-költőjének drámai jóslata „a megnemértett emberről.“ Mindketten ostromzóí voltak az élet és a társadalom visszáságainak. Mindenik a maga módján. Egyik Peer Gynt-féle szatirikus formában, a másik pipaszó mellett dörgött jósló kritikával. Lelkek találkozás, ha Ibsenekben, ha falusi pósta-mesterben.

Nécsey Józsefről, a régebbi Verebélynek királyi póstamesteréről emlékezendő, a közel felszázados személyes nexuson túl az oszlányi Nécsey-családnak réam, illetve Léva városnak gondozására bizott családi-iratokban is lapozva: nekem is a fent cífalt történelmi, jogi, társadalomtudományi és egyéni-lélektani megállapításokat kell vallanom.

A nemzetség egyik, a törzsága — egyes-nemvonalon: János I, János II, András, Imre, János III, s a mi Józsefünk — ezen legutolsó férfi-ivadékának bizalmasan s annyiszor nyilatkozott gondolat- és érzésvilágából is, de a

foszladó papírok s a szinte olvashatlanságig elfakult betűk kivakoskodott tanuságaiból is volt módos megismerni azt a szívósan következtes életharcot, amit ez a Nécsey-vonal az utolsó harmadfélszáz évben a változó közéleti; történelmi- társadalmi- közgazdasági- kulturális, sokszor egyikamásik lusztummal merően ellenkező áramlatban nobiles jussuk szerint is, de a történelmi folytonosság élettörvényéhez képest is és a maguk családja jölvezetett érdeke érdemében is nemes szívósággal végigfolytatott. Ezt a szellemet leheltek Nécsey Józsefnek is az emberek gondolkodását, a közélet kérdéseit, a korszellem áramlatait, a saját maga és családja tagjainak cselekedeteit illetett tanulságos okfejtése, szellemes társalgása csakúgy — mint a családi vasláda iratai: akár egy-egy kontraktus, idegenbement gyermekifjait nevelő szülei levél, per rajt vagy végrendekezés az.

Hovajbaban Családjának emlékeiben remétekde, a Nála volt látogatásaim, utóbb már nemcsak szíveshangó, de sürgetve követelt meghívásokon beszédes oklevéltárként szokta felsorolni nemzetségének régebbi és a viszonylag újabb eseményeit. Végül mint a sietős ember gyónt kérdéztelenül is.

Hívséges családszeretét árad minden szavából akár felfelé, akár oldalt, akár lefelé indult a társalgás a Családfán. A magyar történelem korszakaiba igyekezett beállítani első- másod- harmad- negyedik felmenő véreinek egy-egy családtörténelmi értékű élet- eseményét. Mindig ott voltak körülé a vonatkozó tudomány-ágakból az ő kezei közt is jósort öregedett kútforrások, melyek a történelmi háttérrel adták adataihoz. Előszedegette a családi zádasos bibliába, imádságos könyvekbe, kalendáriumokba szarkaláb betűkkel, nehéz kezek róttá bizonyító dátumokat. Elte utolsó szakához már szinte egyedül csak ezek maradtak meg társaságául. Megszámlált napjainak utolsó heteiben vált meg csak tőlük, bizván azokat is Léva városra, — quasi hitelles-helyre — annak az általa megalapított Múzeumára. Megörzészül, emlékeztül, viszont- szolgálátul Alapítványá kezelésének elfogadásáért. Bizonyára nem kívánt ezért nagy árt.

Mikor az igen jó karban maradt s arra rávezetett megjegyzése szerint Tizián-kézjegyű fametszetekkel gazdagon illusztrált MDCCVI. évi nagy csehbibliát — az erős bőrkötés dacára az elrongyolóság elfogyasztott kis német imádságoskönyvet (Christ Catholischer Kern Aller Gebetter. Cum Licentia Superiorum. Lintz, Michael Feichtinger 1746) — és a pergament kötésükben gazdaváltozások során fényes-síkossra használt Tripartitumokat (Verböczy, Huszty, Szegedi, Kövi) nekem átadta és csontos kezeivel, búcsúzó meleg tekintetével azokat megégszer végigsimogatta: mint nagytúra készülő Apostol aposztrofálta a bennük foglalt hívséges igazságokat, követésre egyedül értékes bölcsességet. A történelem-leheletű biblia, a lélekvizsgáló imádságos könyv, a törvény élő lelke tartották frissen elfáradt testében is az erős, a legjobb szám- dékú, a logikusan tudatos akaratot. Fitymáló mosollyal szájaszögletében tette rájuk a „Kalapos-királyról” Ilmenauban 1831-ben nyomtatott „Portrait Josephs II.” füzetkét: a halálóságán rendelkezéseit visszavonni kény- szerült emberből.

A XIX. század literatúrájából összegyűjtött Nécsey-féle könyvvállomány nyomon el- vezet, hogy melyik ismeretág költötte le, ragadta meg a verebelyi póstamesternek, valamint általa nevelt fitevéreinek — Kelemen és Mihály — gyermekeinek — István és László — figyelmét és érdeklődését. Milyen szép csokor a kultúráldott emberfajból s annak legértékesebb eszmetermelményeiből.

De különösen érdeklődött már az ifjú Nécsey József a XVIII., XVII. és XVI. század iránt. Egy azért, mert tisztelte az azokban folyt tudományos, ipari, társadalmi és politikai forradalmakat. Azután mert bennük kereste az okokat, melyek családjának eltökosodását, elmémetesedését szülték. Ő maga nem is tudta a magyar nyelvet teljes tökéletességig elsajá- titani; főleg a fogalmazásban keverte a három nyelv törvényeit. Vonatkozó érzéseinek fok- mérője fiai nevelésében nyilatkozott. Mikor

Istvánt az önkéntesség után — ahol a München-Párizst járt ifjú művészcsetét alapo- san kihasználta — a bécsi katonai földrajzi intézetbe invitálják: a netán mutatkozó hajlan- dóságot a budapesti művészeletben várt meg- telepedés anyagi biztosításával előzi meg. Amikor László fia jogvégzettség s filozofiai habilitálással megjárja München, Berlint, a Sorbont, s azonnal nem tudván a magyar fő- városban (Szépművészeti-Múzeum) elhelyez- kedni a Bécsi cs. és kir. Múzeum hívásának volt elegetteendő, a büszkélkedve kedvelt fiát keményen kéri türelmeire: „En téged idegen nemzetnek nem neveltek! — s a bőven kész embert mint ki diókat istápolja, míg Kamer- mer Ernő s Apányi miniszter figyelmét Beniczky Ödön rá nem tereli a német és francia tudományos körökben irodalmi, esz- tetikai dolgozatai révén jövővi ifjú tudósrá. Örök kára a magyar műtörténelemnek, hogy dr. Nécsey Lászlónak itthon nem adott több minthogy szaknyilatkozatokat adjon, kép- analíziseket, becsleéseket, vételeket, cseréket eszközöljön a legelső műintézet részére. Csalá- di fátum volt, hogy a gyorsan jött halál anyala hívta csak fel a figyelmet az értékes sarjra. Mikor a beszterebényai könyvtár- rendezés közben kifejtett tuberkulózis Lessina levegőjére ualta s ott a baj akuttá vált, nem csak emberbaráti kötelesség volt Kamerer telefonos sürgetőzése a horvát bálnál s a spalatói helytartónál, hogy: „nemcsak családi, apai, de országos érdek” megteni mindent az ifju tudós megmentésére. Térey igazgató, kit egy színetben helyettesített, méltatta a vesztéséget ami a széptudományokat az utolsó legifjabb Nécsey-sarj halálával (1909.) érte. — De térjünk vissza a Család könyvtárára.

A többi közt a két transporttal Lévának átküldött bibliotékában képviselve van a régi klasszikus irodalom, a nyelvtudomány a filo- zófia — történelem és földrajz — jog- és államtudomány — hadászati és postai művek — az orvos- és gyógyszerzet — a természet- tudományok s belőlük főkép a lepidopterolo- gia, a mezőgazdaság és szőlőművelés — továbbá különös gondallal válogatta a képző- művészet és esztetika, a hírlapirodalom, abban a folyóiratok. Így együtt kész öröm a biblio- grafusnak a közel 1500 kötetes könyvtár- állomány.

Könyveit és muzeális vonatkozású gyűj- tésüket Léva városnak ajándékozta. E szándéka régi keletű — hátrább emondjuk a történetét — még ügyvéd öccse és István és László fia életidejéből származott a mult század 90-es éveiből. Nem volt sikere annak az akciónak, melyet két évized előtt a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Felügyelősege Divald Kornel közvetítésével a gyűjtemények átvétele ügyében hozta intézett. „Csak arra kérnem — írta Divald 2-ik levelében — ne méltóztassék az ügyet a lévai múzeum kérdésével össze- kapcsolni, mivel az eddig (1910. október 8.) nem létező, a Főfelügyelőség ily alapon nem tárgyalhat.”

Mikor a félszázadon át táplált s a gyűj- tésekkel együtt érlelődött-szót szándékát élet- erői hanyatlásakor, 1927-ben megvalósította, mint a gondolat csirázásának egyik szemlélt tanuja készséggel, kötelességgel álltam a kért és kívánt rendelkezésére. Így kerültek Léva tulajdonába a Zsitva - Garam vidékén a történelmi idők előtt élt ember kultúráját mutató s Nécsey gyűjtötte tárgyak — továbbá a kö- zleblmultban — 1895 — István fia által esz- közölt Felsőbarsi - Zólyomi néprajzi gyűjtés, valamint ugyanennek hátrahagyott képkollek- ciója, más festményekkel s egy másfélezer kötetnyi könyvtár.

A lelkevel, tudományos- és művészi lel- kületével összeforrott dolgokat, de melyeken két korán elhalt fiának szelleme is ottrezeg — egy második énjének életmunkájaként halmozta fel, s örítte azokat a még élt festőfia részére épített kertű Művészházban. Olybá tekintette azokat — mondta s írja egyik levelében, mint akár a legsajátosabb tulajdonát tevő gondolatait, meggyőződését; mint a késő öregség- ben is vele kitartott dús - erős hajzatából le- nyírt emlékfürtöt, az újavégéről metélt köröm- forgácsokat. E tárgyban volt gondolatait fejezi ki az a könyvpár, melyet együvékötözve adott

át íróasztalából a könyvek csomagolásának befejeztén: Honny törvény. Georch Illés. Más-odik könyv Első kötetje: A vagyronról, Ado- mányról. A végös-intézetéről Pozsony 1805 — és: dr. Szentirmay Ödön, kúriai bíró: Az utó- örökösnevezés irányelvei. Budapest 1926. A három teherautónyi muzeális anyagot teljes egészében Lévának biztosította.

Hogy most a Nécsey József „végös - in- tézetével” rendeltetési helyükre jutott dolgok rendezésével foglalkozom, tárgyról-tárgyra ha- ladva újra és újra meg kell állapítanom, hogy a Város nemes donátora mily átfogó mértékig rendelkezett — kvalitás- és kvantitásban — a kiválasztott embereknek nagy tulajdonsá- gaival: csudálatos tudással, ritka életismerettel, puritán egyéniséggel, törhetetlen elvhűséggel. Akí feltudott emelkedni a bölcsességnek arra a fokára, mely mindent megért, sokat meg- bocsát, de a maga, az egész életfolyásával együttfejlődött meggyőződését halála órájában sem adja fel. Rómái jellem volt. Problémákat nem ismerő, csak egyenes, tiszta ügyet.

Szinte azt lehetne mondani, hogy nem is egy ember lelke lakott a még öreg korral is daliás természetben. Talán az annyira tisztelte Öseinek szellemei adtak megégszer találkozó- t benne, az utolsó férfi Nécsey-ivadékban. Ha tévedései is voltak volna, ezek kütteje bizo- nyára itt keresendő: tartván ő is a keleti bölcsességet, hogy az Ős szelleme hatalmas- sabb mint továbbelő képviselőjé!

Mikor a címert befodított aggyastján immár megtért a maga szűkebb családi kö- rébe, a verebelyi családi kápolnasírnak reá várakozott fülkéjébe: elköltözött nobiles lelke bizonyára nem fogja tollamat megállítani a szokott elődöző tilalommal, gátló védekezés- sel, ha Őt, családja utolsó férfitagját a mind- dig nagy tisztelettel emlegette Eleinek tük- rében is mutatom itt be — továbbelő til- lomfát is álltván az Őt, a Multjában élt, s amihez oka-joga volt, öreg Nécsey József gondolkodásait, érzéseit forrását, végös-inté- zéseit megérteni nem tudással szemben.

A Nécsey-nagyverdő **Családfája** — a Nécsey János kaposvári tanárnak 1911-iki (s itt egy generációval helyesbített) össze- állítása során több mint háromszáz leszármá- zónak névszerint ismert Első-Öseül a XVII. században élt egyik Jánost (I.) tünteti föl; egy oszlányi közbirtokost, nobilest. De a nyil- veszővel átlóttynak s egy fenyoéfa előtt csonka agancsággazakkal elrohanó szarvas- címeres családnak ennél jóval régibb eredésű köldökszinórját lehet kitapogatni.

Öreganyák, szépanyák. (A nagy életkor férfiak, asszonyok öröme - terhe volt a csalá- dban) a térdekben ringatott legfrissebb sar- jádekoknak mindig abból a szájhagyományból regéltek, miként kellett az oszlányi röghöz a legnagyobb bajban is szívósan ragaszkodott Elődöknek a kutyafejú, öldöklő tatárok elől a Klakk és Laurin rengetegeiben, barlangjaiban, rég befalazott szádú bányákba menekülniök. És hogy a pusztulásba visszatért 2-ik hon- alapító királytól miért nyerték vonatkozólag — többekkel együtt a Nécseyek is — a csalá- d és községük külső-belső bajait oly talá- lóan szimbolizáló címet. A történelmi érzékű József-utód ezt úgy értelmezte, hogy a Muhi- pusztán éppen a Felvidékről megfogyatkozott nemességet is akarta IV. Béla király pótolni.

A mi kis Jósink is nagyanyjától, Nécsey Imréné — Janovics Magdolnától tanult a Csalá- d egy másik nagy vérvetséségéről: a nemzetsé- ges összes férfitagjainak a törökharok idején, Oszlány egy újabb pusztulásakor volt kiirtásáról... s a családnak egy boldog állapot- ban maradt asszonytagja utószülött fiu-gyerme- kétől újra sarjadasáról. Ezzel lehet valamelyes kapcsolatban a leveles-láda egy elszárgult papirlapján ó-görög betűkkel, szlovák szöfű- zésben írott eme följegyzés: „1583-ho boli v Oszlányoch (latin betűk) Turci, g kterych i mi Nécsey (latin betűk) pochádzame.” Magyarul: 1853-ban voltak Oszlányban törökök, akikből mi Nécseyek is származunk. (A ki- betekézt és fordítást Bolček István (sl. fő- gimnáziumi hittanár úrnak köszönöm.)

A fentvezetett s névszerint ismert első- űk volt az, aki a kuruc korszakból szomorú emlékeztető trancsényi-vereiség (1708) után —

melynél a fejedelem szavai szerint: gyalázatosabb, nyomorultabb s következményeiben gyászosabb csatavesztés nem esett — Nécsey János is felesküdt Rákóczy szabadság zászlója alá, s innentől mint alkapitány ő is bebarangolta az országot nyalka kurucoktól... anélkül, hogy a megharcolt Eszmet és Igazságot igazi fészekretalálni segíthetett volna akár Újvár, akár Kassa - Eger, vagy csak a fejedelem ősi fészke, az Oszlánytól - Bécsből - messze fekvő Munkácsvár falai közt is. Majd azután Ocskay, Thüröczy, Bezeredy lappangó s nyílt árulásai - Majtény - után ő is csak saját vagyona és családja megmentésére gondolhatott. A hiv-szolgálat fejében a Kis-Tapolcányi búcsúlakomán a fejedelemről egy Rákóczy-monogrammal edzett üvegbillikumot kapott. Ezt, nemesi diplomát képviselt drága emléket mindig a család legidősebb tagja őrizte a kurucos labanckergette kardjával együtt.

(Az öreg Nécsey József a relikviákat az őrzésre szolgált primitív kökládával a Világháborút követett forradalmi napokban — biztosabb helyre — régi jóhíve és barátja, tajnai Révay Simon gondozásába helyezte. A fiakra is emlékeztető régi kapcsolatokkal pedig 1921 októberben a nemes szomszéd József fiának ajándékozta Nécsey az ő néhai István fia festő felszerelését és „néhány igen becses vázlatát” — miként az apa közönlővele mondjá. — Ugyanilyen forrás szerint nyerte emlékeztetőt a veréblyei híthú remetétől Jónás Imre, győródi plebánus, a keresztény-szocialista párt egyik alelnöke a Rákóczy-féle imádságos könyvet. — Viszont a két régi állóórát őt soká ostromolt Vilcek - grófnék kívánságát sokáig nem teljesítette. Utóbb egy lehetetlen magas árnak, megszalasztó — így monodotta — megszabása dacára elkeltet válakoznia az antikoktól. Mert a kimondott szó, még önleke sebzése árán is szent volt előtte.)

Mikor az összes felkelőnek amnesziát adott szatmári-béke (1711) után országszerte elült a fegyverzaj, a Nécseyek is az ősi barázdához húzódnak. Mivel pedig ez a sok fiúgyermeknek kenyeret nem adhatott, megindult a család területiális elágazódása s az ivadékok városokba polgárosulása. S itt azonnal egy különösebben értékes Nécseyvel találkozunk, aki a mi Józsefunknak sokat emlegetett ideálja volt: az „Alapító - Mihály.” Az persze egészen a véletlen dolga volt, hogy ezen Nécsey-féle alapítvány funkcionálásának kezdete: egy másik hason gondolkodású Nécseynek születési évével esik egybe. Ambar Nécsey József az 1842-ik évet mindig kihangsúlyozva emlegette.

A szintén János (II.) nevű ősapja (sz. 1716) egyik fia — négyen voltak — Mihály (1762—1841) literátus és fiskális hajlamokkal és készséggel előbb a pozsonyi „arclini”-gimnázium tanára lesz, majd Varasd-megye táblabírája s egyben gróf Keglevichné és Thuguth Ferenc báró teljeshatalmú jogtanácsosa és jószágának igazgatója. E minőségeiben, valamint első felesége (a bécsi Hollstein Erzsébet) révén jelentős vagyonra szerez, aminek egyrészből fiúleszarmazó híján nevelési és segélyezési céllal családi alapítványt alkot.

Ez az eredetileg 45000 pengő ezüztörpintot számolt s a 80 évvel Bécsben és Pozsonyban nyugalmaskodó táblabíróknak az 1841. év február 18-ról kelt s szabad királyi Pozsony Város Tanácsának ugyanezen év és hó 26-án tartott ülésén kihirdetett végrendelete szerint a pozsonyi káptalannal, utóbb Nyitra megye törvényhatóságánál s végül a magyar kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumban kezelt fundáció lett 1842-től tápláló, gondúzó emelője a tudományos, eleinte főképpen a papipályára ment Nécsey-fiaknak. Egy-egy közép — illetve főiskolai stipendium évi 300 frt. volt; a lányok 120 frtban részesülhettek. Az oszlányi földműveseknek, leszármazóknak (zsellérek, alszellérek) fokozottan kevesebb volt, de szintén megvolt a jogcímük az élvezésre.

Első alapítványi gondnok lett a végrendelet szerint oszlányi Oszlányi Ferenc kisbirtokos. Majd csakhamar a főörökös: Nécsey Bálint (1809—1873), a végrendeletezőkör illavai káplán... rövidesen pozsonyi kanonok. A nagy vagyonrészdestől elbúdul,

főúri allűrökkel élt főörököt a kanonoki stalumba a Nester József, Pozsony város tanácsosával volt nexusa segítette, mint aki az alapítványozóval ennek 2-ik felesége (Eremith Borbála) révén atyafiságos viszonyban is volt.

A gondnokság 1874-ben Nécsey Endre (1832—1888) szköcsényi lelkész, utóbb nyitrai esperesplebánusra szállt. 1889-ben azonban egyes családok „akadékoskodó” követeléseinek ellensúlyozására (miként Rimely levelében írta), másrészt a nehézkes elszámolások, jogtalan túlévezések s az alapítványra jogosult családok jogainak végrendelet szerű megvédése, rendbentartása miatt — de Nyitra vármegyének a kijelölésekben megszerezni akart befolyásának megakadályozására is — alapítványi gondnokul a mi Józsefunk erélyes föllépésére öccse, dr. Nécsey Mihály ügyvéd rendellett. A jogosultak nyilvántartása, kijelölések, adományozás, elszámolások kezelése ekképen Veréblyére, a nagy család világi tagjai kezébe kerülő: a két testvér talpraállította a zülenni indult családi-magán-alapítványt; amiben készséggel támogatta őket Roskoványi Agoston, Nyitra történetudós püspöke és dr. Rimely Károly, akkor pozsonyi kanonok, mint a Káptalannal volt alapítványok kezelője. Nécsey Bálintnak Endrére szállt hagyatéki vagyonából 32000 frtot az Alapítványhoz csatoltak kárpótlásaként.

Az új, a családaltanságában független kezelő a kor változott életviszonyaihoz képest is (a leányok felsőbb iskolázhatósága, a jobbagyi — illetve szellérvizony megszűntése), de a végrendeleti-alapítványi intencióinak betartásával új alapítvány-tervezetet készít — amit a V K Miniszterium elfogad — s a jogosult családok képviselőiből megalkotja a „családi tanács”-ot. Egyidejűleg az összes tanulmányi alapítványok kezelése a VKM. kezébe mentek át. A Nécsey Mihály-féle 142000 korona tökével, s egyben az ösztöndíjasok kijelölési joga az új családi-tanács hatáskörébe utaltatott. Ennek fejeült a családfő, Nécsey József ajánlatára megválasztott Nécsey János gyógy-pedagógiai tanár.

Nécsey Mihály pozsonyi sírja fölő Bálint öccse ezzel a fölrattal állított emlékoszlopot: „Hier ruhet in den Herrn Michael Nécsey. Emeritierter Professor in königlichen Archi-Gimnasium zu Pressburg das Löblichen Varasdiner Comitats Gerichtstafel Besitzer, geboren d. 10-ten Juni 1762. Gestorben d. 20-ten Feb. 841. — MICHAEL Nécsey. PIUS et GRATUS UsgVe ad CIneres nepos VaLentInUs posUlt.” A kronostihon az 1855. évet adja ki.

Részletesebben foglalkoztunk a Mihály-féle alapítvánnyal. Mert ez az közel száz éves s viharvertésében is kipróbált alapra helyezett, érdektelenül független egyének gondozására letett fundáció, melynek szelleme két most életre az Ösök lelki értékeit megöröztöt Utód végrendeletkezésében: mint a Nécsey József, volt veréblyei póstamesternek, Léva tisztelőjének 1927. évi október 7-iki legutolsó bentvolt látogatásakor megszövegezett s Léva városra bízott Négyszáz ezer koronás 2-ik Nécsey-féle alapítványban.

Egy 6-tagú kuratórium gondozása szerint az ezúttal csak részlegesen családi-alapítványi kamataiból a régi Barsvármegyének öt: oszlányi, maróti, szentkereszti, veréblyei és lévai járásából öslako családokból származó diákok, valamint egyes kijelölt intézmények fogják minden év január 17-én, egy altruista emberbarát halálának fordulónapján annak Veréblye-szöllösuti sírboltja felő fordulva hálájuk és kegyeletük faklyáját emlékeztetben felgyújtani. Illik tudni, hogy mikor Nécsey József azt a családi sírkápolnát Mihály öccsével egyetértve — kinek utóbb örökös lett — odatervelték ahol áll. Istent templomába, a szabad természetbe, mint a legértékesebb és örök termelési tényezőben faradózó, problémákkal nem bajlózó egyszerű munkásemberek útjából-lásába — képletezte azzal a maga munkás, takarékoskodó, példaadó életét is. Akinek lelki-katasztréban az is bevolt, amit úgy szokott kifejezni, hogy Istene, Szülein és a maga lelkiismeretén túl senkinek sem tartozik; senkinek semmivel... köszönet-hála-tartozással adása nem marad szemebehunytnán.

Esetleg megtaláljuk a módját, hogy nyilvánosságra hozzuk mindkét végrendeletet, alapítványt, kísérőlevelet mint a Nécsey családban minden időben leszármazva élt termékeny és termékenyítő világfelfogás, életrend iskolapéldáit; kultúrtörténeti dokumentumát annak a világnézetnek amit Nécsey József is végő akarattal nyilvánításában mint a „műveltség” terjedését és terjesztését jelöli meg.

Itt most térjünk vissza a Nécsey-erdő elhagyott törzskönyvönalához.

Gyermekekenül elhalt alapítványozó Mihálynak az ősi kúrián maradt testvérei — András (sz. 1747.), Imre (sz. 1775), János (1804—1879) egy évszázadon át, a nemesi intézménynek lassú haladása idején is körültekintő, a családok tradícióit tisztelő kisbirtokosok, szenátorok, bírái Oszlány községnek. Akiok leszármazóiknak a beállott békes időkkel együtt-tartva fokozatos elszaporodása is kész mint követelőbbben folytatni az évszázados pórt a község köznevelésétől — Tőlük is a török háborúk folyamán elszedett erdőbirtokukért. Ezt János (III.), a mi Józsefunknek édesapja viszi kedvező eredményre, ami révén a Nécseyek közel 300 hold részben legelő-és szántóvá átalakíthatott területet kaptak.

Ez a János (III.) már egészen — s nemcsak születése szerint — a XIX. század fia. Európa nagy kultur-katlanánál, közvetlenül a Nyugati forrásoknál tanulja érteni, hogy nagy- és kismenetekre kicsodás befolyásának kell lenni az előző XVIII. század tudományos-ipari-gazdasági-társadalmi-és politikai-forradalmának. Nemesi származásában felkötött kék-köténye jelképe volt az újkorok, a felvilágosodás hajnalhasadása megértésének. Ami végrendeletében a tehnikai vívmányok diadalrajutását jelentette az iparizálódás és forgalomnak — itthon a „legnagyobb magyar” sürgette társadalmi és gazdasági transformálódásnak... mindezeknek a legelrejtettebb Bars megyei faluba is leendő, sőt küszöbönlvő megőrzésének.

Utolsó napjait élte a barát kielt nemesi intézmény. De nem mindenkire sujhathott Petőfi lánglelkének „... nem irók — nem olvasok...” ostroma. József édesapja kezében a fringia helyett az ekeszarva is, meg a festéktörő kalapács is megfért. Olyan ember volt, aki ha a Közép-kori olasz Város-közársaságokban születik, a Visconti, a Sforza-családok mellett említi a nevét. A legnagyobbított régi családi birtoknak évi-szakasos hozamát új, naponkénti kamatokat hozó meliorációkkal gyarapítva, gyermekei nevelését is a reformkorok követelményeivel alkalmazta — amit azután a négy fiutestvér közül József tudott a legtöbb sikerrel továbbőkesíteni.

A modern világnézeti János-apa tekintete ugyanis még egészen ifjú korában túlterjedt a Tribecs-Ftácsnik-Zsgyár-Fátrai-hegyek lankáin és bércéin. A környéki gimnáziumokban felszedett ismeretek birtokában nekivág Európának s egyik pátriabeli pájtásán háromévig járja Német-Francia-Belga-Oroszország nagyobb városait. Közben Bécsben kitanulta a textiltást és rokon vegyifestészetet, s ezzel megye tovább tapasztalat, tehnikai műveltség, nyelvismeret szerzésre — s az „Aufklärung” filozofikus világfelfogásának hazai földre juttatására. Három lepedőnagyságú Passusa van tele bélyegezve, főleg Németországi stampigliakkal.

Megtérve az őstanyára 1826-ban feleségül veszi utitársra nővérét, Hyross Antóniát. Ez az okos asszonyszemély átvádolja az urától az összes szorosértelmű családi ügyeknek intézését, hogy a férfi egész munkásságát gazdaságra, iparra és a község ügyeinek szentelhesse: a mult repalására, a jelen s benne a jövő irányának biztos, de korszerű kidövelésére... nevezett címeiken mindenütt.

Nem utolsó eredeti gondja a község egyházi dolgainak rendezése s annak során egy ősrégi templom restaurálása. Dolgoveztetén a Nobile-officiumos szolgálati fejében régiség-gyűjtő hajlama elfogad egy paktongból való kiszolgált templomi-füstölőt és egy kis, fafaragványos, térdepelve-imádkozó szentet, volt oltárdísz töredékét. Ezen származás szerint mindkét darab régiség első gyűjtőjének — istenes gondolkodásán túl — a Mult iránti

okos gondoskodását is hirdető beszédés tárgya ma Léva Múzeumának, illetve a Nécsey-szobának. Közülük azonban ott van az az örökletes, atavisztikus tény, mely majd a fiúból Józsefből tanult műgyűjtőt — az unokákból: István- és Lászlóból művészt, és műtörténészt alkot. Józsefünk édesapjának mindenemű munkássága kötője volt Mult és Jövő között.

Nécsey Jánosnak, Oszlány szenátorának mindeme — magán- és közéleti, gyakorlati és áldozatos — terekre kiterjedt szorgoskodását azonban egy nemkevesebb régi emlék, nemzeti füstölés, imádkozás, a haza oltárán való áldozás szaktája meg: 1848.

A békésteremtészi háziasszony és hatéves Józsi fiúcska rémületére egy koraósi estén marcona hadfiak, máriol-holnapra termett verunkosok állítanak be az ötygermekes Nécsey-kőházba — ahol is az ősi nemesi kötelesség egyessül a vándorúton fölszitt szabadságszékkel. János-apa a már legénykorban levő elsőszülött fiúval, a Pesten „I. éves törvénytanításokra járt” Lajossal s a szintén nála időzőt Majtényi-fiakkal (Ferdinand és Tivadar) azonnal beöltözik Nemzetőrnek. A toborzás szerint kapott „felpénzt” Nécsey József hiven őrizte numizmatikájában — mindaddig, míg a legutóbbi — 1918 — forradalom napjaiban kerti Művészháza megrablásokor egyik régi cseledeje el nem „gyűjtötte” tőle. En-gross! Ennek és szőlőbeli pincéjének 1919-iki feltérzése tárgyban vizsgálat is folyt. Eredménnyel nem jártak s inkább ahhoz járultak hozzá, hogy a magántulajdon szentségét magas szempontok szerint tiszteltetni kívánt egy férfi érzésvilágában hovatovább eltávolodjék a felszázadon túl meglakta községének ujjborkori népszellemtől.

A Kossuth katonáivá lett Nécseyek átküzdötték a kegyetlen teli-hadjáratot, melyből 49 tavaszán csak az apa tért meg az ősi lakba. Lajos fiát két társával a Szabadságharc további hullámai kívánták el.

Az idők folytán nyelvben felemásan transformálódott Nécseyeknek ez a sokreményre jogosított ifjúsárga, Lajos (1829—1849.) már újra egészen magyaros nevelést kapott. Nyilvánvaló, hogy annak volt az eredménye, ami a pozsonyi reformországyúlványok, a latin mellett a magyarnyelvet is respektáló törvényhozásban ment végbe; nem kísérszt a barsi követnek, Balogh Jánosoknak magartatására. Ennek a családi nevelési és történelmi adottságnak tudandó be Józsefünk ama igyekezete, mellyel Galánthai Balogh János írásait több összegyűjtieni törekedett. A volt követ vejének, dícsikei Kovách Ferenc családjának úrbéres és atyafiságos civódásokkal teljes okmánytárát, az após 49-után volt bolyongásainak szomorú tanúságait (a Törökországi menlevél, a leányához Németország- Hollandia- Angolországból intézett levelek, amnesztia-irat) szintén Lévanak ajándékozta. Ezen okmánytárak megszerzése beszédes bizonyítékai gyűjtője általános — mint családörténelmi érzékének — utóbbiban a kegyeletes tudásvágyának. Világosan feltehető, hogy szorgos kutatás volt minden adat után, ami a Nécseyekkel valamelyes kapcsolatban lehetett. Valósággal rávetette magát, ha valamely Barsmegyei kúriában ebeknek dobták a régi iratokat, foliánsokat. Fajdalommal emlegette végső éveiben is, hogy Nyitra alispánja (Dezső Tádé) zsitvagyarmati, hiteleshely számba menő okmány- és könyvtárát nem szerezheté meg. A gondozatlan kincs valamely bolt-felébe jutott, ahol egy tűzvész emésztette el az aranypécseetekkel is bírt iratokat. Még tudott menteni több a szelezsényi egyházra vonatkozó s a Németországi reformációval kapcsolatos okmányt, (a Bodó-család) s Frecska Sámuel losonci evang. lelkes hitvitázó- iratos-másolatait, családi okmányait.

De visszatérve a Családfán: már János-apa is, ki a magyar nyelvet törve beszélte, a hazafias világszemléletet, nemzeti érzést az osztrák Egeduralomnak Világos-után beállt szétlép-korszakában mind tudatosabban örökíti át gyermekeibe az emberi jogok demokratikus tiszteletét külföldi útján ad oculos demonstrálva tanult tapasztalataival — s Lajos halála után most már elsősorán a 2-ik fiuban: a mi

Józsefünkben, aki 6-ik életévétől a Mihály-féle alapítványon nevelkedik.

A vagyonfelosztással kapcsolatban életé végén fia vesztén rezignálódott aggyastán Nécsey József a reá mint apára nehezedett sok nevelési, tanítattási gond reminiscenciájához büszkén szokta hozzáfűzni a János-apatól akkor vett utasítást, mikor az a verebelyi posta megvárlása fejében — 1869 — az ő gondjaira bízta öccsei: Kelemen és Mihály tanítattását . . . még pedig — mondotta — azzal az utasítással, hogy menjenek azok a nemzeti fellélegzéssel megszünt elnyomatás utáni években szerte a hazában magyar-bibliaként olvasott „Uj földesúr” Garamvölgyjének s egyben Anckersmidtjének szellemében is. Oszlány bírja ebben a két törölmetszett embertípában a maga transformálódásában is csökönyös családja reprezentánsait szerette látni. Léva város Nécsey-szobája bizonyára gondosan fogja őrizni a családi képek közt N. Jánosét is, amint azon a szláv szelidséget és szilárd magyaros akaratot a festőművész unoka örökölte meg. Ugyancsak István festette ezen portré páriát, a feleségét, illetve nagyanyját. A jóságos arcvonalak alatt itt a kék kabátját maga Nécsey József, a jó fiú vázolta fel, emlékezően fiatalokorabeli művészkísérletezéseire.

S most már lássuk az Elődök ilyen örökségével az annyiféle gyakorlati mint ideális missziót szisztematikussal realizmussal végrehajtani tudott Nécsey József, idősoros életadatait is, s ezuttal már a saját valójában. Azok összeállításában forrásaim a családi iratok közt találhatók okmányok és levéltartalom mellett az a közel felszázados szemléletes is volt, amivel Léva sora, főleg kultúrélete intézőnek közéleti cselekményeit csendes tisztelettel figyeltem. A verebelyi postamestert közvetlenül is, családi életében volt alkalmam megismerni; kezdve fiait, főleg a művészi pályára terelni én is segitettem egykori lévai-gimnazista, István révén — végezvén a fiait, fittségeit, s azokban összes férfiüvedékeit eltemetett s a mind szárnyaszegettebb vén sas lelkének hozzáam bizalmas szavakba foglalt és leveles írásokban intézett, ma még aligelhangozott, alig felszáradt megnyilatkozásáig.

A pufoképpü Józsi fiú otthon és Németprónán már inkább a Bach- illetve a Geringer-féle tanrendszerben járja ki a normális iskolát. Utóbbiban tanítója, Králík-mester a záreklaménen útravalóul is megjósolja, hogy egyesülmi fog a gyerekekben mindez a talénum, ami Nécsey Mihály táblabíró, József-Jeromos piarista tanár, Bálint-Valentínus kanonok úrakban a jogi, a tudományos és Alfiliológiai érzéket alkotja meg — és amit János-apa révén valamely szerencsés atavizmus szerint a germán praktikus-filozofia csarnokaiból kapott.

Középiszkolai tanulóként Privigye és Nyitraira kerül a piaristák gimnáziumába, ahol — itt utóbbiban vagy két diáknemzedéssel előbb egy Nécsey-páter, a nagyapa épen meghivatkozott József (II.) Jeromos testvére (sz. 1778) is gyúrta a Napóleon-korabeli nebulókat. A középiszkola végeztén azután egy családtagcsébeli határozattal annak reményteljes III. Józsefét Selmechányára viszik a bányászati iskolába. Mind teli a németesítés nyílt tendenciájával, vagy legalább nyelvi eszközével.

A Selmeccen ment, utolsóinak szánt szaktanulmányának gyakorlati hasznát Nécsey sosem vette. Arra azonban akkurátusan jó volt az, hogy majd a verebelyi póstahivatalnokból a Zsitvamenten mélyebbenlétő archeológusként szorgoskodó tudományos gyűjtőt csináljon. Olyat, aki gazdagon tárolva tanulva a Természetet, Pán tiszteletében a földkéreghez kötött ősember nyomait a vonatkozólag kiásvott és összegyűjtött leletek révén biztosabban determinálhassa — és mégelöbbről a földkéregnek periódusokat jelentő lapjai közül előkerült szerves maradványokat, a Paleontologia tudományának csapinos csapásain biztosabban állapíthatja majd meg. A világiárt apa fiának is sokat, többet akart adni, mint amit az iskola adhatott.

Ezért 1859-ben gyógyszerész gyakornoknak küldi Trencsén-Bánba. Itt nem is annyira a vadászni-szórakozni járó főnök, mint inkább

a városka medicinásboltját rendszeresen látogató megyei fizikustól — Dr. Keő — tanulja meg a szükséges gyakorlati és elméleti tudnivalókat. Még egy korában is szívesen gondolt a vice-patikárusságig leszállott orvosdoktorra, aki a tizennyolcéves ifjut a rendszeres botanikai és szakkbavágó florisztikai ismeretekben túl ellátja a leendő gyógyszerészben, de általában az emberben mindig hasznosulni hivatott orvosi empiriával. Azonkívül hogy egy csomó kalobiatikai, a Szép-életre tartozó recept birtokába is juttatta. A szakbeli receptkönyve pedig eközben vasokos kötetté dagadt, amint arról Léva város Nécsey-szobájának kéziratgyűjteménye tanuskodik.

Minden odamutatott, hogy az enciklopedikus fejű patikus-inas révén a vidék valamelyik városkájá egy társadalmilag is értékes gyógyszerész lesz gazdagabb. A sors nem így akarta. Nécsey József azonban ebből a tanulmányból is látott hasznot. Súlyosabb betegség — a mindjárt elmondandó baleseten kívül — egész életén át nem tudta megtámadni s életerőinek élettörvényszerű lankadását is csak nagykoru utolsó éveiben érezte. Kimulása tulajdonképpen nem volt más, mint amit az anyag elkopásának nevezünk. Makk-egészségű ember volt, holott dupla-munkás mivoltában — a farszót posta és a mezei gazdálkodás pihenést nem tűrő ellátása — az organismust nem kímélő életmódot folytatott.

A farmaciai kitanulásnak utolsó telén, a még javakorát élő Nyelvjutás szóficomításában úgynevezett: vény-eknek kikézésítésé céljából vidéki körútra küldték ki. Ez az inkasszótúrt törte ketté 2-ik pályáját. Ghika hercegek vendégszerető házát elhagyva Ribény-Sisón át Libénybe igyekezett s a hirtelen leszállt esti szürkületben egy malomptak jege alá került. Várakoztató segítségérkezés alatt a jeges vízben meghül, csontvelőig átfázik, úgy hogy súlyos ballábbzsugoróssal hosszabb kezelésre Pöstyénbe kellett az apának a magával tehetetlen ifjut vinnie. A lápfürdők és egy a gyógy-módot tanulmányozva ott tartózkodott svajci orvos természetes módszerének kísérletes igénybevételével ment lassú gyógyulás után az édesapa a maga Wanderjahraira emlékezően, ismét újabb irányba tereli fiát.

Életének erről a kinos fésztendőjéről a Nyugati civilizációknak említtet tudományos képviselője mellett hálával emlékezett a zordon kelet emberbaráti érzéseiről is. Két orosz tiszt is ott nyaraláskodott a pöstyéni iszapban. Egy robusztus muzsik cipelte őket be-ki a medencébe, aki azután ebbeli tisztét őre is sok figyelemmel, szánakozó szeretettel terjesztette ki — egészen az ismét épkezláb emberré válásig. Mindkét eset léleképítő lett Nécsey általismusában általában is, de a faji, nemzeti szétváltságokat illető türelmességében különösen is. — Jött tehát a 3-ik pályá.

A kitartó atyai gondoskodással így került Pozsonyba, ahol 1862. szeptember 16-án a szabványos osztrák póstai vizsgálaton Gervay Mihály póstafőigazgató a póstakiadóságra minősíti a husz éves ifjut, s mint az előzetes tanfolyamon egyéb értékei szerint is megkedvelt tanítványt azonnal szolgálataba is helyezi. Gervay mindig jóakarója, nemes barátja maradt.

Több pozsonyi és nyitraimegyei kisebb helyű alkalmazás után 1863-ban fontos megbízás éri. Ennek folyamán újabb tekintélyes pártfogókat szerez, ami azután a Kiegyezést követő magyar-érába is előséréndő lett a fiatal Nécseyt.

Mikor ugyanis a Bach politikai bukásával kiadott „Októberi-diplomá”-ban magyaroknak, szlovákoknak tett ígéretekét megtagadó „Februári-alkotmány”-nak ismét csak szorító rendelkezései miatt Kollár János szlovák költő kulturális térre vitte át a nagy-szláv törekvés aktiv gondolatát: az öntudatos nemzeti érzéseivel megmozdult észak-Magyarországi tót-ság a mondott évben megalakítja Türocszentmártonban a „Matica” közművelődési egyletet. A hivatalos szervek a két év előtti s ugyanott tartott impozáns tüntetés megismétlődsését, külföldiek, főleg Oroszországi tudósok nagy-számú megjelenését várván: a szláv nyelvben peretkét póstahivatalnokokat rendeltek a forgalmas napokra a Mártoni póstához kisegítőknek. Így jutott oda az ifju Nécsey József is.

Mindenekelőtt a megye adminisztrátoránál, Nemes Albert grófnál jelentkezett. Ez megismerve a rokonszenves modorú fiatalembernek sokoldalú kvalitásait, bizalmával is megtisztelt. A garzonéletet élő főúr, nagyhatalmú hivatalnoknak az előkelő nagy idgenség közt a fehér asztalnál is állandó társa, vendége egy ifjú posta-alkalmazott: Nécsey. Bevezette az elnyomatás előtti utolsó Türcői főispánnak úriházába is, Kis-Selmecre. A Révay bárók ősi kastélyában keletkezett ez az ismeretség a verebélyi meglepedés után átszármozott a Bars-Tajnai Révay-akrá is, és átalakult két családnak nemzedékváltozáson keresztül s a fiabban is felmaradott, mindösszintébbre fűződött kölcsönösen megbecsülő tiszteletre... a Rákóczy-serleg során láttuk: családias bizalommal.

Öregbbr Révay Simon báró az új politikai korszaknak szánja — a „kis-alkotmány” után járt a politika nagyóramutatója — a fiatal Nécseyt s ösztönzi a magyarnyelvi tökéletes elsajátítására. Ezzel a gondolattal telődve egy ideig még vidéken van Gervay postaigazgatóságában. Dillen-ről azonban (1865. okt. — 1866. május) a még mindig németnyelvű igazolvánnyal, mely kiemelve ismerte el a „posta-kiadásnál, manipulációnál és pénzkézelnél való lelkismeretességét” főigazgatója meleg ajánlatával Pestre kerül. Itt is csakhamar megnyeri felebbvalóinak és tisztársainak bizalmát, akik t. i. mint a becsületes és tisztességes gondolkodás, életmód fanatikusát ismerik meg. Nem utolsó ajánló vonása a mindig elegánsnak maradni tudott józan takarékoság s a társasélet változatos viszonyaitól közt is éretten ítélő, őszintén nyilatkozó és a szolgátságtól mentes alkalmazkodni tudás. A közszolgálatban, de személy szerint is egyaránt becses és értékes tulajdonságok, amik azután a politikai és társadalmi életnek küszöbön volt fordulójánál jól érvényesültek birtokosa részére. Lejebb meglátjuk, hogy egy másik vonás is csakhamar felteszik a még inkább csak németnyelvű ifjúnak.

Itt lehet a helye, ha csak röviden is megemlékezni a környezetében és nagybbr körletben is mindent megfigyelni és megérteni tudott Nécsey Józsefnek politikai meggyőződéséről, illetve magatartásáról.

Már a türcői megbízatáskor belekerült a nagypolitika hullámverésébe. Hiszen három mozgó energia állta ott a farkas-szemét: a szlovák és a magyar neuzetizálás és a mindkettőt elnyomó osztrák akarat. Az ifjú postaelőnök csak egy kezelendőségre kellett, hogy valamire lesszögezzé magát a fórum, a nyilvános szereplés részére. Erre a nagy publicitásra azonban akkor sem, később se pályázott. Éleslátása volt a politika nagyságú tükrén, de tevékenyen, a Koturnust felöltő aktivitásig még a közvetlen körüle hullámzó lokális áramlatok sem igen indították meg.

A tudományos és művészi életszükséglet dagadozott benne; a politika nem volt lelki kenyere. E téren kielégítette a csendes szemlélődés. Elte utolsó heteiig érdeklődött Szlovenskó politikai és társadalmi életéreinek fejlődése iránt a magyar és szlovák lapokból (Prágai Magyar Hírlap, Magyar Nép, Szlovák) s a környéken megjelent heti újságokból (Ujvári Újság, Nyitrai Újság, Szemle, Bars); de pártállásáról nem beszélt. Hlinka András néppárti vezérnek őt is megtisztelt verebélyi látogatásán (1925) a beszélgetés csak Nécsey kedves témái — tudomány, művészet — körül folytatható. A gondolkodás tág mezeit bejárta, átfogó elméje abban állapodott meg, hogy a jogok és köteleességek leghatározottabban abban az államban felelnek ki legtektelesebben az összes felületi lapok, élek és csúcsok jelentkezősége, ahol az el nem homályosuló jogviszonyt szélsőségesen, katasztrófális párharcok által súlyosbítva mellékvágányokra nem viszik: ahol — hogy a hasonlatnál maradjak — a külső forma a belső szerkezet törvényszerű és történelmi felépítésének szükség szerű folyamánva — ahol a szimmetria- és a tengelyviszonyok kvadrálnak. Hosszu életében, annyi újraalakulásnak korszakaiban, rögtön azok határainál az átalakulások összes mozzanatait feltudta ismerni. Mert nemcsak Sciencia és Ars berkeibe, de az élet - művészet

szentélyeibe is a történelem mesgyéjén át jutott el. A keletkezések történetét mindenben genealogiai alapokon kutatta és boncolta.

Filozofus rezerváltságának adta például jelét, mikor 1907-ben a „Léva contra Marót” székhely-kérdés volt felszinen — és bár előbbihez már akkor is lelkeszerint vonzódt: meg tudta győzni a névalárást kérőket (Holló Sándor és a Száz-as-bizottság) a maga Cincinátus-álláspontjának megőrzésére. Vagy mikor mint Törvényhatósági Bizottsági tagot beválasztották az Adókievő-tbizottságba, s ott a Léva mellett levő Kis-Szecsce földadójának magas mérvét sokalva (néhány Garamparti holdon a jóvedelmébe több káposztatermelést is ülték), mérséklő indítványát nem fogadták el; többé nem vett részt a gyűléseken. A közélet hullámverésének az a nyilatkozása érdekelte, amit ma szociálisnak nevezünk. Nyugdíjba menetelekor a külső elismerésnek felkínált jelvénye helyett azt kérte, hogy utódját maga jelölhesse ki olyan kartársa személyében, aki magán, és családi viszonyai szerint megérdemli a jóvedelmes verebélyi állást, s akinek addigi szolgálatai biztosítékul szolgálhatnak a Község érdekei szempontjából. Így jutottak kezébe döntésre az összes pályázók minősítvényei s jelölt meg utódul, egy előtte addig személyesen ismeretlen kartársát.

Igy akart, így tudott a háttérben is mozgó erő lenni. Talán látens érzés diktálta neki, hogy a kategorikusá válni hajló jellemével jobb a csendes vizeken maradnia. Legutóbb, élete utolsó napjaiban talán ott engedett nyíltabb betekintést politikai világnézetébe, mikor az 1923-ban anyagi viszonyainak mérlegelésével beszüntetett postamasteri nyugdíjának folyósítására s a várományolt összeg szabad felhasználására a lévai keresztény szociális párt vezetőit kérte fel — vagy mikor borait élete utolsó heteiben ugyancsak a lévai Katolikus körnek adta át. Csekély dolgok mélyebb látások előterében. De térjünk vissza.

A Kiegészítés vestibulumában a türcői emlékek, de a maga lelke sugallatával is — amihez Otthonról is biztatást nyert — jelentkezik pesti igazgatójánál (Brilmajer) magyar vidéki alkalmaztatásánál. Főnöke a küszöbön álló hivatalnok-vándorlásra utalván, a vele Innsbruckba leendő kiköltözésre ösztönzi. Az ifjú postaközéle szilárdan állta kívánságát. Célját csak a Bach-korszakbeli átlag-főtisztviselői tipikus kijelentésével érte el: Gehen Sie nach Iszák... ott a kuttyák is magyarul ugatnak! A hivatalos helyiségben főnök és alantok között kitörni készült érzelmi párbajra a jelenvolt akcessista tette rá a hangfogót. Luger Károly titkár úr nevét még az aggyastán Nécsey is tisztelettel emlegette.

A pestmegeyi — Dunamenti Iszák község életrekiható fordulópont az ifjú életében. Egyrészt mert ott tanult meg magyarul — bár érzései szerint addig se tagadta nemzeti hovatartozását; de itt szerez a fess fiatalember élettársat is, a szó legszűbb értelmében feleséget. Egy hosszú életre fele-segítéget a nagy átfogó gyakorlati életpályához, amit t. i. egy nagy forgalmú, négy folyó vidéke központjában fekvő s a szelroza irányába éjjel-nappal kocsi-postákat menesztő-váró postahivatal képviselt; másrészt a két-tányás gazdaság s a határ különböző részeiben fekvő szőlőkertek képviselnek. Mindezekben hűséges élettárs lett az Iszák-ról hozott magyar asszony, Agárdy Ida.

A szívól a szivig fogant frigy több mint hatvan esztendőn át sok közös öröm, de még több — kéz a kézben - túrt, elszenedett — bánat ideje volt. Mert a legbelsőbb családi élet szerint kevés fészket ért annyit bu, baj, vihar, mint a verebélyi postamasteri lakot. Csodálatosan megkonstruált volt az 86 éves férfiszív, mely a félvél előtt elvesztett nem kisebb matrónakort ért feleség, bánatvertség keze-ápolta fehér Dália-virágzatot még megismogatta, könnyezve megcsókolta. Miért nem közölné a lejalított tragédiák eme egyik engesztelő végjelentésének szemlélője a szenvedések láncolata dacára is szép, így talán még szebbé minősülő frigynek arckép-dokumentumok kezdetét is... amint t. i. ezt, a feltűnő frissen megmaradt fényképét Iszákban 1866-ban a nefelejt-virágos keretbe foglalva nyújtotta át

az ifjú a leánykának. Az arckép hátlapján Nécsey József szép, férfias betűivel ez a kedves, egész életre biztató felhívás foglaltatik:

Im Falle man dich Mir wollt' nehmen,
Dann wechsle freundes Sinn;
Ihre Sucht aber zu bekehren —
K... ss dies Bild, und zeige
Allen, meinen Namen hier. —

Aláírva: Nécsey.

vagy a fakó fordításban:

Ha én lennék szívedben az az „Ö”:
Derüljőn szép arcodon fény.
De szíve vágyt örökre Hozzád fűzőnd:
Csokold meg Ot... im' itt a kép'.
S hirdesd nevet mindenfele. — Nécsey.

A pestmegeyi Agárdy-család realjogos tulajdonában volt iszákai postahivatal 1866-ban nemes-özvegy Agárdy Ferencné vezette. Az özvegynek hivatalbeli és családfenntartó gondjait alaposan igénybevette a sok gyermek neveltetése. A mondott évben, éppen az adminisztrátorul küldött Nécsey érkezete idején, az által is tetőződtek a gondok, hogy vissza-került a szülei házhoz a kis korától fogva igazgató, báró Orczy Lőrinc gyöngyösi gazdatisztjénél, Szentesy Pál családjában nevelkedett Ida. A sugár hajadonná fejlett viruló leányzó tulajdonképpen a bárói család nőtágjai közt nőtt fel, az előkelőségnek is minden ékességével. Nem illet bele az anyagi bajokkal bőven terhelt vérszerint való régi-új otthonba... ahol az új-lány gyors férjhez-adásával akartak a szépvirágszál, finom léleknek jelenléte folytán csak gyarapodott gondoktól menekülni. Kérő volt több is, a Tisza-hátról is... de hányzott a leányszívnek akárcsak mondva mutatott vonzalma is. A két új jövevény, hazakerült leány és idegenbe szakadt ifjú a bennük élt keresetlen ösztintegnek nyilvánuló harmóniája szerint voltak egymásnak teremve.

Ilyen viszonyokat talált, szőtt az iszákai postán a magyarnyelvvel frigytekőtni jött adminisztrátor postakiadó, az Ó feltesző testilelki értékeivel. A nyelvkeszesség — láttuk az 5 német sorban — még várattot magára, mikor az ifjuszívek már szótár nélkül is megértették egymást. Még az év őszén életük késő estejéig melegen maradt frigyre léptek. Mint férj-feleség térnek vissza a pesti életbe, éppen az alkotmányosélet kezdetén. Azonban a nemzeti örömmel együtt felszökött fővárosi életstandardot nem bírta az ujdonsült férj fizetése.

Minden jólöltözött úriembert — mesélte sokszor az Öregúr - Nécsey — a vidékről jöendő országgyűlési képviselőnek Nagysárgalt a koronázásra készülő pesti nép, s a lakásbért ennek az előlegezett megsüvegelesnek duplájára szabták. Ismét kikéreztek tehát az egyébként is öröklésen erős gazdalkodó hajlamaival a Vidékre, s feleségének Paks felől hajón jöő kis hozományát egyenesen tovább, Komáromnak irányítja. Ugyanis új főnöke, Beranek ígéretével, illetve a legközelebbi kinevezés várományával hagyja el az ujjongó fővárost s abban régi hivatalát.

A vett ígéret szerint az oszlányi, a magyar fiatalasszonyt otthon bemutató — Mindenkít, az eles asszonyitéletű Anyóst megnyerő — rövid tartózkodás után Komáromba kerül tehát az ifjú-pár. Itt a régi rend utolsó lélegzetében kitört ellentét a polgárság és katonaság ellenlábás viszonyát a postai szolgálat igénybevételelén is mind hangosabban éreztették. Ennek elsimítását, mindkét fél egyeztető kielégítést kellett egy új postai személyzetnek elintéznie. A viszonylag szabadabb mozgási lehetőséget kieszközölt postafőnök — kétszeresen nagy szó egy katonavárosban — a hivatalos idő bifurkálásával a célt úgy-ahogy el is érte... de az egyéniség teljes érvényesülésében korlátozó milőből elkivánczolt. Ebben kapóra jött a verebélyi postamasternek, Dillesz Istvánnak, kifáradt öregség miatt s a hivatalos „Postai Közlöny”-ben sürgetve hirdettet felhívása a realjogúnak mondott verebélyi postájának el-vagy berbe-adására. A történelmi vonatkozású adatokat szorgalmasan jegyeztet Nécseynek következő emlékeztetését találjuk az új s általa és családjá által 44 évig ellátott állomásról. Mint postátörténelmi adatot is közöljük azt s toldjuk is meg a gondosan összegyűjtötte iratokból.

Tehát Verebély.

„A verebélyi postaállomás 1771 február 25-én keletkezett és Vacante sede Archi Episcopali, Udvari kamarai hivatal által Günther Károlynak adományoztatott (a) kihalt Iltsik András (féle) házat, kertet (magabafoglaló) beltelekkel és egy sessio szántófölddel. Az adományozó okmányt Udvari Kamarának udvari tanácsosa és Plenipotentiarius Török Ferenc írta alá. — 1779 év Dec. 3-án David Mege vette meg a postaállomást és birta (később József fia) 1806 év April 9-ig. — 1806 April 9-én Dillés (Dillys) Máté vette meg a postát, és egy fél sessio rétet kapott a Primástól. 1834 évben Dillés Máté után örökölte a postát fia Dillés István, aki díjtalanul 1842-ig birta; 1842 után tartozott a rét után évente 10 frtot fizetni. 1845-ben állítólag megszünt a rétetek elvezése és commassáció alkalomkor Dillés István telekkönyvezett birtokosa lett jelzett háznak és földnek. — 1869-ik év június 27-én Dillés István e postaállomásról Nécsey József javára lemondott, mely lemondását 1869 július 21-én 12722 sz. a. Nagyméltóságú keresk. Ministerium elfogadott és hasonszámú és keletű magas ministeri rendeletnek idézésével 1869 év 5526 sz. okirattal Nécsey József nevezetett ki. — A táviró 1870-ben lépett életbe. — 1877/518. Új szerződésre lépés. — Ennyi a főljegyzés.

A posta át- és megvételét megelőzte a Dillés-család realjogának (praetium Regale) tisztázása, amit az állam, illetve új hatóság kétségbe vont, s a pályázat kiírásától nem állott el. Eladó és vevő félnek közös jóakarója, a pozsonyi postaigazgató, Vrabély megalkotta az érdekek összeegyeztetésének módját, a kecske és a káposzta meséjében. Pályázatkiírás, folyamodás csak formalitás lett s 1869 aug. 22-én kelt Magyar királyi Postaigazgatóság Pozsony rendelet szerint „Nécsey József úr, megvizsgált és meghívezett m. k. postakiadó — ugyanazon — folyó év július hó 21-én 12722 sz. a. kelt k. ministeri rendelvény szerint kiírt pályázat határidejének eltelte után a verebélyi m. k. postahivatalnál Tisztiszerződés és 200 ft készpénzbeni biztosíték lefizetése mellett — szept. 1-től — postamesternek ismertetik.“ Aláírva: Vrabély Károly. Az újrédő, illetve a magyarpósta történelmi fejlődésében ezuttal megjelenő első Tisztiszerződés fizetés fejében megállapított évi 340 forintot, 34 ft irdoi költséget és a Nyitra-Léva, Léva-Nyitra közt hetenként kétszer a a postaintézet rovására teljesítendő hajtásokért 1769 ft átalányosított szállítási illetéket — ami mindjárt 1870. február 1-től a lovak nyitrai éjelező vesztegeléséért évi 24 — a lévai dangubálásért 20 ft állópénzzel nagyobbodik . . . az új postamester gyakorlati érzékkel érvelő beadványára.

A verebélyi posta történetét illetőleg megörökítjük itt még, hogy 1878 január 16-án új Tisztiszerződés lépett életbe. A táviróval bővült hivatali tömbunka szerint a postakincstár megállapított akkor postamesteri járandóságul 505 fto és 70 ft irdoi átalányt, a Táviró kincstártól 150 ft díjjátalányt. A Verebély-Maróthi járatall bővült kocsküldőnc postajáratok fejében átalányosítottat 4704 ft. hajtásdíj, 44 ft. visszavonható lóirtási segély, 32 ft ostoppénz és 50 ft kocsjávitási átalány. A lovaknak idegenben veszteglő dangubálásáról az új szerződés nem emlékezik. — 1907 szeptember 1-től a postatáviróhivatal távbészélővel is egyesítettvén, ezen szolgálat ellátásáért a 4806 Korona fenntartási költség 180 koronával emeltetett.

A hivatal fejlődésével kapcsolatos 1878-iki Tisztiszerződést a pozsonyi m. kir. posta-és táviró igazgatóság részéről az Innsbrukból visszakérült Brilmayer Máté írta alá — de a tiz év előtt az Iztáki magyar kutyautagot megapoztrofált s utóbb visszaorientálódott főnökkel a vidéki postamester nem tartott összeköttetést.

A pályáról lépőknek s Pozsonyba intézett beadványa szerint a „40 év alatt szenvedéllyel, eréllyel, s tántoríthatatlan hűséggel és becsülettel halalt“ Elődtől — amiben szintén Vrabély közvetít — az utód megveszi a postahivatal és állomás szolgálatára levő minden néven nevezhető szükséges eszközöket és készleteket; 12 évre kiberli a postaszolgálatra leg-

jobbjan felszerelt épületet a lovak és cselédek fentartására elegendő föld- és réttel.

Mindéz: postászerződés, kineveztetés dacára realjogbérlet az oszlányi vagyon terhére ment. Józsefnek oszlányi s 3000 frta értékelt saját háza nem volt arra elegendő. Jánosapa még 5000 frt részletekben fizetendő összegért jót is állt, annak ellenértékül — mondotta — hogy a Józsi-fiu után annak hatodik életévétől a Mihály-féle stipendiumot ő vette kézbe.

Önállóultában mindjárt kitűnt a Postamester erősen gyakorlati érzéke. Krajcáros pontosságal összeíratta Dillés-szel a posta címén előálló egy évi kiadásokat (1864 frt 80 kr.) és a várható- és a tiszta-jövedelmet (3044 frt 34 kr. és 1189 frt 54 kr.). Kiszámította vele az egyéb forrásokból járó bevételeket (ház-kertbér, rét-föld, szőlő- a dicskeibé) 2880 frt. Ezután megállapította a postának az ő kezelésében leendő jövedelmét és kiadásait, s utóbbiakhoz adva a családfentartás költségeit (1072 frt) megállapítja a saját dispozióira maradó 1870 frtot. Jójel, biztató intésnek vette, hogy az összeg az utolsó forintig azzal az esztendővel egyezik, melyben a kis család (első leányuk, Antonia még Komáromban született) önálló életét megkezdette. A haladó évekkel együtt bizodalmaszkodott — a „saját dispozióira“ megmaradó, fokozatosan növekvő tőkevagyon megerősödés felé. Amiben azután sohasem is csalódott.

Nemkülönbön hivataloskodásában is: felelősről s a közönség részéről is mindig egy nemkevésbé értékesnek tartotta tőkegyűjtés . . a legnagyobb bizalom kísérte. A Nyitra—Érsekujvár—Léva—Marót felé központi fekvésű s a vasutak kiépüléssel kariojárattal terhesített — nappali-éjjeli szolgálatot kivánó postát mind a közel felszázadon át magánulán pontossággal vezette, Verebély és vidéke forgalmi viszonyainak emelkedésével párhuzamosan fejlesztette. Amiben segítségére volt a felsőbb hatóságait maga felé fordítani tudott személyes tekintélye, bizalomkeltő modora, puritán gondolkodása. Ezek a pályatársai tisztelét is kikényszerítették.

A magyar postávilág tekintete évtizedeken át fordult Verebély felé. „A magyar, horvát-szlavónországi postamesteri Egyesületnek“ pozsonyi kerülete egész fenállási idejében állandóan Nécseyt küldte ki képviselőjül a Budapesti közgyűlésekre. „A magyar posta- és táviró személyzet segélyző- és nyugdíj Egyesülete, Budapest“ igazgató választmányának tagjává, az Alapszabály készítő bizottságba szervező taggá s a kerületi választási bizottság elnökévé választja — s az egyesületi vezetőférfiak arcképeikkel tisztelik meg. Hálája és köszönete jelül a székesfővárosban létesített „Posta-táviró- és távbészélő Múzeum“ részére értékes postatörténelmi tárgyakat ajánl fel és küld be.

De nem volna teljes ez az életvázolás, ha szintelen háttérben hagyná az Izsákon „freund des Sinn“ — derült-fényű arc-váltásra kért feleséget. Nécseynek nemcsak postamesternek, de postamesternek is volt, aki az ő s a közönség postamesterét a belső-külső ügymenetben mindig helyettesíteni tudta és az ötkariólos postahivatal s jelentős magán gazdaságnak egy mozgalmas kúriába összefutó gyeplőszárait — ha arra került a sor — férfiasan tartotta kezében.

Ugyanis a Dillész-bérlét letelével megtudják venni a község legnagyobb beltelkét, a Verebélyi és Nagydorói érseki nemesek egykori kúriális épületét. A község közepén hatalmas háztömböt alkotó porta Nécseyék kezén továbbra is igazi szállóhely maradt. A postát, mint ilyet igénybe vevőkön túl a vidéki úricsaládok bizalmas találkozó helye. Voltak idők, amikor csak a háziasszony leleményesége találhatta meg nap-nap a módját, hogy az úri háznak konyháját is igénybevevő vendégek mulatásán túl a hivatalt, a tenger cselédséget is el tudta látni.

Ez a hatalmas porta volt az a fészek is, ahonnan és ahová évtizedeken át tanéleveleken és tanévvegeken a Nécsey-fiúk jártak ki és be: a vidéki gimnáziumokból Ujvártól Besztercéig, Pozsonytól Lévalg, és utóbb Budapest, München, Párizs, az olasz renesszánsz — városok főiskoláiból és művészeti intézeteiből — s ahon-

nét liba, malac, nyúl, gyümölcs, özomb, vad-disznó képében ment az édesanyai szeretet a fiaknak, azok barátaiknak, előljáróknak . . Pestre, Kolozsvárra, Münchenbe Párisba.

A Nécsey-pár kétféle gyermeküket nevelt. A férj öccseit és sajátjaikat.

Öccsei — a kis sógorok — Kelemen és Mihály neveltetésének gondját — láttuk — mint kötelességet János-apatól vették át a verebélyi posta megvásárlásakor. Kelemen (szül. 1847.) mindjárt a honvédség szervezésekor, illetve a lévai zászlóalj felállításakor a katonai pályára adja nevelőbátyja. Mint hadnagy Léván, Nyitrán és Pozsonyban szolgált. A mily kedves emlékekkel élt az öreg Nécseynél az ifjú hadfi-testvér lévai tartózkodása, époly ki-meletlen kifakadásokra birta a nyitrai és pozsonyi vezényeltével. Kártyaadósságok címén ismételen és sürgősen nagy összegeket kellett fizetnie a Kelemen úrért, aminek végre is annak rendelkezési állományba-helyezése lett a vége. Ekkor a maga mesterségeket, a postához tereli, s többfelé volt szolgálat után hazaviszi Oszlányba, ahol megházasítja s Jánosapa halála után átadja neki a családi birtok kezelését. Klement később Birója is lett a Nécseyek szülőhelyének s odavát állít a mezővárosának. A Léva városnak jutott másfél-ezer könyv közt levő katonai művek az első öccs tanulmányának emlékei.

Mihályból (1852—1909.) miként Mihály ös alapítványa során már azt is láttuk, ügyvédet csinált. Mint a jogtudományok doktora soká patvariskatáskodott, míg végül meglepszik Verebélyen 1885. februárban. Léván, Budapestben, Nyitrán, Pozsonyban a legjobb nevű s a klientélákat más-más társadalmi osztályból nyert irodákban praktikált. Ez a széleskörű gyakorlat a verebélyi megletelepdeccsel a környék és Barsmegye nyugati részének egyik legkeresettebb fiskálisává avatta a kisebbik öccsöt. Csakhamar tekintélyes vagyonot szerez, amit viszonylag kora halálával bátyjának, illetve ennek halála esetére törvényes fiugyermekeinek s azok ivadékaiknak hagyományoz. Hogy a hasonnevű táblabíró ös családi alapítványát az elegáns gesztusú fiatal ügyvéd miképen hozta rendbe, azt már elmondottuk a fundáció taglalásánál. De városkája gazdasági ügyeinek is szerencséskező rendezője lett. A regáléválság rendezésénél az egykor érseki-nemes és jobbgyjellegű városka kétségbevonat jogát Esztergommal elismertette, a váltásdíjbiól közszégházat, odavát, városkiosinostát végeztet s egy csomó szociális intézményt állított fel. A túlzótságot szinte egészben a saját költségén teremtette meg. Nevéhez fűzte Verebélynek nagyközösgé szervezését, a fogyasztási és értékesítő szövetkezet alapvetését; Városmajort, vágóhidat, városi vendéglőt épített, s a Zsitva pora-sarával megáldott városka aszfaltozását is megkezdte. Mint a Barsmegyei Népbank helyi telepének jogtanácsosa, a penzintézetet felvirágoztatja, a helyi hiteléletet jömederbe tereli. Vármegei törvényhatóság-tiszteletben több bizottságba osztották be s megyei tisztelbeli főjegyzőnek nevezik ki.

Mihály minden jelentős akciójánál nevelőbátyja tanácsával él; ezért a halála alkalmából emlékre halmozott nyilvános elismerés — a helyilap, a község, a törvényhatóság részéről — felesen bátyját: Józsefet is . . . a Nécsey-családot és nevet is illette.

Ilyen testvéri nexus szerint vezette be a világba a Nécsey-fiukat Mihály bácsi. Nagy volt tehát a bánat, mikor 1909 január végén orozvajótt halálával üresen maradt a saját nagy porta és a hatalmas, mintaszerű szőlőtelep. A vérért szerető és tisztelő testvér a reámaradt jelentős összvagyonból elsősorban a szőlőkert sarkába megépítette a családi kegykapólnát, s az alatta levő kriptá első üregére nehéz jövőbe tekintéssel falaztatta rá a nagy vörösmárvány — Mihály — táblát; szomorú előzmények folytatásának kezdetét. Így hoztja majd haza az 1902 óta a Müncheni temetőben nyugodott festőművész, István fia tetemeit, annak volt Mesterével, barátjával Hollósy Simonnal.

Nem könnyű helyes ítélethez jutni Nécsey Józsefnek a maga gyermekei nevelésében követett elvei, eljárásai felől. Az bizonyos,

hogyan az élet napsugarait a lelkéből sarjadtaknak mindig átengedte; aminthogy önző egoistává sohasem tudott válni. De az is való, hogy a saját fejét a családi katasztrófák- és tragédiákkal mosató apában talán több volt „az ember”-ből. Dacossága, nyakassága, szabadsághétközéből és egy határtalan függetlenség-vágy kényszeréből folyt. Róla is el lehetett mondani, hogy agra-szive minden atómregész az önérejelből táplálkozott motornak energiájából tevődött össze. Agyának batriája, fűtőteste azonban azonnal működött, csak szívének hullámhosszát kellett megfogni. De hogy úgy mondjuk: egy saját használatra megkonstruált család-történelmi szigorú házi erkölcsi törvényen túl más zsinórmértéket alig ismert. Okosan fegyelmzett szeretet fűtötte. A gyermekekhez — Pista, Laci — intézett levelei ebből a védő-támadó-filozófiából indulnak, abban zárulnak.

Mikor István Herman Ottóval vivja a merőben illusztráló művészen túl a maga tudományos képességét is elismertetni kívánt nagy harcát, és az Apa is meggyőződik, hogy a nagy tudós valóban csak a „condottiere”... a csatolás szerepére szorítja a nemcsak illusztráló művészből, de a tárgybeli is tisztánlátású fiát, kész etnografust; hogy a Mester a tanítvány önálló tökéjéből is, de néma elhallgatással él; nem tartóztatja azt tovább fel a legkiméletlenebb irodalmi vitától sem — még ha megtépi is az egy veterán tudós, országos babérát — nyilatkozván az ifjú tudós a vád- a védelem hevében szókimondón: „Ugyan Herman úr ne tréfáljon; mi nem képekről beszélünk Önnel, hanem szövegről”. (Zárszó: „A magyar halászat vitájához 1900. 7. 1.”). És mikor a mindenesetre sajnálatos irodalmi párbaj (ámbar Jankó János is ott volt Nécsey oldalán) a víta medrén túlesapva, a sas-fiók az „Allah növesse nagyra a szakállát!” — személykedés terére téved: azt nemcsak azért teszi, mert akkor már ecsete-lege, művészete-tudomány Kozolovszáré, ott Pósta Béla és Zichy Jenő irodalmi vállalatáé — de az öreg-Sas karmai is egészen kinyíltak benne, az ő-szittyává már egészen — érzés, gesztus, nyelv — visszafejlett Nécsey-fiuban. Amit egyébként: az igenkorán kiegyensúlyozott, keménykötésű öntudatot az öregség sem tudott legyengíteni már az apában sem.

Mert mikor fiai-öccsei sorban eltávoznak oldala mellől, egész lelki struktúrája a két-háromgeneráció előttről ittmaradottnak képét öltötte fel. Mert egy soktagú család ágas-bogas ügyeinek — nolle-velle — a mindinkább magára maradó felelős kormányzójává kellett válnia; s eközben tapasztalni, hogy meginni sohasem tudott tetterével a hova-tovább letarolódó Családonalva öserdejének szélén álló, — a gondosan, fáradsággal szerzett értékekre felelősséggel vigyázni kényyszerült öllő törzse lett.

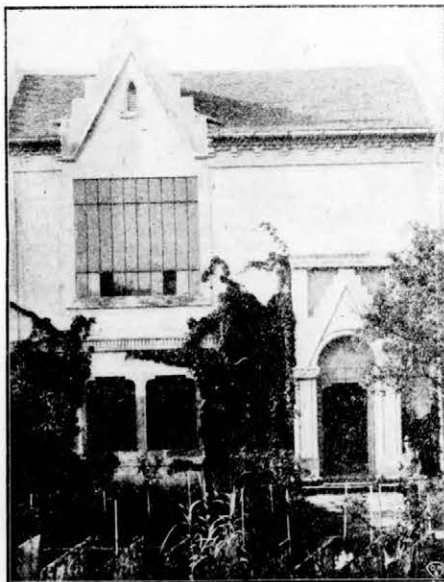
Becslésile gondolkodásával, a legjobbat akaró következetes gondoskodással — nem utolsó helyen tudomány- és művészszeretettel Maga lett a Sors; Mások, gyermekei sorsának intézésében is. Maga hajadonfótt állott a sors villámai alá; a Maga alkotta védőombózat alá bizalommal akarta véreit bekényszeríteni; de sokak helyett akart, mert tudott gondolkodni. S mindezek fölött és alatt az örökölte, a Család iránt felelős kötelességnek tartotta a saját szorgalmával és szerencsével összegyűjtött, összegyűjtött anyagi javait — miként a hasonló leszármazó nélkül maradt Mihály-ös úgy egymás után — kompakt egészében kívánta fentartani, együtt biztosítani, egy örökség eszme: Arrasorultak és Erdemesek támogatásának szolgálatában... azon a területen, melynek földjéből a Nécseyek kinöttek, melybe gyökereiket természetesen eresztették. Ha így az egynévonalon névfentartó örökös hiányában Nevét a nevelési és Karitásos Alapítványra ruházta, abban legkisebb mértékben volt a hűség a vezetőség gondolat. Ahhoz képest sem, mert ahhoz élet-küzdelmének fele-segítése, okoseszű felesége is hozzájárult.

Családja öt-hat nemzedékének jogtudó és alkalmazható pater-familiasa élt Nécsey József

hatalmas testében. Olyan tulajdonságok, melyek ugyanakkor, amikor cselekedetei értékének feltétlen elfogadását követelik, ugyanakkor önmagával éreztetik a leglekiismeretesebben a saját rendelkezéseiről való felelősség súlyát. Erős önkritika által kísért meggyőződése époly erős volt, mint szándékainak; a gyermekei jövőjéről való gondoskodásának szintizásáról, annak helyes voltáról való tudata és érzése. Minden gyermekének maga akarta kijelölni életútját, azon az irányokat. Kényűr volt a legjobb szándékok felületén és mélyén. S bár cselekedetei magukon hordták a paradoxonnak minden ismervét — Rousseau-i nagyemberek vonása! — de azért nála is harmonikus összevágók voltak azok, melyek azután a következményekben igazságszolgáltatást nyertek... ha rideget, ha fajtát is.

A Végzet kegyetlen volt Nécsey családi életében. Ezt nem tudta feltartóztatni. München-Pest-Lessinából szinte katasztrófális tragédiák után sorra vonulnak be a fiúk Mihály bácsi fiúkéje alá a családi kriptá márványtáblás öbleibe. Mind anyyi egy-egy Mementője kemény családi-csatáknak.

Itt megis áll a tollunk. Itt a szépen, anyagiakban gazdagon indult és fejlett Családikertnek valóban „korán bemehosodott.” Kálváriák-kísérte utaira kellene térni. S ez már nem is csak Nécsey József biográfiája volna. Elég volt azokat érezni, kiélni a soha be nem hegedett szívebekkel az önmagukat lassú lelki felőrlődésben megkínzott anyai, apai s

számszerint rohamosan fogyó testvéri lelkeknek. Mit tudna, a viszonzatlan szerelm miatt önmagátvala müncheni sírba szállt Pista fiúnak aranyrámás (most már szintén a lévai Nécsey-szoba birtokállományába tartozó) nagy virágcsendélete beszélni? Amellyel szemben ülve — örök Nagypénteki oltár előtt — a tragédia után szinte eszéből-ment Édesanya még egy negyedszázadot át imádkozott, míg Ő is megért (1926. dec. 20) a mindvégig dédelgetve szeretett, a többi fiához.

A kerti **Művészáz** is, melyet (1898) a festőművészek, az utóbb európai-nevű természetrajzi illusztrátorok az apai ösztökélő, támogató gondoskodás oly sok reménnyel emelt, annak az édesanyai évtizedes könnyefogyott önkínzó győtrődésnek örömtelen, néma színhelyévé változott. A Családnak ez a második — házi használatba vett — sírköve volt a vetett ágyval várta gazdáját 25 éven át minden nap a befejezetlen vásznak elé és az Általa és az idők mohától kemény daccal nemfélt Édesapa által összegyűjtött etnográfias és archeológiai gyűjtemények további gyarapítására, rendezésére... ami ma Lévanak feladata és kötelessége.

Erről az oszlányi „Nécsey József és izsáki Agárdy Ida nevű viselő Alapítványon” túl szintén Lévanak gondoskodására bízott Nécsey féle birtokállományról kell itt még emlékezni.

Ahhoz képest is, mert ezek a fiúk haláláig tudományos rendszerességgel, de még a legutóbbi időkben is alkalmiszert szaporított gyűjtemények sorsa-rendeltetés szoros kapcsolatban van a verébelyi póstamaster legelső lévai összeköttetésével. Egyébként azonban visszakell mennem több mint félszáz évvel Léva életébe.

A szorgos tetterével Verébelyre került Nécsey Józsefet a fejlődésében fentebb vázolt pósta-hivatála hozta összeköttetésbe a szomszédos városokkal és azoknak társadalmi életével.

Ugyanis a szintén említettük kariojárakot közben beosztás-szerűleg idegenben éjjelező alkalmazottját, állatjait kellett ellenőrizni a szemeit nyitvatartani szeretett gazdának. Ennek során hivatalos viszony szerint jón összeköttetésbe a lévai póstamesterrel is, egy úri mivolta szerint általa mindig nagybecsült kartárrsal, akivel azután a hivatalos ügyeken túl inter-pocula a második és harmadik szakbeli gondolatait is kicserélhette. Boleman József ugyanis mint egy ősi gyógyszerész-család sarja diplomás patikus volt; rokonságában pedig mindig voltak bányatisztviselők, mérnökök. Az ismeretségbe jött két-egy férfi azonos készségből folyt gondolatkiéserlések mind gyakoribb átrándulások okacéljává váltak.

A lévai látogatások első velejárója mégpedig mindjárt a 70-es évek legelején, hogy idősebb öccsét ide a katonai pályára terelte.

A nyitrai honvédezedt egyik zászlóalja ugyanis Lévarra került s tisztikarát a vidéki urcsaladok fiaiból igyekeztek megszervezni. Így válik Kelemenből katona, s mivel annak további; nyitrai és pozsonyi állomásozásával ellentétben a lévai évek kedves emlékeket hagytak hátra a nevelő-bátyában — ez évtized múltán Mihály-öccsöt is Lévarra a nagyszülő s önzetlen karakterű Csekey Flóriszhoz hozza joggyakorlatra.

Ezek az első szájak, melyek benne Léva szeretetét, nagybecsülését szítotték meg. De a városkában, társadalmában élt jókezes-töközvös tovább is hatott az évek folytatában még fiúgyermek nevelési gondját is felvett verébelyi póstamesterre.

A kegyesrendi paptanárok egyenesen jogot formáltak látogatásaihoz: a néhai nyitrai Hieronimus-kolléga, Nécsey József (szül. 1778.) révén. Szabady Gyula igazgató és a város társadalmában megkülönböztetett tiszteletet szerzett Frank Ferenc tanár mindig nagy figyelemmel látják vendégül a Házban, a rektoriumban. Összeszerül itt a postai tanulmányának szép városából, Pozsonyból főigazgatói látogatásokra járó Wiedermann Károlyval. Ezek újabb nexust szülnek: a fiaknak a régi családi tradíciók szerint megszokott gimnáziumi tanulmányihelyek elműködésével Lévarra hozatalát, s ami megint újabb — maradandó jó benyomásokat termelt — ismeretséget jelent: Léva város családjával lett összeköttetés, az azokban uralkodó szellem közelebbi megismerését. Egymásután telepíti át fiait Nyitraól és Pozsonyból a lévai piaristákhoz, Bélát 1882-ben, Istvánt a következő évben. Utóbbi itt teszi le az érettségit (1887). a kisgimnáziumból fokozatosan nagy — majd főgimnáziummá s épen akkortájt új, modern hajlékot is nyert iskolában a legelső matúrások közt.

Jámor fallácia, a hogy az édesapa az iskola szertartási ismértörű adományával bővít. Az Értésítőket évekint át jelentik adományait. 1883-ban 400 drb ásvány és kőzetgyűjteményt — egykori selmeci kollektióit küldi be. Jár is nyomában tanárkari és főigazgatói elismerő nyugtázás.

István fiának is módot ad, hogy az iskola tanszerállományát saját készítményeivel gazdagítsa. Két nagy dobozban kartónlapokra műizléssel montirozott virágtalan növény (moh, moszat) az eredmény, ami ma is megvan a volt magyar gimnáziumból a Városi Muzeumba mostanában átkerült régi felszerelésben. A matúra után két nagyobb angyalképét és a Quido Reni-féle legelterjedtebb Krisztus-kép másolatát ajándékozta az iskola disztermének. Utóbbi is „A bukkott angyal” bent van a Nécsey-szoba leltárában.

István fejlődésére, művészi vénájának irányára a lévai főgimnázistáskodás elhatározó volt. Frank egyaránt tereli a festészt, mint a természet-buvarlást felé. Velem, mint a társ-középiskolának Léva flóráját és rovarfaunáját tanulmányozott tanárral sok helyi eszkürről csinált végig. Az érettségi bizonyítványán túl az előttünk lévai-tanárbarátai előtt bizodalmasan nyitogatót tanárszójában ilyen éltrevalókkal sikerült 1888-ban kijutnia Münchenbe Hollósy Simon hazánkia festőiskolájába — majd tovább Párisba az „Académie Julian”-ba, illetve Jules Lefebvre, Doucet és Benjamin Constant műtermeibe, a francia naturalizmus nagy-mestereire.

A szülei ház a két külföldi évben a szoros értelemben vett tanulmány-költségein túl (iskolapénz, műteremdíj, festék, rekvizitum, modell-költség) havonként száz forinttal látja el az ifjút. Hogy mit termelt meg ez a gondskodás, ami abban az időben bőven megütötte pl. a tanári fizetést — hogy mit termelt ki magából az ifjú művészlélek a „lart pour lart” terén, de még inkább utóbb a megélhetést jobban biztosított természetrajzi illusztrálás révén: ezeket mindjárt 1902-ben a tragikus véget ért művész és tudós elparatálásként Herman Ottó és Abafi Aigner Lajos ismertették szaklapjaikban az „Aquila”-ban és a „Rovartani Lapok”-ban.

Mi itt csak egy momentumra kívánunk rámutatni. Arra, hogy az apai és anyai érzelmelegiárat birt s a karakterben az Apára leginkább ráütött fiu is milyen széles horizontokat öltet fel ideákban és ideálokban egyrészt — s mindemellett milyen kitartóan tudott ragaszkodni egyetlen differenciálódott eszmekörhöz. Nevezetesen, hogy a néhány lap híjján szintén Léva muzeumba került „Lepkeportrait”-inak muciósus megfestése mily szöges-ellentétben állottak a mindhalálig benne élt rajongással, a nagyvásnak, a mezetlen hús, a bibliai jelenetek szerelmével... az „Olvasószobában”-tól a komáromi „Wallenstein-függöny”-ig — a „Nagybabilon”-tól a „Judit”-ig.

Mikor 1888. szeptemberben a lévai maratóval Münchenbe került, ott a naturalizmus, még pedig a francia naturalizmus volt a jelző. Hollósy Simon- és tanítványainak Millet, Bouveret és Bastian Lepage voltak az ideáljai. Mestere révén tehát az ifjú Nécsy is a „színekben, plastikában és perspektívákban sokszor a kuszaltságig fokozott szecesszió”-hatalmába került, amint Herman írta róla. És evvel a mindent elnyagoló, a fehér havat kékné látott pittoreszk alappal a mi piktorunkból lepkekepei révén mégis „a legkisebb részleteket — szín, alak, harmónia — csodálatosan visszaadó” specializálódó tehetség válik — kinek „színérzékeny mindenképen rendkívüli volt; színezetei az egyes sorozatokban, mint pl. a fajokban oly gazdag Agrotis-nemben (éjjeli bagoly-lepkenem) szinte meselek voltak.” Miként a kir. magyar Természettudományi Társulatban a képeket bemutató Herman Ottó a külföldi tanulmány után Verébelyen reméskedett tehetségnek művészi és tudományos értékét, nemzeti vonatkozásban leendő fontosságát jellemezte. (1893.)

Ugyanaz az ellenmondás ez — paradoxon, amiből fentebb az Apa tetterős cselekedeteinek forrását is megállapíthatni véltük; ami itt is igazgatószó, mégha — Önmagára Övére, barátokra — fájdalmas is, az Mert mikor a Sturm és Drang keserű periodusa után az iskolás Nagy Művészettől fájón elbucsuva, egy másik, az illusztráló irányban kiforrótt művész ettől a miniatűr-festéstől, arról az iránytól, melyre elhíva volt s az apró szépségek iránti óserzékét és a részletek bámulatosan finom kidolgozására való hajlamát és tehetségét, magyar Meissonier-ré való hivatott rendeltetését ismét a nagy-vásznak, bibliai-jelenetek alkotásának — de részére hiú — ábrándjával cseréli fel: ott volt nyomában a tragikum: Kolozsvár, egy csalfán irányítani tudó szerelem, München, a „Judit”... és a Család, a magyar tudományosság, abban egy csomó hiv barátot s az annyira szeretett lepkéit, Önmagát feledett pillanat.

Ma mindezek — lepkekepek, a Nagy-Babilon, a Judit, sok egyébbel — rajzok, vázlatok és festmények — régészeti leletek és

etnografiai gyűjtések, — könyvek, kéziratok és okmánytárak — bent vannak Léva Muzeumban a Nécsy-szobában.

Mégmesszebb vinne — e keretben lehetetlen vállalkozás is — a Verébelyről Lévára három teherautón érkezett gyűjtemény minden egyes tárgyának eredetét felkutatni, ismertetni. Csak az egész gyűjteménynek, illetve a Lévára kerülése gondolatának csiráját örökítjük itt meg. Ma ezért is egy betelt emberöltővel kell hátrább tekinteni.

1895-ben szerte az országban az Ezredéves-Kiállítás előkészületei folytak lázasan. Nécsy István, aki akkor már Herman Ottó mellett az Ornithologiai Központban és a Nemzeti Muzeum Etnografiai osztályában volt alkalmazva, a Kiállítás több osztálya is foglalkoztatta. Az Erdészeti pavilonban a régi magyar selymészet nagy falstemenyén dolgozott. Bars megye felső vidékén (Hochwiesen — Velkápol) néprajzi gyűjtést végeztek vele, melyeket Herman saját etnografiai tárgyaival együtt lerajzoltat a szinte hivatalos illusztrátorral s vízi a közös gyűjtést tárlóra. Később Bécsbe is. Akkoriban fejezte be az önkéntesi minőségéből igéretül, adósságul maradt dekoratív Wallenstein-képet a komáromi tisztipavilon színpadának függönyétül. Chernel István madártani nagy munkája is akkor volt tervezésben, amihez próbákat kellett dolgozni. Már szövdött az ismeretség Gerába dr. Carl R. Henickével (Archibuteo, Anthus-ok) s a nagy „Neumann” illusztrálására. S mindehhez jött a régebbi, a kicsik világában is grandiózus tervéhez: Európa összes lepkéinek lefestéséhez naponként egy-két himporos portait-ot adni, ahhoz képest, hogy hol s mennyi lepkefeszítő-kön szepült „modell” kaphatott.

A több embernek munkájától lázas foglalkozásból Édesanya hazacsalogatja kedves fiát a Karácsonyi ünnepekhez. Nekem ezt az alkalmat illet felhasználnom az ezidőit a Baross-utcai lakásán volt látogatásomon kivett igéretnek beváltására, hogy legközelebb eleget teszek egy verébelyi köteles látogatásnak. Tudniillik én is Léva rovarfaunáját állítottam szemléltető gyűjteményesen össze 14 nagy üveges fadozobban a Kiállításra, az obligát (dombori) Környéktérképpel.

Többfelé csereviszonyban voltam. Nécsy Pista lepkémert bogarakkal traktált, a még lévai diákkorából Frank Ferenc segítségével jól determinált fajokkal, valamint az esztergomi önkéntessége idején — s akkor csak egy a patrontásába — gyűjtött fajokkal. A különös műzlessel is kikészített példányai fel is tüntek azután a lévai tanítóképzőnek az Iskolai-pavilonban kiállított tárlatán... s talán ez is hozzájárult a részemre oklevelet és bronzérmét is eredményezett zsüri-ítélethez.

Karácsonykor egyik kartsámmal mentem át a régebbi diákreteleire is emlékező szíveshangú hívás szerint Verébelyre. Katona János dr. barátom a Nécsy-ház emeletén szállásolt Bars megyei Népbanknak ügyvezetőjével, Hangyássy Jánossal (a lévai tanítóképző régebbi nővendékével) volt rokonságba. Ő ezeknek, én Nécsyéknek voltam egy-hetős vendége. A család és feleség, a póstai és gazdasági nagy személyzet mellett kisebb-nagyobb gyermekek, ifjú és hajadon szorgoskodott, némáskodott a vendégterető házban, a nyakig munkában levő hivatalban, a tágas-népes gazdasági udvarban.

Egyik havas-fagyos délután a „Mihálybácsi szőlője volt a soron, ahogyan t. i. a két vendéglátó hivatalfő versenyrekelte vendégeiknek mulattatásában. Pompás volt a hangulat a szőlői hajlokban; eszetvaló a téli ruhájába öltözött városka képe a körüle kanyargó, jég-tükrös patakfolyóval.

Mi Pistával inkább csak a ribizli-egres és málnabokrok fagyott galyait tördeltük, keserűen bennük egyik méhütanzó lepkefajnak (Sesia hylaeiformis) téli bábalmot szunyadozó alakjait. A kedves társaság vígan tréfálkozva tört ránk: bogarász — éhen-ítlan kórász!

Az akkor életejében volt Nécsy József ekkor tette az első nyilatkozatot, hogy gyűjteményeinek egykor Lévára kell kerülőnk — oda, ahol öccsei pályájukat kezdték, fiai középiskolai tanulmányokat végeztek, s ahová

öt magát is a társadalmi kötelekeknek anny megleg emléke fűzi!

Mihály-úr, a házigazda sietett a poharakat feltölteni... s irodalomtárán lévén a körben: megaposztrofáltatott a Fáy András szőlőjében esett eset — egy másfaj, országosan jelentős magyar kultúrintézménynek keletkezése — s annak a hazafias jelenetnek ott a Nécsy-szőlőben egy városka kulturájába vágólóg s egy Nécsy improvizálta megismétlődése. Mire a verébelyi Nécsy-szőlő felől a „Fóthi dal”-nak „Főfelé megy borban a gyöngy — jól teszi!” harsányan felkiáltó melódiája szereszallt a Zsitva horizontján: a keleti Garam városának dombjai felől a „Töle senki a jogát el nem veszi!” ekhója verődött vissza.

A dolog akkor történt, mikor Nécsy Józsefet valósággal megkönyözékett a gyűjteményei tárgyában, főleg Aranyosmarót érdekében. 1894-ben Barsvármegye törvényhatósága nevében a nagy kultúrérzékkel, irodalmi és történelmi hajlamokkal bíró főjegyző, dr. Ruffy Pál — a megalakult Régészeti és történelmi bizottság részéről dr. Szombathy István, vármegyei idl. levéltárnok, nyug. kir. tanár útján fordulnak hozzá. Beválasztják nevezett egyesület tiszteletbeli tagjává. Példá-lóznak, hogy Dillesh Sándor és neje a birtokukban volt hasonló s értékes tárgyakat már a Maróti tárlóban deponálták.

Nécsy gavallértája nem késett. Bronzait átküldte Marótra. De tovább nem ment. Később be is vallotta, hogy kereste az alkalmat igéretének Léva lekötésére, hogy a megye-központi ostromot kivédhesse.

El kell itt mondani, hogy a nemzeti Nagy-Mult akkor volt ünneplésének — régi emlékek országos összegyűjtésének hatása alatt Léván is megindultunk a Város és környéke régi emlékeinek összegyűjtésére. A Bars hasábjain cikkezünk. De csak addig juthatunk el, hogy az Uradalom érdemes inspektorának — mindenesetre a városi Előjáróságánál nagyobb érdeklődése megígerte, hogy Bécsben közebejár, a Schöllerház fejénél a Muzeum részére a Vár-épületben leendő megfelelő, akkurátus miliót adó helyiség tárgyában. Akkor itthon hatástalanul maradt az akció! Napjainkig kellett várakozni, míg a „Bars” verébelyi szorgalmas olvasójában, Léva Mecenás-Patronsában termette meg a gyümölcsét.

Az öreg Nécsy a verébelyi Köröspusztán kiáoszt s fentemlitve Marótnak aján-dékozott bronzai visszaszerezésének gondolatát is örökségül hagyta Lévára — ahhoz képest is, mert azok legujjabbban elkerültek a régi Bars-megye területéről. A tanács kézfekvő; az eredményérés természetesen másokon fordul meg.

A fentebbcitált időben a Magyar Nemzeti Muzeumból is illusztris főtisztviselők Pulszky Ferenc, Hampel József, Herman Ottó, Bátky Zsigmond, Jankó János (egy ízben egy japán tudós is) rándultak ki Verébelyre — mindannyian István barátai, jóakarói — a Nécsy házba, s intéztek ásatásokat, továbbá helyi s szomszédalusi (Aha) néprajzi tanulmányokat és fényképfelvételeket. A Nécsyék gyűjtéseinek tudományos értékéről esett elismerő nyilatkozatok, az azok rendszeres folytatására ösztönző buzdítások mögött — ott lappangott a központi tudósoknak vidéki tároló gyűjtő-szenvedélye is. Aminthogy minden látogatás a kollektciók egy-egy ritkább darabját juttatja a fővárosba. Szalay Imre igazgatónak 1897-ből több köszönő irata van a Családi levelek közt a verébelyi óskori sáncról származott tárgyakért, nemkülönbön néprajzi gyűjtésekért (egy darab faragott Kálvária.)

Azt is láttuk, hogy a Muzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelősége 1910-ben Divald Kornél direkt vásárló szemlére küldte a verébelyi Művészházba (ez már István, Mihály és László halála után volt) s ajánlatot tett annak tartalma megszerzésére, esetleg egy már létező vidéki muzeumban (Besztercebánya) leendő elhelyezésére.

Mindezekkel szemben állhatatos maradt a Lévának tett, a Nécsy-szölleli igéret — jölehet ott még mindig csak a Jövő méhében szendergett a Kultúrának az a beszédes, tanító

szerve, amit egy történelmi levegővel teljes műgyűjtemény képvisel és jelent.

Mikor azután ismét egy nagy eseményterhes lustrum után: 1922-ben Holló Sándorral a pénzügyi életből kapcsolatos régi levei barátjával vágya leendő sorsáról kezd tárgyalni — s mint egyik levelében írta „Időmet mulni érezem”: utóbb nevezett s nekem is régi tanártársam és barátom után ráüzent az öreg Úr, hogy menjek át a kerti-ház tartalmával kapcsolatos beszédre. Engem éppen akkor (Halottaknapja táján volt) helyeztek át szolgálatra az ipolyági polgári iskolához. A futbannal tehetett látogatásokról a dolgot elhalasztani kértem. A bánatával még mindig Istvánfiát, gyermekeit gyászoló Nagyszasszonyt sem tudtam volna akkor még az azokra emlékeztető dolgoktól elválasztani. Sőt Istvánnak a gimnáziumban — ahonnan távoztam — gazdátlanul hányódott két diákkori képét (A bukkolt anygal s a Reni-féle Krisztusfej) átküldtem a többihez; oda, ahol a helyük volt.

Ebbe az időbe esik Holló intervenciójával, a Lévának olcsó kamatára adott Négysszáz-ezer korona kölcsön, amit azután 1927-ben, illetve 1928-ban az alapítólevél szövegének a Város által kívánt némi módosításával a „Nécsey József és neje Agárdy Ida alapítványa” című s jótékony célokat szolgáló fundációvá alakít át. Mindkettőjük — férj-feleség — ereje szemmel láthatóan kezdett elernyedni s a „Nagy-útra” kezdtek meg a végső előkészüldést. A kertiház tartalmát s az odatarozásokat nem volt olyan könnyű a rendeltetési helyükre eljuttatni; a Művészhatat nem lehetett Lévéra egy egyszerű utalványozással áttenni — miként az aggastyán tulajdonos töprengve mondta.

Annál nagyobb örömmel, megnyugvással értesült Léva város döntéséről a Székház 2-ik emeletének felhúzás tárgyában. Intenciója szerint jártam el, mikor 1925. nyarán, Lévéra visszakérülve az Új-idők parancs-szava szerint is újra felszínre hoztam a „Bars”-ban (A mult emlékei és tanulságai) a városi múzeum és levéltár kérdését. Leveleiben állandóan érdeklődött a bővítésre várt Városháza új helyiségeinek leendő beosztásáról; ismételte régi terve, ígérte beváltását — amit azután az egyetlen, respektáltni kértem retardáló körülményeltüntével, felesége halálával meg is valósított.

Mire t. i. a levei építkezés megkezdődött, Vereblyén egy munkás női és gyermekei a koporsóig szeretett anyai élet bevégeződött. Ez volt 1926. dec. 22-én. Az első magános télmultával a mind magára maradott öregúr most már sürgetve kívánja tőlem — 1927. május 19. — „a Léva városnak ígérteknek átvételéről gondoskodni és erről engemet értesíteni.”

Úgy kell lenni, ámbár erről sohasem beszélt, hogy a régi Léva nagy embereinek, kortársainak, barátainak — Holló, Hüberth, Belcsák, Ordódy, Kersék — hanyatló egészségi állapotuk is készítették az aggastyán korba lépett Nécseyt a siettető rendelkezésekre. Holló Sándor már végső napjait élte s halála május 27-én be is következett. Kersék János is mind fáradtabb lett; tollat, irodát pihentetni volt kényserű.

Kersék Jánossal (idősebb) feleségeik révén rokonságot viszonyban volt. Az Agárdyak családjáról századokba vesző emlékekkel rendelkezett. (A Zempléni ős-ág s az ebből szétvált Pestmegyei és Nógrádi-utóbb Barsi-Agárdyak) Léva poetájával szorosabb, személyes összeköttetésbe ugyan csak az utolsó években kerültek, de Nécsey onnan kezdve figyelte Kersék életét, hogy a „Bars” vasárnapozó számai a diák-ember legelső verseit közölték. Az író, a költő, a szerkesztő azután fokozottan nagyobb tiszteletet érdemelt ki.

Mikor 1925-ben a már rezignált-hangu költő-rokon átvitte az Öregúr nevű magyar szeretettel dedikált „Templomcsend”-jét, attól fogva naponként társalgott vele, az őt Lévéra is emlékeztető költő-fiskális lelkel, annak a Magáéval is rokon: vallásos és regös-életfilozófiájával. Emlékezzünk erről is.

A „P. Török Damascenus — egri — szeráfikus Szent Ferencz” Minorita Szerzetbeli Pap — 1805-dik esztendőből nyomtatott — Vasár-

napi és Ünneprédikációk — kal együtt innenül állandóan az olvasó-asztalán volt rózsaszintablás Templomcsend-ben a többi közt ezeket a sorokat találom reszketeg ceruzavonalakkal marginalva:

Levegő a kék ég, semmi sincs azontúl.
Elünk, ahogy tudunk, ki jól, ki bután;
De amikor egyszer végső óránk kondul,
Elmegyünk a sirba mind egymás után.

S odébb:

Rideg, durva Elet halálra gyötörhet . . .
Lelked oly bátor lesz, hogy össze nem törhet.

(ÉDESANYÁM IMAKÖNYVE.)

Egy másik behajtott lapon:

Te ősi város, név mohos romoknak
Tövében épült nyájas, fehér falak!
Amíg mások mellette elrobognak,
Mindig megálló, hogy megcsodáljalak.

S lejjebb:

De mégis büszkén hágnak a romokra,
Meggymot rajtok kised őrtüzem,

(LÉVA.)

Ez a felgyújtott „Örtüz” — a „gyökér” — nál a szülőhely életes hív szolgálata, az idegennél egy fejedelmi gesztus révén — a Körtőnek is, hív Olvasójának is emlékoszlopa marad a Perepartyi városban.

Léva Mecénása az 1927. február 6-án meghalt rokon-barát sírját siettet felkeresni, mikor a részben már Lévának átküldött muzeumi tárgyak elhelyezése ügyében is ugyan ezen év őszén, utolsó levei látogatásra hívei — a Kersék-család, dr. Hamar Gyula tábla-bíró, Horátsik János könyvkereskedő, Csorba Jenő mérnök és csekélységem körébe ájtott. Az ugyanekkor megszövegezett Végrendelete végrehajtójává ifjú Kersék János dr. öccseurát nevezte meg.

Nekem a fentebb idézett májusi levél vétele után csak az lehetett a kötelességem: a Város Előljáráshoz fordulva, Léva donatorának kívánalmát hivatalos-ügygyé tenni . . . a mindaddig csak Egyénnek-Egyénhez szolt bizalmat Közérdekűvé avatni.

A mi azután következett, az tehát már jobbadán a hivatalosság útján ment.

A város dolgait képviselt s intéző kormánybiztos, Jase-nak Gyula, levei postafőigazgató azonnal áterítette Nécsey gesztusát, Léva új kultúranyagának értékét és jelentőségét. Ebből folyólag s a vereblyei remetének július 23-án hozzám ismételtlen sürgősítve írt levele-re áthozta a kertiházban mind gondozatlanabbul levő műtárgyakat.

Város-történeti vonatkozásában ideiktatom a kormánybiztosnak 8369—1927. számú július 26-án kelt hozzámmal intézett rendeletét: „Levice város intéző biztosától, Nécsey József által a városi múzeum céljaira adományozott tárgyak átvétele iránti intézkedés. Határozat: Kapcsolatban Nécsey József úr vereblyei lakosnak Kriek Jenő tanítóképző-igazgató úrhoz f. július hó 23-án fenti tárgyban intézett soraira, — felkérem Kriek Jenő igazgató urat, hogy f. július hó 28-án egy ipari segéderővel utazzék el Vereblyére és ott Nécsey József úr nemes jóakaratóból a városi múzeum céljára adományozandó muzeális tárgyakat leltári jegyzék mellett a város részéről vegye át és azokat csomagolva a város címére szállítsa el. — Egyben felkérem Kriek Jenő igazgató urat, hogy a városi székház épületének fényképét sziveskedjék Nécsey József urnak átszarmaztatni, hogy a nemeslelkű adományozó tájékozva legyen a múzeum elhelyezéséről. Jase-nak, intéző biztos.”

A kijelölt munka hét napot vett igénybe és két therautót töltött meg a 16 láda szállítmány, amit augusztus 3-án az átépítés alatt állott városi székházba behelyeztem. Megbiztatásom külső körülményeiről még az nap, részletesen pedig s az Ajándékozó-iratnak és a felvett leltári Jegyzéknek becsatolásával aug. hó 10-én számoltam be. Beszámolóimnak és a Jegyzéknek egy-egy másolatú példányát az intézőbiztos, 1927. szept. 10-én kelt következő átiratával személyesen vitte át Vereblyére Léva nagy barátjának: „Ezen alapítványirat Levice város intéző biztosa által a Város Községe nevében 8627—1927. sz. határozattal elfogad-

tatott.” A munka külső, anyagi oldalát teljes megértéssel Stern Sándor városi tanácsnok intézte, tűzkár ellen is biztosítva az értékeket.

Ebben a kibontatlan állapotban szemléltette meg őket az Adományozó az említett látogatásokról. Ugyanis nov. 7-én — mindenkit meglepve — ájtott Lévéra, (házi szolgálja kísérte) hogy elsősorban viszonzza a Kormánybiztosnak az előző hetekben volt s a Város Községe nevében is intézett látogatását — hogy elbucsuozzon szeretett Lévájától s ottani barátjaitól — hogy letegye koszorúját Kersék János rokon-barátja sírjára . . . és hogy elvégezze legutolsó érdembeli kötelességét: Végrendeletének és az azzal összekapcsolt Alapító-levélnek sorsát-dolgát.

A nagy-lelke hevületét így megnyitott aggastyánt felvezették a „Nécsey-szobá”-vá alakulni hivatott székházi új helyiségbe. Asztalmas fuldokló köhögésével még bírta a kétemelet lépcsőket, de halásan köszönte a fiatal városi tisztviselőket segítő karjait. Minden addig intézettel helyeselt, s buzditott a további buzgólkodásra, a régi Barsmegyének régi gazdái vesztő kúriákban leendő kopogtatásokra. A terem hatalmas ablakán át végigjárta üveges tekintetét a fejlődő város képen s az azt környező panorámán, szőlődombokon. Barz-dált arcára könnyecseppek ereszkedtek. Bizonyára a Lévában nevelkedett s pályakezdet Nécseyeknek: fiai és testvérei emlékének áldozott. A szokatlan szépen mosolygó novemberi Nap pedig mintha áldását szórta volna az egykor történelmi, a Dobó-vasár Város igazi barátjára — aki szerény határozottsággal tért ki az Előljáráshoznak habár csak a legszűkebb keretben ünnepelni akart szándéka elül. — A még utóbb volt két látogatásomkor ismételtlen említette, hogy ez a nap volt legutolsó éveinek a legboldogabbja. Mert lelke megnyugodott, mint a földanya, mikor — habár rázkódásokkal — tektonikusan elrendezte rétegeit. Jól, maradandóan.

Innentül rohamosan hanyatlottak erők. Leveleink addig határozott betűsorai egyszerre a hatalmas alakulatok végét mutató érzékeny szeizmografnak hullámvonalait utánozták — erőinek tavaszait jelentették . . . de rövidségükkel fordított arányban sürsüsdöttek. A még körüle volt muzeumi tárgyakat kellett átszarmaztatni a többihez, az új gazdához. Minden levelében érdeklődött a „Bars” új rovata: a „Muzeumi-ügyek” íránt. „Napról-napra várom” — „Feltűnően rosszul vagyok” írja ismételtlen.

Az 1928. aug. 14. 28. okt. 29. nov. 27-én kelt levelek során az aug. 28. ikiban sürgősen átkívánt. Más irányban halaszthatlan magánygyem miatt (az állampolgárságról volt szó) csak egy napra — szept. 17. — mehettem hozzá. Orvosságos üvegék mellől diktálta a még átszállítandók jegyzékét. Következő ajánlottában könnyebűlést jelzett. Ezért is, de a gondolatlelődesé feljából is elodáztam a szóval megígértem közeli látogatásomat.

Közben befejeződven a Székházban a legutolsó csinostó munka is: okt. 23-án Jase-nak intézőbiztos az 11729—1928. számú s itt szintén közölt átiratával elrendeli: „Hogy a Nécsey József úr kegyes adományából a város községének juttatott műtárgyak a városháza II. emeletén levő közkönyvtári teremmel szemköztes helyiségben kellő szakértelemmel elrendeztessenek. — A rendezés munkájával Kriek Jenő nyug. állami tanítóképző-intézet igazgatót bizza meg, akit felkér egyben, hogy a helyiség kellő beburkolásá iránt tegyen meg minél előbb javaslatát.” — Felhívja ugyancsak a városi titkárt (Vojtás István), — a mérnököt (Simai Miklós), — és városgazdát (Bodó Sándor), hogy „a berendezés iránti intézkedéseket saját hatáskörükben haladéktalanul foganatosítsák.”

Ezt a munkát: Léva jobbjai óhajának, négy évtizedes kívánságoknak teljesedésbe menését 1928. október 29-én kezdem meg. A fentebb névleg vezettek a hivatalos ügybuzgalmon túl legjobb tudásukkal álltak a Város Muzeumának pártjára . . . melynek lelke, első lélegzetvétele, mint galvanikus erő a most már volt gazdát is meghihlette.

Ugyanis harmadnap: október 31-én új sürgős rendeletet kellett az Intézőbiztosnak kiadni. A vereblyei kúria aggastyánjának a

végző állomás felé közeledő lelke minthacsak megérezte volna a Léván történőket. Aki okult dolgokban is hisz, azt mondhatná, hogy élettelen anyagok társalogtak egymással: a lévai Nécsey-szobában levő műtárgyak a vebélyi kúriában maradt testvéreikkel. — Tudniillik a rendezést megindítottam napnap ugyanazon fentemlített dátumáról hozzám is, Lévához is újabb levél érkezett Verebelyről. Utóbbiból folyólag kelt az intézőbiztosnak nevezett

11990—1929. számu átírata, mely „hivatkozva Nécsey József úr e hó 29-én kelt értesítésére, miszerint a lévai muzeumnak szánt ajándék-tárgyaknak még Verebelyen maradt részét is elszállíttatni kerü” — utasított a kívánság teljesítésére.

Erről a nov. 4-5-6-iki kiszállásról, öreg barátomnál volt legutolsó látogatásomról annak a beszámolómmak egyik részletét szöveglátatom itt meg, melyet munkavégeztén: nov. 9-én intéztem Jasenák Gyulához, Léva város intéző biztosaéhoz. Hivatala letelőben volt. Kettős kötelességet teljesítettem a kommunitás hajóját nehéz, hátatlan viszonyok közt jól vezetett férfinál, a város falán belül több kulturintézmény alkotójánál. — Így írtam:

„Mikor a legelől említett 11990—1928. ex 31. X. 1928. számu Határozat teljesítését illető jelentésemet befejezem: bizonyos egyként depressziós, mint felemelő lelkikényszer alatt állva emlékezem a közel ötven év előtt keletkezett ismerettségkedtemre az akkor még népes Nécsey-családdal.

A Sors végérejárhatatlan rendelkezését kell látnom abban, hogy a nemes patinájú gondolkodását mind mai napig — 86-ik életévig — megtartott, ma sajnos szinte családaltalan Patriarcha... de mégis erősen habár roncsaiban családias érzésű aggyasztán: Nécsey József úr egyik szép végakarátát nekem, a vebélyi posta-házat látogató egykori ifjú-tanárnak kell végrehajtanom... azok helyett, akikre ez a most nem is egészen kellemes kötelesség tartozni hivatott lett volna: a Családot, az Édesapát korán itthagytott fiak, ifjurok személyes és leveles barátaim; István, a festő-művész és Európaneví természettudományi illusztrátor — avagy a filozofiailag is doktorizált jogász és tanár, egészen fiatalon műtörténészé vált László helyett.

A széplelkű ajándékozónak az ő mai nagylelkű korában is megőrizte a Benne mindigélt erős művészi, valamint nagy hisztorikus érzék. Mert mindvégig Pán-nak és Klíó-nak szelid, meg törhetlen lelke élt benne. Mindkét irányban sok becses adatot — tárgyat, személyit — közölt velem a most Lévának átadott és ezáltal is Ajándékozó-írat, illetve Jegyzék mellett áthozott tárgyakról is. Az eltávozó műtárgyak előtt — Mult emlékei, Jövő reményei — megemelte házisapkáját. Búcsúintése egyként szólt a Művészetnek, valamint az Élet legnagyobb Tanítómesterének, a Történelemnek... melyeknek átértésére, áldozatos követésére nevelte és iskoláztatta az őt korán itthagytott derék fiait is,

A fiatalságuk dacára maguk után értékeket hagyott, kettőtört jövőjüktől, még nagyobb értékeket várt Fiakat soká siraott Apának lelkében azonban mindezek most már a Multéi! A mostani búcsúzás órájában — tanuul szemeltemet arra ki — már csak a Jövő érdekelte az öreg-Nécsey öregességét: adományának, a kompakt műgyűjtemény további gondozásának jövője, ennek biztosítása.

Ezt a Jövőt — Aere perennius — megvalósítani, Nécsey Józsefnek hosszú időn át érlelt s megfontolt cselekedetének gondozását biztosítani: most már Léva városnak hivatása és kötelessége. Céljának teljesítését, a vállalt feladat és kötelesség betöltését Nécsey úr még életében óhajta látni, illetve tudni. Üzenete az Léva Város Közönségéhez, hogy a hiúságot, az egyéni illető ünnepes-aktus-vágyakat ő régen eloltotta lelkében. Ugyanezért mindezekről, a személyét illetőleg teljesen eltekinteni kér. Hátralevő remetenapjait bőven fogja vonatkozólag melegengetni annak tudata, hogy Léva megalkothatta, megnyithatta Muzeumát. — Klasszikus léleknek elgondolásai!

A tiszteletteljes beszámolómban kiadmányos hivatali számok szerint említett két Határozatban foglalt s személyem felé fordult bizalomért (muzeum-rendezés és a vebélyi kiszállítás) a Nagytekinetű Intézőbiztos Úrnak tiszteletteljes köszönetemet ideírva: engedjék meg nekem is örömmel regisztrálni azt a tény, hogy Városunk a de-generé Nécsey kultúrértékes vagyonállományhoz épen az Intézőbiztos úr kormányzása idején jutott hozzá, amely időszakról általában is Léva kultúr történelme jelentős, maradandó alkotásokat lesz kényszerű feljegyezni. — Ilyeneknek Klíó részére szóló köteles megállapítása fölötti Város-mediatálásomból is megkülönböztetett tisztelettel vagyok stb. Léva, 1928. nov. 9.“

Ugyanezen napokban kelt ismét életre a város önrendezési joga. Amint az új bírók állásukat elfoglalták, jelentettem megbízatásomat, illetve az afölötti további rendelkezésre bocsátottam. A vezető-bíró, Simko Károly a munka folytatására utasított, s ren-

delkezett, hogy a külső képében kialakult gyűjteményről felvett fényképsorozat — 6 drb — a mindjobban gyengélkedő Adományozónak az ezúttal is menő hivatalos köszönőlevél kíséretében megküldessék.

Mikor ugyanis itthon a Művészház tartalma s a többi adomány új életrekelőben volt, Odaátról mind nehezebb hírek érkeztek. Ezért is, meg hogy a formájához jutó Nécsey-szobából a legelső levelet — nov. 27. —

Hozzá intéztem: részletesebben ismerttem az ott történőket. Erre reszketeg vonásokkal csak ennyit felelt: Kimerítő levelet köszönettel megkaptam és többször elolvastam. Gyengélkedem, ennek folytán csak ennyi. 1928. dec. 5.

A közelgő Karácsony mindenkinek kijáró örömhöz még egy — ajánlott — levéllel igyekeztem vigasztalni a napjaival küzködőt, kommentálva is az új Hatósági szerv által neki megküldött interiórőket. Erre tőle már nem jött válasz. Sarolta leányát utasította jelezni, hogy vár a muzeumot illető további rendelkezéseinek megadására. Sajnos, a zord időjárás miatt sem tehettem eleget az utolsó kívánságának. A november elei legutóbbi ottlétemkor ugyanis jelezte, hogy a Muzeum berendezése és fejlesztése, nemkülönbön Alapítvány szövegének a folyamodók vallását érintő részlete szabadabb értelmezése, valamint a stipendiumoknak összevonható értéknagyobbítása tárgyában — még ha jölehet utóbbi a segélyezendők számára apasztásával járna is: üzennél a Kuratóriumhoz lesz még mondani valója.

Mindezekben meggátolta a gyszjelentés szerint 1929. január 17-én éjjel félkét óraker bekövetkezett halála — aminek híré már 16-án a kora reggeli órákban portálták Verebelyről.

A halál nem érte előkészületlenül a kemény idegzetű férfit. Mikor a fentebb citált ősi ködös-borongós alkonyati délutánon a Lévának ajándékozott utolsó szállítmány a teherautón csomagolva útrakésszen állott udvari ablakai alatt, s ezt szöveg tiszteletadó modulatával útrabocsátotta, egy búcsúma-törödek rándult ajkain, s ennek Amene: Mindent elintézték, Ti is — lketek rajta! — úgy őrizték!

Vasburkolatu agg szívét egy törekvő, élni akaró és tudó Város iránti nemes, egyéni érdekelni hűség hajtotta. És ha a puritán erkölcsé és okos társadalmi bölcselétéért kedvelt klasszikus költőjének, Horaciusnak mondásával élt volna is: Exegi monumentum aere perennius — Emléket állítok magamnak, ércnél maradandóbbat — szabadna-e önző önszeretettel illetni?!

Végtisztelesség-adásán — 1928. január 18. — Léva város Előjárósága s Alapítványának Kuratóriuma is képviseltette magát, tevéen a koszorút a Megdicsőült kívánata szerinti fakoporsójára.

Hála is volt, kötelesség is volt. Mert Nécsey Józsefben is egyik munkása lakozott annak a munkának, amit Léván a magyar közművelődés folyamatának neveznek.

Kedves bátyánk, öreg barátunk! Akik a két-három nemzedékbeli régi világ hírmondó-
iul még itt bandukolunk, akik némes patinájú
lényekkel közelebbi érintkezésben voltunk:
egyéniileg is könnyes szemekkel tekintenek
utánad. Eleted kétségtelen sikereire, mint csalá-
ládi tragédiákat megszenvedett viharaira, utolsó
életnapjaid örömtelenségére. Minden tisztele-
tünkkel figyeltük a leerőtlenedő testben is még
lobogva élt erős akarodat. S ha végre is
bevonultál családi sirkápolnád csendes-néma
üregébe, emlékezeted elevenen fog közöttünk
— s hinni akarjuk: a régi Léva unokáinak
unokáiban is élni. Mert második Éned: a Mű-
vészet- és Tudománnyal egybeforvva az „Élet
tanítómestere“, a Történelem volt. Mert —
igen — mi is valljuk Véled az érzékeny his-

torikus érzékről tanuskodó keleti bölcsességet
az Ősök szellemének hatalmáról az ittmara-
dókéval szemben.

Alapítványod és a Nécsey-szoba, Lé-
va muzeuma is erősíteni lesz hivatva a His-
toria tudományának, hitvallásodnak ezt a meg-
citált szép megállapítását. Ez a szellem vir-
rasszon továbbra is a koporsófülkéd szádája
elzárására eleve elkészített márványtábla
mögött pihenő fáradt tested és a Lévéért
Léváért dobogott s történelmet képviselt lel-
ked fölött. Vigyázzon Reánk, a szintén ránk,
Léva gondozására bizott sirkápolnából cso-
dálatos tudásod, ritka életismereted, puritán
egyéniséged, törhetetlen elvhűséged. — Mind-
megannyi kiválasztottak ékessége!

Nyugodj csendesen hitvesed szomszéd-
ságában. Most már nem kell a Magad odaér-
keztéig befalazni nem engedett koporsójához
a valamiféle megállapítottatok, titkos Morse-
jelű kopogtató társalgásra járnod. Rátok Isten
kifürkészhetetlen — úgy kell lenni: szerető
— rendeléséből soká várakozott záróablátok
évszámai — 1926. 1929. — ugy-e? kiengesztel-
telődések, végmegnyugvások dátumai?! Hi-
szem abban is, hogy ezek a sorok a Veletek,
a Veled — tárgyszerint és bizalmasan — le-
folytatott társalgások közvetlenségének hang-
jait keresték.

Léva, 1929. február hó.

Kriek Jenő.

Művelt családok legszebb ajándéka

a KÖNYV.

Szépirodalmi, Ifjusági iratok nagy választékban

NYITRAI és TÁRSA

könyvkereskedésében.

Tökéletes **rádiót** csak

Radio Central Kern

radioszaküzletében szerezzen be!

Legelőnyösebb részletfizetési feltételek!

KERN TESTVÉREK áruháza, Léván.